

Upravništvo: Ljubljana, Knafljeva 5
— Telefon šte. 3122, 3123, 3124,
3125, 3126.

Insertni oddelek: Ljubljana, Selen-
burgova ul. — Tel. 3492 in 2492
Podružnica Maribor: Grajski trg št. 7.
Telefon št. 2455.

Podružnica Celje: Kocenova ulica 2.
Telefon št. 190.

Računi pri poš. ček. zavodih: Ljub-
ljana št. 11.842, Praga čisto 78.180,
Wien št. 105.241.

Izhaja vsak dan razen ponedeljka.
Naročnina znaša mesečno 25 din.
Za inozemstvo 40 din.

Uredništvo:
Ljubljana, Knafljeva ulica 5, telefon
3122, 3123, 3124, 3125, 3126; Maribor,
Grajski trg št. 7, telefon šte. 2455;
Celje, Strassmayerjeva ulica šte. 1,
telefon šte. 65.

Rokopisi se ne vračajo.

Hitlerjev govor

Diplomatska ofenziva za likvidacijo sedanje vojne, ki jo je formalno začela nemško-ruska skupna izjava z dne 28. septembra, je z večerajšnjim Hitlerjevim govorom stopila v odločilno fazo. Mirovni predlogi nemškega kancelarja niso prišli za nikogar nepričakovano. Zdelo bi se nasprotno čudno, ako bi jih sedaj ne bil postavil, kajti iz angleške »Modre knjige« je znano, da je Hitler še pred izbruhom sedanje vojne sporočil angleškemu veleposlaniku v Berlinu Hendersonu, da bo takoj po zmagi Poljske nastopil z novo mirovno ponudbo zapadu. Tudi govori vodilnih državnikov zapada so že kazali, da tam računajo s to ponudbo.

Nemški predlogi so sedaj tu. Oni temeljijo na znanem narodnosocialističnem stališču, da je mogoča nova uredba Evrope in sveta samo na razvalinah versajškega mira. To svojo osnovno tezo, oprto na pravico do zagotovitve življenjskega prostora za nemški narod, je Hitler tudi v svojem večerajšnjem govoru iznesel povsem jasno in odkrito, tako da o njegovih nameri in o njegovih željah ne more biti nobenega dvoma. Želja po popolni odstranitvi vseh versajških določb, ki jih Nemčija ne smatra za združljive s svojimi interesi in s svojo častjo, je bila to pot še enkrat in kategorično poudarjena, ko je Hitler v neposredni zvezi s svojimi mirovnimi predlogi zapadnim veleposlanikom opozoril tudi na potrebo rešitve kolonialnega vprašanja, ki ostaja odslej, kakor sam pravi, edina nemška revizionistična zahteva.

Hitlerjev govor, ki je bil po tonu zelo umrjen, dasi ne brez groženj za vsak primer, razkriva nemške poglede na bližnji preteklost, sedanost in bližnjo prihodnost. Preteklosti se tiče njegovo poročilo o poteku vojnih operacij na Poljskem, v katerem je znati najbolj zanimiv oni del, ki opravičuje nemško postopanje pred Varšavo ter nasproti poljski posadki na polotoku Helu pri Gdinji. Sem lahko navežemo tudi drugi del Hitlerjevega govora, ki govori o vzrokih poljskega poraza in o povodih nemškega vojaškega nastopa na Poljskem. Polemičnega značaja glede razvoja tik pred začetkom nemško-poljskih operacij je tudi oni del govora, ki naj zvrne odgovornost za poljsko nesposljalnost na zapadni velesili.

Glavni pomen Hitlerjevih izjav pa je v onih delih govora, ki se nanašajo na sedanost in bližnjo bodočnost. Sem spada v prvi vrsti razlaga osnov nemško-ruskega sodelovanja. Po Hitlerju je odpadel sleherni razlog za medsebojno nasprotstvo med Nemčijo in Rusijo, čim se je tudi Stalin postavil na stališče, da notranji režimi ne morejo biti ovira za mednarodno sodelovanje in sta si s tem obe državi zagotovili nekakšno ideološko nedotakljivost, ki jima dovoljuje, da ostane vsaka izmed njih to, kar je. Na tej osnovi je po Hitlerjevem mnenju mogoče odslej trajno sodelovanje med obema veleposlanikoma, ki sta spoznali pomen medsebojnega prijateljstva. Novi moskovski sporazum z dne 28. septembra, so trajni in so postavljeni med Nemčijo in Rusijo točno mejo njunih medsebojnih interesov. Hitler je v tej zvezi izključil sleherni misel na nadaljnjo nemško ekspanzijo proti vzhodu.

O morebitni nadaljni poglobitvi rusko-nemškega sodelovanja Hitler ni govoril, pač pa je takoj naštel naloge, ki čakajo Nemčijo v njeni interesni sferi, to je zapadno od nove razmejitevne črte na Poljskem. Pri določitvi teh nalog izhaja Hitler s stališča, da sta si Nemčija in Rusija dokončno razdelili vsa vzhodna Evropa in da se zato v izvajanje teh nalog ne sme nihče vmešavati. Med naštetimi nalogami zasluži največjo pozornost zlasti ona, ki govori o nemški nameri dokončne etnografske ureditve vsega vzhodnega in jugovzhodnega evropskega prostora, ki naj se med drugim doseže tudi z izmenjavo manjšinskega prebivalstva.

V neposredni zvezi s tem je Hitler nakazal tudi obrise nove »Srednje Evrope« kot enotnega prostornega pojma, ki po njegovem najbolj odgovarja interesom prebivalstva na tem prostoru, označenem za nemški življenjski prostor. Glede Baltika, ki postaja sedaj rusko interesno področje, se je Hitler omejil le na poudarek gospodarskih interesov Nemčije, dočim o Balkanu kot celoti ni govoril, ker se je pri naštevanju držav, s katerimi je Nemčija prijateljsko uredila svoje odnose, omejil le na sosedo. Tako sta na primer iz naštevanja držav, s katerimi je Nemčija vzpostavila prijateljske odnose, odpadli tudi Japonska in Španija.

Naša država seveda z zadovoljstvom sprejema novo Hitlerjevo zagotovilo glede nespremenljivosti skupnih mej in glede želje po prijateljskem sodelovanju. Hitlerjeva izjava potrjuje obojestransko korektnost in neskaljenost

Nemški mirovni predlogi in pogoji

Vzhodna Evropa naj bo nemška in ruska, srednja Evropa pa nemška interesna sfera — Konča naj se vojna in sestane splošna mirovna konferenca — Po povratku kolonij pristaja Nemčija na delno razorožitev — „Meje z Jugoslavijo so nespremenljive“

Berlin, 6. okt. a. V govoru, ki ga je imel na današnjem sestanku rajhstaga, je kancelar Hitler med drugim dejal:

»Proti nam se je dvignila država, ki je imela 36 milijonov prebivalcev in vojsko z okrog 50 divizijami. Tam so bili trdno prepričani, da bodo uničili našo nemško državo. Toda osem dni po začetku borbe je kocka te vojne že padla. V 14 dneh je bil največji del poljske vojske delno razbit, delno ujet, delno pa obkoljen. Če bi hoteli bi za nas ne bil noben problem, da stremo odpor Varšave tudi do 10. ali 12. septembra, kakor smo ga zlomili do 27. septembra. Tega nisem storil, ker sem hotel obvarovati življenja nemških vojakov, pa tudi zaradi tega ne, ker sem se vdajal varljivi nadi sicer, da se bo na poljski strani vsaj enkrat pojavilo nekaj, kar je podobno zdravemu razumu. Niso pa se posrečili naši poskusi da uverimo poljsko vrhovno poveljstvo o brezmišelnosti takega odpora. 25. septembra se je začel nemški napad in 27. septembra je poveljstvo Varšave kapituliralo. Poljski vojak se je kot posameznik pogostokrat in v mnogih primerih junaško boril. Zlasti za višje poveljnice pa ne moremo reči drugega, kakor da so bili brez čuta odgovornosti in popolnoma nesposobni.

Nemške izgube na Poljskem

Hitler je nato poudaril zasluge nemške vojske in vseh njenih odredov zlasti tudi podmornic. Opozorilo je da je bilo to pot prvič, ko so skupaj nastopili pripadniki vseh nemških plemen in pokrajin ter izrazili prepričanje, da bo skupno prelita kri še bolj utrčila nemško edinstvo. Izgube na Poljskem so bile manjše, kakor je vojno poveljstvo sprva računalo. Po podatkih z dne 30. septembra 1939, ki se ne bodo mogli več bistveno spremeniti, je padlo v vrstah nemške vojske, vojne mornarice in letalstva, računajoč tudi oficirje, 10.572 mož, ranjenih je bilo 30.322 mož, izginilo pa jih je 3.409.

Vzroki poljskega zloma

Govorec o vzrokih poljskega zloma je kancelar izjavljal, da je bila Poljska versajsko dete. Že stara Poljska je pokazala, da je nesposobna za življenje. Lloyd George, ki se danes spet nahaja v vrstah najhujših nemških nasprotnikov, je že 1. 1919 opozarjal na to nesposobnost. V nadaljnjih izjavah jih je Hitler govoril o zatiranju nemške manjšine na Poljskem o poljskih notranjih razmerah, o plemstvu in veleposelnikih, o socialnih razlikah in politiki Tilowskega nato pa orisal razvoj poljsko-nemških odnosov tik pred začetkom vojne. Kot glavni razlog, zaradi katere Poljaki niso hoteli razpravljati, o nemških zahtevah je označil »tisto nesrečno obljubo o jamstvu, ki so bila dana državi, ki sploh ni bila ogrožena.« Ko je čutila, da jo ščitita dve velesili je Poljska mislila, da ji je vse dopuščeno.

Sodelovanje z Rusijo

Nato je govoril Hitler o sodelovanju s Sovjetsko Rusijo. To sodelovanje sloni na skupnosti interesov in na spoznanju obeh držav o potrebi dobrih medsebojnih odnosov. Vsak razlog za sovražnosti je odpadel, čim sta pristali obe državi na to da spoštujeta notranjo ureditev druge države. Pakt prijateljstva med Nemčijo in Sovjetsko Rusijo bo omogočil obema državam ne samo trajen mir, temveč tudi srečno in trajno sodelovanje. Nemčija in Sovjetska Rusija bosta skupaj politično ozdravili del Evrope, ki je bil doslej najbolj nevaren za mir. Nemško-ruski sporazum bi moral že sam po sebi umiriti zlasti one zaskrbljene odvetnike svobode, ki očitačo Nemčiji, da stremi po nadvladi na svetu. Ta sporazum dokazuje, da so bile le proizvod bolesne domišljije trditve

medsebojnih odnosov tudi v novem razvoju.

Zaključni del Hitlerjevega govora pa tvorijo njegovi mirovni predlogi zapadu. Naznačeni so v obliki dveh problemov, ki naj se prej ali slej rešita z mednarodnim sporazumom. Vsekakor da je boljše jih rešiti pred novim obojestranskim konfliktom kakor po njem. Hitler ne izključuje možnosti podrobnih razgovorov o tem, ker misli, da bi bilo treba konferenco, ki naj te probleme reši, šele pripraviti. Prvi problem je nakazan v nalogah, ki jih mora Nemčija izvršiti v svojem novem srednjeevropskem življenjskem prostoru. Drugi problem pa se nanaša na vzpostavitev mednarodnega zaupanja in okrepitev čuta varnosti, ki naj izhaja z vidika, da versajške pogodbe ni več, kar naj omogoči novo politično in gospodarsko ureditev Evrope in sveta. Hitler dopušča pri tem tudi omejeno razorožitev na osnovi točnih mednarodnih dogovorov o prepovedi uporabe nekaterih vrst moderne orožja.

Hitlerjevi mirovni predlogi so torej znani. Kaj bo na to odgovoril zapad? Nikakih uradnih izjav o tem še ni. Po dosedanjih vesteh iz Pariza in Londona pa ne izgleda, da bi bili tam pripravljeni vzeti Hitlerjeve pogoje za osnovo mirovnim pogajanjem.

o nekih zahtevah Nemčije vse do Urala, po Ukrajini, Rumuniji itd.

Nemški program za poljske pokrajine

V tem pogledu se nemški interesi docela skladajo z interesi Sovjetske Rusije. Obe sili sta odločeni preprečiti v pokrajinah, ki se nahajajo med njunima državama, nastajanje takih prilik, ki bi mogle biti začetek notranjih neredov in poznejših neugodnih posledic za odnose med tema dvema veleposlanikoma. Zaradi tega sta Nemčija in Sovjetska Rusija potegnili jasno mejo obeh interesnih sfer, odločeni, da skrbita vsaka v svojem delu za mir in red in da preprečita vse, kar bi drugemu pogodbeniku moglo prinesiti škodo. Kolikor se tiče nemške interesne sfere, so te naloge sledeče:

1. da se ustvari meja rajha, ki bo odgovarjala obstoječemu stanju s stališča zgodovine, narodnostnih razmer in gospodarskih odnosov; 2. pomiritve cele oblasti, da se tam uvede trajen mir in red; 3. brezpogojno jamstvo varnosti ne samo za nemško ozemlje, temveč tudi za skupni interesni pas; 4. nova ureditev in obnova gospodarstva življenja in prometa in s tem tudi kulturnega in prosvetnega razvoja; 5. kot najvažnejša naloga pa se je pojavila preureditev narodnih razmer, to je, da se izvrši preseljevanje posameznih narodnosti, da bi po končanem tem procesu nastale jasnejše meje med narodnostmi.

Ta problem pa se ne nanaša samo na obmejne kraje, temveč je treba vedeti, da so po vsem vzhodu in jugovzhodu Evrope raztreseni otočki nemškega življa, ki se tam ne more obraniti. Kdor ima smisel za dalekovidnost in za preureditev evropskega življenja, temu se postavlja naloga, da se tudi tukaj loti preseljevanja, da bi se odstranil vsaj eden del vzrokov, ki utesnjenosti izvirajo nove spopade v Evropi. Nemčiji n zveza sovjetskih republik sta se sporazumeli, da se bosta v tej smeri vzajemno podpirali.

Odnosaji do sosedov

O odnosajih do sosednih držav o katerih je potem govoril, je Hitler rekel:

1. Nemčija je z baltičkimi državami sklenila nenapadalne pakte. Njeni interesi v teh državah so izključno gospodarskega značaja.
2. Nemčija niti prej ni imela spopadov glede interesov, še celo pa ne resnejših sporov s skandinavskimi državami, pa jih nima tudi sedaj.
3. Nemčija ni niti proti Danskim izvajala nobenih konsekvenc iz dejstva, da je bil tej državi z versajsko pogodbo dan del nemške zemlje, temveč je nasprotno z Dansko sklenila lokalne in priateljske odnose. Nismo postavili nobenih zahtev za revizijo.
4. Holandija: Nova Nemčija je stremela za tem, da nadaljuje s tradicionalnim prijateljstvom do te države.
5. Belgija: Takoj ko sem prevzel v svoje roke državno upravo, sem poskušal ustvariti prijateljski odnos z Belgijo. Rajh ni postavil nobene zahteve, ki bi mogla skali ti odnose z njo.
6. Švica. Enako stališče zavzema Nemčija tudi do Švice. Vlada rajha ni nikdar dopustila niti najmanjšega dvoma o svoji želji, da odnose s Švico razvija na kar najbolj lojalnem temelju.
7. Takoj po izvršitvi priključitvi Avstrije k Nemčiji, sem sporočil Jugoslaviji, da je tudi meja s to državo za Nemčijo odslej nespremenljiva in da želimo s to državo živeti v miru in prijateljstvu.
8. Z Madžarsko nas vežejo dolgoletne vezi tesnega in pristranskega prijateljstva. Tudi do te države so naše meje nespremenljive.
9. Slovaška je o priliki svoje ustanovitve sama izrazila željo, po nemški pomoči. Rajha priznava njeno neodvisnost in se vanjo ne vtiča.

Italija, Francija, Anglija.

V sodelovanju z ducejem sem dosel celozpremno v odnosih med rajhom in Italijo. Obe sili sta med seboj priznali meje kot nespremenljive. Izključena je vsaka možnost nasprotstva v interesih teritorialnega značaja. Nekdanja sovražnika iz svetovne vojne sta postala velika prijatelja. Vendar pa so sem se predvsem lotili naloge, da ozdravimo naš odnos do Francije. Ker je Francija sama lojalno rešila problem vrnitve saarske oblasti, je odpadla vsaka nadaljna nemška zahteva do Francije. Nobena tudi ne bo nikdar postavljena. Nisem dopustil, da bi se sploh govorilo o problemu Alzacije in Lorene. V Franciji to vedo. Ponovno pa sem naslavljal na Francijo željo, da se za zmerom prepusti pozabljenju staro sovraštvo in da se stori vse, kar je treba, da bi ta dva naroda, v skladu s svojo veliko zgodovinsko preteklostjo, našla pot drug k drugemu.

Nič manj se nisem trudil za nemško-angleški sporazum. Smatral sem za glavni cilj svojega življenja, da pomagam, da se ta dva naroda zbližata, ne samo na podlagi zdravega razuma, temveč tudi s čustvi. Če s to svojo težnjo nisem uspel, se to lahko pojasni s tem, da je del britanskih državnikov in novinarjev vselej in ob vsaki priliki odločno kazal, da jim je glavni cilj, da pri prvi priliki ponovno zapeljejo svojo državo v borbo proti Nemčiji.

Tudi danes verujem, da more priti do resnične pomiritve v Evropi in v ostalem svetu samo in edino tedaj, če pride do sporazuma med Nemčijo in Anglijo.

Nemški življenjski prostor

V nadaljnjih izjavah jih je Hitler polemiziral z zapadnimi državniki. Rekel je, da je dal nemškemu narodu častno besedo, da bo odstranil versajsko pogodbo in mu priboril njegov življenjski prostor. Če si 46 milijonov Angležev lasti pravico, da vlada nad 400 milijoni kvadratnih kilometrov, potem ima tudi 82 milijonov Nemcev pravico, da živi na 800.000 kv. km. Nemci poleg tega zahtevajo, da se jim vrnejo kolonialna posestva, ki so nekdanj bila njihova last.

Svečano moram poudariti, da sem izredno skromno mejil nemške življenjske interese. Povsod, kjer nisem gledal temeljnih in naravnih življenjskih koristi svojega naroda, sem osebno svetoval nemškemu narodu, da se spriznani z usodo. Nemške zahteve so bile postavljene jasno in nedvoumno. Cilj zunanje politike, katero sem vodil, ni bil nikdar v čem drugem, kakor v težnji, da zagotovim nemškemu narodu življenje in obstoj.

Svečano moram poudariti, da sem izredno skromno mejil nemške življenjske interese. Povsod, kjer nisem gledal temeljnih in naravnih življenjskih koristi svojega naroda, sem osebno svetoval nemškemu narodu, da se spriznani z usodo. Nemške zahteve so bile postavljene jasno in nedvoumno. Cilj zunanje politike, katero sem vodil, ni bil nikdar v čem drugem, kakor v težnji, da zagotovim nemškemu narodu življenje in obstoj.

Srednja Evropa

Zakaj naj bi se vodila vojna na zahodu. Za vzpostavitev Poljske? Poljski nestvor versajške pogodbe ne bo nikdar več vstal. Zaradi česa naj bi se torej vojskovali? Kaj je morda Nemčija postavila Angliji kakšno zahtevo, ki bi ogrozila britanski svetovni imperij? Diskusija se vodi o dveh problemih: 1. o ureditvi vprašanj, ki so nastala zaradi poloma Poljske in 2. o problemu, kako bi se odstranile tiste mednarodne napetosti, ki otežujejo politično in gospodarsko življenje narodov. Katere cilje postavlja torej vlada rajha z ozirom na novi red v prostoru zahodno od nemško-sovjetske demarkacijske črte naslednje:

1. ustvaritev meje rajha ki bo — kakor sem že poudarjal — odgovarjala zgodovinskim, narodnostnim in gospodarskim pogojem, 2. novi red v vsem življenjskem prostoru na temelju načela narodnosti zlasti z ozirom na to, da vprašanje narodnih manjšin ne obstoji samo tukaj, temveč tudi preko tega gotovo v vseh državah južne in jugovzhodne Evrope, 3. poskus ureditve židovskega vprašanja, 4. ponovna izgradnja prometa in gospodarskega življenja v korist vseh ljudi ki žive v tem prostoru, 5. jamstva varnosti za ves ta prostor, 6. vzpostavitev poljske države, ki bo po svoji izgradnji in svojem vodstvu nudila jamstvo, da ne bo postala novo ognjišče požarov proti rajhu niti trik proti Nemčiji in sovjetski Rusiji. Povrh je treba stoniti vse, da bi se odstranili ali vsaj v veliki meri ublažili učinek vojne.

Mirovni pogoji

Druga in po mojem mišljenju še važnejša naloga je v tem, da se vpostavi ne samo prepričanje temveč tudi občutek varnosti v Evropi. Za to je potrebno:

- 1) Da se ustvari brezpogojna jasnost glede ciljev zunanje politike evropskih držav. Kar se tiče Nemčije je vlada rajha pripravljena se izjaviti v polni meri in brez rezerve glede vseh svojih namer na polju zunanje politike. Važno je, da versajška pogodba za njo sploh več ne obstoji. To pomeni, da vlada nemškega raj-

ha in z njo ves nemški narod sploh ne vidi več razloga niti povoda za kakšno daljno revizijo, razen zahtev, da se rajhu dajo kolonije, ki mu pripadajo. V prvi vrsti se morajo vrniti nekdanje nemške kolonije. To ni zahteva, ki bi se naslajala na silo, temveč je to zahteva politične pravice in splošnega, gospodarskega in zdravega razuma.

- 2) Treba je, da pridemo do novega, pravega procvita mednarodnega gospodarstva v zvezi s povečanjem trgovskega prometa in prometa sploh. Da bi se olajšala izmenjava dobrin in proizvodov, je treba na novo začeti urejati trge, in končno urediti valute, da bi se na ta način počasi mogle odstraniti zapreke za svobodno trgovino.

- 3) Najvažnejši predpogoj za pravi novi procvit evropskega pa tudi izvenevropskega gospodarstva je ustanovitev brezpogojno zajemnega mira in občutka varnosti posameznih narodov. Ta varnost se ne da omogočiti drugače, kakor z dokončnim sankcioniranjem stanja v Evropi, kakor tudi z zmanjšanjem oboroževanja na pametno mero, ki odgovarja gospodarskim silam. Da bi prišlo do tega potrebnega občutka varnosti, je treba v prvi vrsti pojasniti vprašanje uporabe nekaterih vrst orožja, ki po svojem učinku lahko v vsakem trenutku prodre tudi do srca vsakega posameznega naroda, in katero mora zaradi tega stalno povzročati občutek negotovosti.

Mirovna konferenca

Da se doseže ta veliki cilj, se bodo vendarle nekoč morali sestati veliki narodi te celine, da na splošen način uredijo vsa vprašanja in izdelajo statut, ki ga bodo vsi sprejeli in ki bo vsem narodom dal občutek varnosti ter zato miru. Toda takšna konferenca se ne more sestati brez temeljitih priprav. Prav tako pa je nemogoče, da bi se takšna konferenca, ki naj odloči usodo te celine za desetletja, sestala in delala pod grmenjem topov ali pa pod pritiskom mobiliziranih armad. Ker se morajo ti problemi prej ali slej urediti, bi bilo mnogo razumnejše, da se uredijo, preden bodo milijoni ljudi zaman žrtvovani in milijarde vrednosti zaman uničene.

Sedanje stanje na zapadu se ne da trajno predstavljati. Vsak dan bo v kratkem terjal čedalje večje žrtve. Nekoč bo Francija morda prvič streljala na Saarbrücken in ga razdeljala. Nemško toptništvo bo iz masčevanja razrušilo Mulhouse. Francija bo spet iz masčevanja obstrlejevala Karlsruhe. Nemčija pa Strassbourg itd.

Na obeh straneh bo postajalo razdeljanje čedalje hušje in hušje. In ta uničevalni boj se ne bo omejil samo na celino. Ne, segel bo še daleč čez morje. Danes ni več otkov. Naročno premoženje Evrope bo uničeno od granat, moč narodov bo prelivala kri na bojiščih. A nekega dne bo vendarle spet stala meja med Nemčijo in Francijo, samo da se bodo poleg meje namesto cvetočih mest razširjala polja razvalin in neskončna pokopališča. Toda če zmagata naziranje g. Churchilla in njegovih pristašev bo ta moja izjava poslednja. Potem se bomo borili. Usoda bo odločila, kdo ima prav. Zgodovina sveta pa ne pozna primera, da bi dva zmagala, a pogosto so bili vsi premagani. Meni se zdi da je bilo tako tudi v zadnji vojni. Naj zdaj spregovore tisti narodi in njihovi voditelji, ki so tega mnenja. Najodbihejo moje roko tisti, ki mislijo, da je vojna boljša ureditev.

Prvi odmevi

Splošno mnenje je, da je ostal položaj po Hitlerjevem govoru nespremenjen

London, 7. okt. br. Angleška vlada je danes popoldne objavila uradno izjavo, v kateri naglašajo, da bo v sporazumu s Francijo, angleški dominioni in ostalimi zavezničimi notranji provinci Hitlerjeve mirovne ponudbe, ni pa nobenega dvoma, da bodo odklonjene, če se izkaže, da niso niti najmanj v skladu z zavezničskimi minimalnim vojnimi programi.

Kaj pravijo v Londonu

London, 6. okt. s. Prvi angleški komentar ugotavlja, da Hitlerjev govor ni spremenil položaja in da Hitlerjevi mirovni predlogi niso jasno orisani. Angleško poročilo, datirano iz Rima, pravi, da v nekaterih rimskih političnih krogih označujejo govor kot medel ter izražajo mnenje, da bo posledica govora ta, da bodo nadaljnjo akcijo izvedli sedaj generali in ne diplomati.

Angleška cenzura je dovolila časopisom objaviti Hitlerjevega govora brez vsake omejitve. Cenzor si govora sploh ni dal predložiti.

... kaj v Rimu

Rim, 7. okt. br. Govor kancelarja Hitlerja na današnji seji nemškega državnega zbora italijanskih službe 'h krogov ni presenetil, ker je glavne točke govora z nemškimi predlogi za mir grof Ciano že poprej izročil ministrskemu predsedniku Mussoliniju. Hitlerjev govor je potrdil, da je nemška mirovna ponudba v neposredni zvezi z nemško-ruskim paktom od 28. septembra in da je Ciano obisk v Berlinu pomenil

ha in z njo ves nemški narod sploh ne vidi več razloga niti povoda za kakšno daljno revizijo, razen zahtev, da se rajhu dajo kolonije, ki mu pripadajo. V prvi vrsti se morajo vrniti nekdanje nemške kolonije. To ni zahteva, ki bi se naslajala na silo, temveč je to zahteva politične pravice in splošnega, gospodarskega in zdravega razuma.

- 2) Treba je, da pridemo do novega, pravega procvita mednarodnega gospodarstva v zvezi s povečanjem trgovskega prometa in prometa sploh. Da bi se olajšala izmenjava dobrin in proizvodov, je treba na novo začeti urejati trge, in končno urediti valute, da bi se na ta način počasi mogle odstraniti zapreke za svobodno trgovino.

- 3) Najvažnejši predpogoj za pravi novi procvit evropskega pa tudi izvenevropskega gospodarstva je ustanovitev brezpogojno zajemnega mira in občutka varnosti posameznih narodov. Ta varnost se ne da omogočiti drugače, kakor z dokončnim sankcioniranjem stanja v Evropi, kakor tudi z zmanjšanjem oboroževanja na pametno mero, ki odgovarja gospodarskim silam. Da bi prišlo do tega potrebnega občutka varnosti, je treba v prvi vrsti pojasniti vprašanje uporabe nekaterih vrst orožja, ki po svojem učinku lahko v vsakem trenutku prodre tudi do srca vsakega posameznega naroda, in katero mora zaradi tega stalno povzročati občutek negotovosti.

Mirovna konferenca

Da se doseže ta veliki cilj, se bodo vendarle nekoč morali sestati veliki narodi te celine, da na splošen način uredijo vsa vprašanja in izdelajo statut, ki ga bodo vsi sprejeli in ki bo vsem narodom dal občutek varnosti ter zato miru. Toda takšna konferenca se ne more sestati brez temeljitih priprav. Prav tako pa je nemogoče, da bi se takšna konferenca, ki naj odloči usodo te celine za desetletja, sestala in delala pod grmenjem topov ali pa pod pritiskom mobiliziranih armad. Ker se morajo ti problemi prej ali slej urediti, bi bilo mnogo razumnejše, da se uredijo, preden bodo milijoni ljudi zaman žrtvovani in milijarde vrednosti zaman uničene.

Sedanje stanje na zapadu se ne da trajno predstavljati. Vsak dan bo v kratkem terjal čedalje večje žrtve. Nekoč bo Francija morda prvič streljala na Saarbrücken in ga razdeljala. Nemško toptništvo bo iz masčevanja razrušilo Mulhouse. Francija bo spet iz masčevanja obstrlejevala Karlsruhe. Nemčija pa Strassbourg itd.

Na obeh straneh bo postajalo razdeljanje čedalje hušje in hušje. In ta uničevalni boj se ne bo omejil samo na celino. Ne, segel bo še daleč čez morje. Danes ni več otkov. Naročno premoženje Evrope bo uničeno od granat, moč narodov bo prelivala kri na bojiščih. A nekega dne bo vendarle spet stala meja med Nemčijo in Francijo, samo da se bodo poleg meje namesto cvetočih mest razširjala polja razvalin in neskončna pokopališča. Toda če zmagata naziranje g. Churchilla in njegovih pristašev bo ta moja izjava poslednja. Potem se bomo borili. Usoda bo odločila, kdo ima prav. Zgodovina sveta pa ne pozna primera, da bi dva zmagala, a pogosto so bili vsi premagani. Meni se zdi da je bilo tako tudi v zadnji vojni. Naj zdaj spregovore tisti narodi in njihovi voditelji, ki so tega mnenja. Najodbihejo moje roko tisti, ki mislijo, da je vojna boljša ureditev.

Prvi odmevi

Splošno mnenje je, da je ostal položaj po Hitlerjevem govoru nespremenjen

London, 7. okt. br. Angleška vlada je danes popoldne objavila uradno izjavo, v kateri naglašajo, da bo v sporazumu s Francijo, angleški dominioni in ostalimi zavezničimi notranji provinci Hitlerjeve mirovne ponudbe, ni pa nobenega dvoma, da bodo odklonjene, če se izkaže, da niso niti najmanj v skladu z zavezničskimi minimalnim vojnimi programi.

Kaj pravijo v Londonu

London, 6. okt. s. Prvi angleški komentar ugotavlja, da Hitlerjev govor ni spremenil položaja in da Hitlerjevi mirovni predlogi niso jasno orisani. Angleško poročilo, datirano iz Rima, pravi, da v nekaterih rimskih političnih krogih označujejo govor kot medel ter izražajo mnenje, da bo posledica govora ta, da bodo nadaljnjo akcijo izvedli sedaj generali in ne diplomati.

... kaj Roosevelt

New York, 6. oktobra. br. Novinarji so se obrnili na predsednika Roosevelta z vprašanjem, kakšno je njegovo mnenje o današnjem Hitlerjevem govoru. Roosevelt je izjavil, da jim o tem govoru ne more ničesar reči, ker ga ni poslušal.

Poslanik Mackensen pri Mussoliniju

Rim, 6. okt. s. Med govorom kancelarja Hitlerja je bil pri ministrskem predsedniku Mussoliniju v daljši avdienci nemški poslanik Mackensen.

Ruska grožnja Finski

Ker finska vlada noče odposlati zunanjega ministra v Moskvo, si Rusija pridržuje nadaljnje ukrepe

Talin, 6. oktobra. AA. (Stefani) Radio Moskva je dal naslednji komentar k sklepu predsednika finske vlade, ki odklanja nova pogajanja z Rusijo:

Ker finska vlada odločno odklanja, da bi poslala glede sklenitve nove trgovinske pogodbe finskega zunanjega ministra v Moskvo, si Rusija pridržuje pravico, da v zvezi s tem izda svoje sklepe.

Pogajanja z Litvo

Pariz, 7. okt. br. O dosedanjih pogajanjih med Litvo in Rusijo izjavljajo tukajšnji poučeni krogi na osnovi vesti iz Kovna, da sta se Molotov in Urbis doslej sporazumela le o tem, da ostanejo še nadalje nespremenjene litovsko-ruske meje, kakor se bile določene po pogodbi iz l. 1924. Po zanesljivih vestih bo litovski zunanji minister sedaj v resnici odpotoval spet v Moskvo, da bi pogajanja nadaljeval. Urbis odpotuje jutri in z njim bo šla na pot tudi večja delegacija, v kateri bodo poleg drugih litovskih generalov Rakitis, podpredsednik litovske vlade in generalni direktor litovskega zunanjega ministrstva.

Vtis pogodbe med Rusijo in Letonsko

Riga, 6. oktobra. br. Ves baltičski tisk je sinoči v posebnih izdajah objavil novo rusko-letonsko pogodbo o vzajemni pomoči in ruskih oporiščih na letonskih tleh. Estonski listi ugotavljajo v svojih komentarjih, da je sedaj tudi Letonska uredila svoje odnose z Rusijo povsem po njenem vzgledu. Kakor za Estonsko, pomeni pogodba o vzajemni pomoči z Rusijo tudi za Letonsko ojačanje njene lastne varnosti. Listi napovedujejo, da bodo gotovo v kratkem zaključena z enakim rezultatom tudi litovsko-ruska pogajanja.

Rusi prekoračili

pogodbo z Estonsko

Kodanj, 6. okt. s. »Politiken« poroča iz Revala, da je ruska vojska na Estonskem zasedla nekaj ozemlja, kar ni predvideno v rusko-estonski pogodbi. Tako se je rusko vojaštvo nastanilo v mestih Hapsal in Loukna. Rusija tudi zahteva, da smejo ruske čete priti na Estonsko po kopnem in ne samo po morskem poti, kakor je bilo prvotno določeno.

Reval, 6. oktobra. AA. (DNB) »Baltic Times« obirno razpravlja o novi estonsko-sovjetski trgovinski pogodbi ter smatra, da je ena najvažnejših določb te pogodbe odredba o ravnotežju trgovinske bilance med obema državama v višini 18 milijonov estonskih kron letno. Estonsko-sovjetski trgovinski promet se bo s tem zvišal na štirikratni dosedanja obseg. List navaja nato listo blaga, ki ga besta Eston-

ski in Rusija dobavljali druga drugi ter naglašajo posebno tranzitno klavzulo, ki daje Estonski, katere zveza z Atlantikom je prekinjena zaradi dveh blokad, pravico uvažati in izvažati blago čez luke Ledenega in Črnega morja.

Obnova zračnega prometa med severnimi državami

Oslo, 6. oktobra. AA. (DNB) Predstavnik zrakoplovnih družb Finske, Norveške in Švedske so imeli danes v Oslu sestanek, na katerem so razpravljali o pripravah za obnovo zračnega prometa pod sedanjimi vojnimi okoliščinami.

Rusija snuje črnomorski blok

Bukarešta, 6. oktobra. o. Kakor poroča United Press, prevladuje v rumunskih političnih krogih prepričanje, da stremi Rusija po osvojenju bloka črnomorskih držav, ki bi bil izključno pod njenim nadzorstvom. Prav zaradi tega napredujejo tako počasi tudi rusko-turška pogajanja.

Bukarešta, 6. oktobra. AA. (Stefani). Po vesteh, ki prihajajo iz Moskve, se pogajanja turškega zunanjega ministra Saradzoglu s sovjetskimi državami približujejo h koncu in bo jutri podpisan sporazum med obema državama. Zdi se, da se bo v sporazumu Rusija obvezala, da bo spoštovala dejansko stanje na Balkanu, v črnem morju in v vzhodnem delu Sredozemskega morja.

Sofija, 6. oktobra. AA. (Reuter). Dejstvo, da je Saradzoglu podaljšal svoje bivanje v Moskvi, je zbudilo v tukajšnjih krogih prepričanje, da se bo ohranilo dejansko stanje v jugovzhodni Evropi. Turški tisk je uverjen, da obstoji možnost, da se skupni interesi Rusije in Turčije spravijo v sklad z obveznostmi Turčije do njenih zaveznikov. Prav tako smatrajo turški politični krogi, da bo Rusija na kompromisni način uredila vprašanje pakta o črnem morju.

Gafencu o balkanski

mirovni fronti

Bukarešta, 6. okt. o. Zunanji minister Gafencu je demantiral vesti, da bi imela Rusija kakšne namene glede Besarabije ter je poudaril stremeljenje balkanskih držav, da osnujejo balkansko fronto miru. Rusija ima interes na tem, da se ustvari močan balkanski blok, ki ga bo podpirala. Delo za ustvaritev tega balkanskega bloka bo postalo konkretno, ko se bo vrnil turški zunanji minister Saradzoglu iz Moskve.

Beležke

Konference v Zagrebu

Podpredsednik vlade dr. Maček se je večer vrnil iz Beograda v Zagreb ter je že dopoldne imel daljši razgovor z banom dr. Šubišićem. Posvet je veljal v glavnem prenosu državnih poslov z ministrstvom na hrvatsko bansko oblast. Ban dr. Šubišić je sprejel večeraj tudi zastopnika SDS Večeslava Vilderja in Savo Kosanovića.

Banovinska konferenca JNS v Banjaluki

V nedeljo bo v Banjaluki banovinska konferenca JNS za vrbasko banovino. Na konferenco bo prišel poleg drugih tudi podpredsednik stranke Jovo Banjanin.

Kdaj naj se organizira banovina Slovenija

»Hrvatski dnevnik« objavlja beležko pod naslovom »Slovenija in njena avtonomija«. V njej pravi:

»V zadnjem času se je mnogo pisalo o prenosu raznih kompetenc tudi na Slovenijo. Pri tem se je naglašalo, da so slovenske prilike drugačne kakor hrvatske. Ustanovljena sta bila v zvezi s tem v Ljubljani dva odbora (?), ki se bavita s temi vprašanji. Kakor smo sedaj izvedeli, žele Slovenci, da se najprej izvede organizacija banovine Hrvatske v smislu sporazuma od 26. avgusta. Nato naj bi se začelo z reorganizacijo vse državne zajednice in v zvezi s tem tudi z ureditvijo kompetenc banovine Slovenije.«

Snovanje balkanskega nevtralnega bloka

V Bukarešti je sprejel minister zunanjih del Gafencu inozemske novinarje ter jim med drugim izjavil:

»Rumunija bo gojila tudi v naprej z vsemi svojimi sosedmi dobre odnose, dokler ne bi bila odhod napadena. Prepričan sem, da bo zavlada skoraj na vsem evropskem kontinentu anarhija, če se bodo ljudje odrekli idealom miru. V tem primeru Evropa ne bo več to, kar je danes. Rumunija je mirna, obenem pa tudi pripravljena na vse. Branili bomo z vsemi silami svojo državo, če bo to potrebno.«

V nadaljnjem razgovoru z novinarji je odklonil minister Gafencu vsako pojasnilo o stališču rumunske vlade do bolgarskih zahtev po južni Dobruži. Izjavil pa je, da ni postavila Rusija nobenih zahtev glede Besarabije. Končno je še izjavil, da je »snovanje balkanskega mirovnega bloka v popolnem soglasju z načeli in cilji rumunske zunanje politike. Vse pa je odvisno od uspeha razgovorov, ki jih ima turški zunanji minister Saradzoglu s sovjetskimi državniki v Moskvi.«

Zanimiva nemška grožnja zapadnim velesilam

V nemški javnosti je zbudila mnogo komentarjev uvodnik berlinskega dnevnika »Börsenzeitung«, ki velja kot glasilo nemških vodilnih vojaških krogov ter ima zelo tesne stike tudi z nemško veleindustrialno. Uvodnik je pisan v duhu nekakega »zadnjega opozorila« na naslov »zapadnih velesil«. List piše med drugim:

»Ako hočeta Anglija in Francija resnično voditi z Nemčijo borbo na življenje in smrt, potem naj računata še sedaj s tem, da bosta izšli iz te vojne z drugim družabnim, gospodarskim in političnim redom, kakor ga imata sedaj. Totalna vojna bo gotovo uničila sedaj veljavne politične in družabne sisteme. Velika evropska vojna, ki je na pomolu, ne bo spremenila samo političnega, temveč tudi gospodarsko lice sveta in to tako temeljito, da bodo po njenem zaključku veliki angleški in francoski kapitalisti našli le še malo ostankov tistega reda, zavoljo katerega so se spustili v vojno.«

Protiboljševiška literatura na Nemškem

Nizozemski listi objavljajo poročila svojih nemških dopisnikov, da so bile zadnje dni na zahtevo policije odstranjeni iz izložb nemških knjigarn vse protiboljševiške knjige. Dalje so bila odstranjena iz javnih knjižnic protiboljševiška dela Alfreda Rosenberga, kakor tudi protikomunistični spisi Matilde Ludendorffove. Prav tako je bilo ustavljenih več protiboljševiških listov, ki so jih izdajali odbori za pobijanje komunizma.

Pritožba v glasilu zagrebške nadškofije

Prejeli smo: Prosimo, da z ozirom na beležko v »Jutru« od 1. t. m. pod naslovom »Prit žba v glasilu zagrebške nadškofije« priobčite zaradi nerazumljivosti trditve v omenjenem zagrebškem listu:

1. Sola v Safarskem ni hrvatska, ampak slovenska sola, s slovenskim učnim jezikom in pripada dravski banovini; samo verouk je hrvatski, ker spada kraj pod zagrebško nadškofijo.

2. Sola ni nepravilno slovenskih katolikov in jih tudi ne bo, ampak je to žetla staršev, ki želijo, da bi bil tudi verouk slovenski.

Zato tudi ne more biti govora o kakem »čudnem poizkusu poslovenjenja«. — Sol. upraviteljstvo v Safarskem.

Na jugoslovenskem parniku zaplenjeni tovor

Split, 6. oktobra. o. Kakor poročajo iz Gibraltarja, je jugoslovenski tovorni parnik »Jurko Topić«, ki so ga angleške oblasti v Gibraltarju zaplenile, ker je vozil tovor bavksita v Nemčijo, nadaljeval s skupno drugih tovornih ladij v spremstvu angleških vojnihi ladij pot v Anglijo, kjer bodo bavksiti izkrcali, nakar se bo parnik lahko vrnil v domovino.

Invalidski kongres v Zagrebu

Zagreb, 6. oktobra. o. Bana dr. Šubišića je obiskal predsednik udruženja invalidov kraljevine Jugoslavije in bivši beogradske poslanec Božidar Nedić, ki ga je povabil k slovesni otvoritvi kongresa invalidov, ki bo v nedeljo v zagrebški Delavski zbornici. Jutri bo imel pred kongresom sejo plenarnega širšega centralnega odbora udruženja invalidov, ki se bo na novo organiziralo v tri podveze: srbsko, hrvatsko in slovensko.

Zapadno bojišče

Nobenih omembe vrednih dogodkov

Pariz, 6. okt. br. Vrhovno poveljstvo francoske vojske je izdalo naslednje 65. vojno poročilo: Noč je bila mirna. Le nekoliko so bile v akciji izvidniške čete na področju jugovzhodno od Saarbrückna.

Pariz, 7. okt. br. Vrhovno poveljstvo francoske vojske je nocoj izdalo naslednje 66. vojno poročilo:

Na raznih odsekih fronte je bilo danes delovanje posameznih oddelkov francoskih čet zelo živahno. Napad na naše postojanke zapadno od Weissenburga je bil odbit.

Poleg tega je vrhovno poveljstvo francoske vojske objavilo, da so se danes stali generali Gamelin, Georges, Vuillemin, Arctel in Nour. Posvetovanje se je nanašalo na nadaljnje operacije na fronti in je na njem prišlo do izraza popolno soglasje glavnih poveljnikov francoskih oboroženih sil.

Berlin, 6. okt. br. Na zapadu je bilo le malo topniškega streljanja. Drugače je dan potekel mirno.

Gamelinovi cilji

Pariz, 6. okt. s. Neoficielna francoska poročila z zapadne fronte pravijo, da zasleduje vrhovni poveljnik francoske vojske general Gamelin v sedanjih operacijah trenutno dva cilja. Z akcijo ob meji Luksemburga je bila v hrapre izključena možnost, da bi nemška vojska poskušala prodreti preko luksemburškega ozemlja. Druga francoska akcija pa gre v smeri proti Trieru, v smeri klina med Mozelo in Saaro. Nemci so presenečeni nad načinom francoskega prodiranja. Francozi z največjo lahkoto odstranjujejo izredno številne nemške mine. Ki jih je ponekod po 3000 na kv. kilometer. Vojaški poročevalci nekaterih francoskih listov napovedujejo zopet možnost večje nemške ofenzive v sektorju med Renom in Mozelo.

Deževje onemogoča

vsako večjo akcijo

Pariz, 7. okt. br. V svojem posebnem poročilu o položaju na fronti ugotavlja danes agencija Havas, da so jesenski nalivi, ki so se v Posarju pojavili pred nekaj dnevi, sedaj zelo otežili sleherni večji vojaški operaciji. Boji med francoskimi in nemškimi prednjimi četami so se zato omejili le še na manjše praske. Tudi težko topništvo je na obeh straneh skoraj popol-

Vojna na morju

Francoski rušilec potopil nemško podmornico

Pariz, 6. oktobra. o. Francoska admiraliteta je objavila, da je neki francoski rušilec potopil neko nemško podmornico v trenutku, ko ga je podmornica nameravala torpedirati. Rušilec se je spretno izognil napadu ter je nato napadel podmornico. Kmalu nato so se pokazali na površini morja madeži olja, kar je bil najboljši dokaz, da se je podmornica potopila.

Pariz, 6. oktobra. AA. (Havas). Iz Santiağa v Čilu poročajo: Vrhovni poveljnik čilske vojske poroča, da je dal zastopniku Havasa naslednje izjavo: Neki častnik, ki služi buje v pristanišču v Valparaísu, je 5. oktobra ob 4.10 opazil v pristanišču periskop neke podmornice. Očitno gre za nemško podmornico.

London, 6. okt. s. Angleška admiraliteta je ob priliki nemškega svarila ameriški vladi, da bo angleška mornarica skušala potopiti ameriško ladjo »Iraq«, kakor je to storila z »Athenio«, objavila izjavo, v kateri ugotavlja, da je »Athenio« brez vsakega dvoma potopila nemška podmornica in da tedaj ni bilo v razdalji več 100 km nobene angleške podmornice. Potopitev »Athenio« je napravila po vsem svetu izredno neugoden vtis. Zato je nemška admiraliteta očitno izdala svojim ladjam prepoved, da bi se podvzele take napade. Ker pa se nahaja morda več nemških podmornic še od začetka vojne na odprtem morju in jim ta prepoved ni znana, se skuša Nemčija najbrže v na-

Rusija in Italija

Rim, 6. oktobra. br. V tukajšnjih diplomatskih krogih se doznava, da se pripravljata tesnejše sodelovanje med Italijo in Rusijo. Nemško-ruska pogodba je izzvala v italijanskih merodajnih krogih izvestno bojazn zlasti zaradi prodiranja Rusije na Balkan. Ker izgleda, da je Nemčija pripravljena prepustiti Rusiji na Balkanu proste roke, da bi si za to ceno zagotovila rusko pomoč v vojni proti Angliji in Franciji, se je italijanska diplomacija odločila za tesnejše sodelovanje z Rusijo. Skorajšnje imenovanje novega ruskega poslanika v Rimu ima po sodbi rimskih krogov za cilj poglobitev medsebojnih odnosov. Italija si želi tudi tesnejše gospodarske stike z Rusijo obenem pa smatrajo v Rimu, da bi sporazum z Moskvo lahko zagotovil varnost ne samo na Balkanu, marveč tudi v vzhodnem delu Sredozemskega morja, kar je za Italijo vsekakor velikega pomena. Enako kakor Italija, želi tudi Rusija nevtralen Balkan in se v tem pogledu interesi Rima in Moskve docela skladajo. V italijanskih merodajnih krogih se je že od vsega početka poudarjalo, da pomeni vdor Rusije v Vzhodno Evropo dalekosežno izpremembo evropskega položaja in ravnotežja med velesilami.

Nova češkoslovaška armada na zapadu

Pariz, 6. okt. s. Češkoslovaški poslanik Osusky je sinoči govoril preko francoskih radijskih postaj in sporočil, da s sporazumom, ki ga je podpisal z ministrskim predsednikom Daladierom, ni ustanovljena samo samostojna češkoslovaška armada, temveč je priznan tudi obstoj češkoslovaške države. Je to prava diplomatska poročila za zopetno vzpostavitev Češkoslovaške Češkoslovaška vojska bo podrejena češkoslovaški vladi, imela bo svoje oficirje in vojaške. Sporazum z ministrskim predsednikom Daladierom daje politično, pravno in diplomatsko priznanje češkoslovaške države in vlade. Po govoru je godba igrala češkoslovaško himno.

noma ustavilo obstreljevanje nasprotnih postojank, pač pa je francosko letalstvo tudi danes nadaljevalo s svojimi izvidniškimi poleti. Francoska letala so se sedaj pričela spuščati daleč nad zaledje nemške fronte. Letalci so ugotovili, da Nemci v naglici koncentrirajo nove čete v zaledju renskih in posarskih odsekov fronte. Na progah ob zgornjem Dunavu vozijo vlaki nenehoma vojaške transporte proti zapadu.

Ameriška opazovanja na fronti

New York, 6. okt. s. »New York Herald Tribune« prinaša poročilo svojega dopisnika na zapadni fronti, ki ugotavlja, da nemška vojska precej trpi na pomanjkanju izveženih rezerv in oficirjev. V letalstvu imajo Nemci nad Francozi premoč 3:2, vendar je francosko letalsko moštvo boljše nego nemško in številna ameriška letala, s katerimi razpolaga francoska vojska, prekašajo tudi najboljša nemška letala tipe »Messerschmidt«.

Akcija proti komunistom v Franciji

Pariz, 6. okt. br. Velika akcija proti komunistom se je v vsej Franciji v pretekli noči nadaljevala z vso energijo. Policijski organi so po raznih mestih in njihovih okolih izvršili nešteto hišnih preiskav pri vseh lokalnih prvakihi komunistične stranke in drugih njenih sorodnih organizacij. Do danes opoldne je bilo razpuščenih že 377 občinskih svetov, v katerih so imeli komunisti večino svetovalcev.

Dr. Beneš prispel iz Londona v Francijo

London, 6. okt. s. Bivši češkoslovaški predsednik dr. Beneš je odpotoval v Francijo.

Predsednik avstralske vlade ne pride v London

London, 6. okt. s. Avstralski ministrski predsednik Menzies je danes izjavil, da je njegovo večerajšnje sporočilo, da namerava priti začetkom prihodnjega leta v London, temeljilo na nesporazumu. Menzies sploh ne namerava v doglednem času priti v London.

pref zavarovati za primer, da bi katera izmed podmornic izvršila proti ladji napad.

Stockholm, 6. oktobra. AA. (Havas). Švedski pomorski strokovnjaki sklepajo iz dosedanjih izkušenj, da so nemške vojne ladje začele delovati po novem načrtu in da nastopajo po novi taktiki. V bodoče bodo nemške podmornice delovale na mnogo večji površini in ne samo v Kategatu, Skagerraku in Severnem morju. Po sodbi švedskih strokovnjakov sodeluje nemška vojna ladja »Admiral Scheer«, ki se je pojavila na Atlantiku, skupaj s celo mrežo podmornic. Obenem se opaža, da je nemška vojna mornarica poslala rušilce patrolirati na zapadno obal Švedske in v druga morja.

Bruselj, 6. oktobra. br. Ker je v prvih tednih vojne zastal pomorski promet, je v Belgiji nastopilo znatno pomanjkanje trgovskih ladij. Doslej je namreč mnogo tujih ladij oskrbovalo transport blaga, ki je bilo namenjeno iz Belgije v tujino in obratno. Kakor kaže, bi mogla Belgija sedaj svoj zunanji trgovinski promet po malem spet obnoviti, nastale pa so težave prav zaradi pomanjkanja belgijskih tovornih ladij. Vlada je zaradi tega sklenila podpreti belgijske paroplovne družbe, da bi v belgijskih ladjedelnih nemudoma naročile vrsto novih tovornih parnikov. Vlada namerava dovoliti v to svrhu subvencije v znesku 100 milijonov belg.

Odpoklic japonskega poslanika v Berlinu

Tokio, 6. okt. s. Japonska vlada je odpoklicala svojega poslanika v Berlinu. Zastopnik zunanjega ministrstva je izjavil, da je odpoklic v zvezi s spremembami v japonskih diplomatskih zastopstvih.

Sladkor za čebelarje

Beograd, 6. okt. AA. Finančni minister je podpisal odlok, da se zvezi Jugoslovanovskih čebelarških društev in zadrug, Zvezki čebelarških društev v Jugoslaviji, Srbski čebelarški družbi, Zvezu zadrug gospodarske sloge v Zagrebu, Slovenskemu čebelarstvu v Ljubljani ter drugim čebelarškim društvom in društvom, ki niso članjena v zgornjih zvezah, dovoli nabava sladkorja brez plačila državne trošarine za prehrano čebel in to največ 5 kg sladkorja za vsak panj. Sladkor se lahko nabavi potom prodajne centrale za sladkor ter se mora v sami tovarni denaturirati.

Angleška čitalnica v Zagrebu

Zagreb, 6. okt. o. Sinoči so bili slovesno otvorjeni novi prostori angleške čitalnice na Ilici. Prostore je blagoslovil msgr. dr. Rittig, ki je poudarjal ob tej priliki velik kulturni pomen te ustanove za hrvaški narod. Predsednik angleškega društva Ostoić je v svojem govoru poudarjal dosedanje uspehe pri delu za kulturno zbilžanja Hrvatov in Angležev. Nato so predvajali nekatere filme ter je bil izveden tudi umetniški program. Svečanosti so prisostvovali angleški, francoski in ameriški konzul v Zagrebu, pomožni škof dr. Sevis, komisar mesta Zagreba Starčević ter mnogi drugi predstavniki.

Vremenska napoved

Zemunska: Vreme se bo postopno zboljšalo od zapada, vendar pa bo še precej oblačno, zlasti na severovzhodnem delu, kjer bo še dež.

„Nov utež na tehtnici“

Moskovski poročevalec „Frankfurter Zeitung“ opisuje teden ruske zunanje politične aktivnosti — Sporazum z Estonsko je bil dosežen pred Ribbentropovim prihodom

Berlin, 6. oktobra. b. Pozornost nemških listov je bila zadnje dni ves čas posvečena predvsem najnovejši zunanje politični aktivnosti Moskve, ki je prišla med drugim do izraza v tem, da je v razdobju 10 dni obiskalo sovjetsko prestolnico pet zunanjih ministrov (zunanji ministri treh baltičskih držav, nemški zunanji minister Ribbentrop ter turški zunanji minister Saradzoglu). Moskovski poročevalec ugledne »Frankfurter Zeitung« opisuje to rusko zunanje politično aktivnost v posebnem dopisu, iz katerega posnemamo nekaj zanimivih podrobnosti.

Prvi je prišel v Moskvo estonski zunanji minister Selter, ki se je pripeljal v nedeljo 24. avgusta z vlakom. Z vidika diplomatskega protokola je bil prijateljsko sprejet. Še isti večer po gledališki predstavi je Molotov že pripravil Selterju sestanek s sovjetskimi državniki. V Kremlju, kakor pripominja nemški poročevalec, zelo radi delajo ponoči in celo ponoči proti jutru. V ponedeljek dopoldne se je Selter spet odpravil v Reval, da informira odgovorne estonske državnike o nujni potrebi sporazuma z Rusijo. Te Selterjeve poti v Reval in njegovega povratka čez dva dni in v družbi strokovnjakov za pogodbe v Moskvi sploh niso vzeli na znanje; postopali so tako, kakor da bi tega odhoda sploh ne bilo, odnosno kakor da gre za notranje tehnične zadeve. Estonski problem je bil dejansko rešen še pred obiskom nemškega zunanjega ministra Ribbentropa, ki je prišel v Moskvo v sredo. Sovjetski državniki so znali v katkem času prepričati estonske državnike o potrebi sporazuma in so z vsem svojim zadržanjem potrdili zaupanje Estoncem. Estonski državniki so ostali še en dan v Moskvi samo zato, da se mogli po Ribbentropovem odhodu udeležiti posebne zakuske v Kremlju, ki je potekla

»v živahnem in prijateljskem ozračju«, katerega odraz je bilo tudi simpatično pisanje sovjetskih listov o mali sosedni državi. Ob odhodu je Selterja pozdravila častna četa...

V ponedeljek 25. avgusta je prišel v Moskvo Saradzoglu. V Odeso mu je sovjetska vlada poslala naproti poseben vagon, moskovska postaja pa je bila bogato okrašena s sovjetskimi in turškimi zastavami. Razen Potemkina je Saradzoglu sprejel še drugi namestnik zunanje komisarja Dekanov, zelo inteligenten Kavkazec, ki se dobro spozna na probleme bližnjega vzhoda in ki ga drugače skoro ni videti. Saradzoglu so nastanili v reprezentativnem vladnem poslopju na Spiridonovski, v bližini turškega poslanstva. Zaradi Ribbentropovega obiska, o katerem smo v Moskvi zvedeli šele zadnji teden, so se pogajanja nekoliko zavlekla in Saradzoglu je ostal dalje v Moskvi, kakor je prvotno sam pričakoval. Znabitno so se pojavile tudi kakšne težkoče v pogajanjih, toda razgovori se nadaljujejo.

Ob prihodu letonskega ministra Munterasa se je pripetil značilen, dasi nepomemben incident. Ker je letalo prispelo na moskovsko letališče pol ure pred najavljenim prihodom, Potemkina še ni bilo pri sprejemu. Toda Rusi so vendarle hoteli izpolniti protokolarno zahtevo in so zato z letonskim ministrom počakali v čakalnici letališča na prihod Potemkina, ki je Munterasa nato tudi uradno pozdravil...

Sploh so v Moskvi vse baltičske ministre, tako zaključuje nemški poročevalec, sprejeli s posebnim taktom in veliko pozornostjo. Vsi so bili takoj po svojem prihodu sprejeti v Kremlju, kjer jim je Stalin osebno stavil predloge za novo ureditev sosedskih odnosov.

kolovnik in poveljnik sovjetske brigade, ki je zasedla okraj Suvalke, sta se v tovarniškem razgovoru sporazumela glede načina predaje in prevzema teh krajev. V četrtek so sovjetske čete začele odhajati, nemška pehota in pionirji pa so na štirih krajih prekoračili mejo. V nekaj urah so nemške čete prispele na določeno mejo. Danes je na programu zasedba Suvalkov. 7. oktobra bo pa vsa pokrajina do litovske in ruske meje v nemških rokah.

Pariz, 6. oktobra. AA. (Havas) Danes je bila v katedrali na Monmartru svečana žalna služba božja za padlimi Poljaki. Službo božje, katero je bral kardinal Verdier, so se udeležili vsi člani poljske vlade. Kardinal Verdier je pred vrsti sprejel predsednika poljske vlade generala Sikorskega in njegove sodelavce. Pomenil je šefa nove poljske vlade na prostor, ki je bil zanj določen, nato pa je glasno dejal: »Poljska bo oživelala! General Sikorski je odgovoril: »Prepričan sem o tem, eminenca!«

Nemške čete dospele na nemško-rusko mejo

Berlin, 6. oktobra. br. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je davi izdalo naslednje vojno poročilo:

Vodja in vrhovni poveljnik nemške vojske Hitler je večeraj obiskal čete osmega armijskega zbora pred Varšavo in je prisostvoval paradi delov divizij, ki so sodelovale pri zavzetju Varšave.

Pri Kocku, vzhodno od Deblina (Ivanogoroda), so se danes ob 10. dopoldne predali nemškim četam poslednji ostanki poljske vojske, okrog 8000 mož, pod poveljstvom poljskega generala Kleberja.

Vzhodno D Vile so pričele nemške čete zavzemati ozemlje vse do rusko-nemške interesne meje.

Berlin, 6. oktobra. AA. (DNB) Po določitvi nove nemško-sovjetske meje na Poljskem so sovjetske čete začele zapuščati kraje okoli Suvalkov. Nemci bodo zasedli okraj Suvalke v treh etapah. V sredo so se sestali zastopniki Nemčije in Rusije v poslopju carinarne vzhodno pruskega obmejnega mesta Merunen. Nemski podpol-

Naši kraji in ljudje

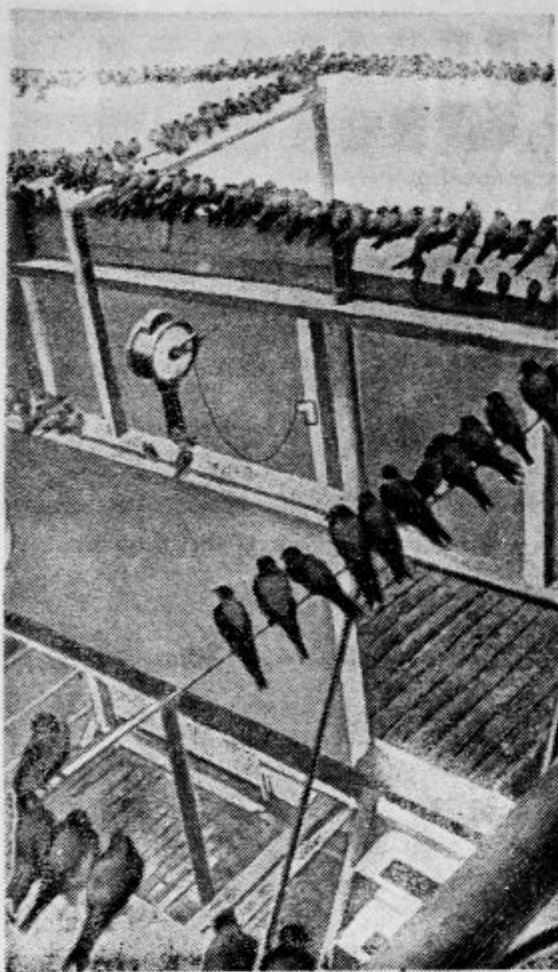
Ptice se selijo

Vedna skrivnost: kako najdejo svojo pravo pot

Ljubljana, 6. oktobra. Preden nam padanje rjavega listja z dreves in še razni drugi pojavi napovedo pripravo narave na zimski počitek, nam naznanijo selitve ptic, da so na pragu velike izpremembe. Zgodi se, da se lastovice že v najlepših dneh septembra, ko imajo povsod abilo hrane, strinjajo v jate ter odpravljajo na odhod. Letos so jih naših krajev jate lastovic odletele že v drugi polovici septembra in, ko več dni nismo videli niti ene lastovice, so se zdaj v deževnih dneh vnovič pojavile v jatah. V dolgih, tesno strnjenih vrstah sedijo na brzajavni žicah, spretetavajo se nad hišami, zdaj nizko zdaj visoko, in ljudje se začudeno vprašujejo od kod te nove jate: ali so se vrnile stare, ali pa so od drugod prišle nove.

O preseljevanju ptic do zadnjih desetletij nismo vedeli nič gotovega. Šele po vseh kulturnih državah urejene opazovalnice ptičjega življenja, zlasti pa preseljevanja nam deloma pojasnjujejo čudo ptičje selitve. Prej nekdanj smo bili prepričani, da imajo jate ptic selivke svoje vodnike in reditelje, ki že poznajo pot. Opazovalnice pa so dokazale, da najdejo ptice tudi brez starejših kašipotov zračno črto za svoj polet. Tako n. pr. so opazovalnice napravile poizkuse z mladimi čapljami. Strogo so jih ločili od ptic enake vrste ter jih pridržali še nekaj dni po odhodu jat. Ujete čaple so bile mladice iz istega leta in še nikoli niso bile na potovanju. Ko pa so jih izpustili, so se takoj same odločile za selitev, pri čemer je zanimivo to, da so jo mahnile po isti zračni črti, po kateri se vrši selitev čapel od pradednih dni.

Tudi vprašanje načina ptičjega potovanja je razčiščeno. Razlikovati moramo dva glavna tipa: selitve v široki fronti in selitve v dolgi vrsti. Prvi, med katerimi so tudi lastovice, imajo navado, da se spretetavajo posamič ali v raztresenih jatah od počiva-lišča do počivališča in se kajkrat razprostirajo kakor v žarkih preko pokrajine. Njihova selitve je podobna breznačrtnemu kletenju, ki gre v neko določeno smer, katere se drže tako dolgo, dokler jim to dopušča zemljepisne oblike dežele in dokler imajo dovolj hrane. Na obalah in obronkih pogorij se pa strnejo pogosto v stisnjene jate, da si poličejo najpripravnije mesto za prelet ovire. Kakor hitro je ovira premagana, se raztegnejo ptičji oblaki in potujejo dalje spet v široki fronti. Načina potovanja v dolgi vrsti pa se poslužujejo najbolj ptice, ki jih način preživljanja veže na vodo. V dolgih vrstah sledijo teku rek in kri-



Lastovice sedejo med poletom na ladjo

vuljam obal. Pri tem se ne brigajo dosti, če napravijo dolge ovinke ali celo spremeni smer, kakor jih to silijo vodna pota.

Pri selitvah dosežejo posamezne ptice občudovanja vredne rekorde. Tako so v Južni Afriki ujeli lastovico, ki je nosila obroček iz vzhodne Kanade. Evropske opazovalnice so našle ameriške ptice, ki so preletele Aljasko. Beringov preliv, vso Sibirijo in vzhodno Evropo ter se pojavile v srednji Evropi. Ako vpoštevamo te silne letalske podvige, moramo priti do zaključka, da selitvam ni vzrok samo bojazen pred mrazom ali pomanjkanjem hrane, marveč, da drobni stvarcem zapoveduje dolgotrajno selitev močan notranji nagon. Tako se nam razodeva vsemočnejši priročni sil, katerih učinke sicer lahko opazujemo, a si ne moremo razložiti notranje in globlje pomena.

Društvo Celjski kulturni teden ustanovljeno

Namen: skrb za kulturni dvig celjskega okoliša

Celje, 6. oktobra. Celjski kulturni delavci, ki so sodelovali pri prireditvah I. in II. celjskega kulturnega tedna, so v četrtek zvečer na ustanovnem občnem zboru v celjskem Narodnem domu osnovali svoje kulturno društvo Celjski kulturni teden. Ustanovitvi tega važnega društva je prisostvovalo okrog 30 kulturnih delavcev in delavk.

Ustanovni občni zbor je otvoril g. Fran Roš kot eden izmed treh predlagateljev pravih. Podpravljal je vse udeležence in se iskreno zahvalil celjskim zastopnikom našega tiska za podporo in naklonjenost, ki so jo doslej izkazali obema celjskima kulturnima tednom. Prvi temelj za ustanovitev društva je bil položen že leta 1937, ko so se začele priprave za I. celjski kulturni teden. Pokazala se je potreba organizacije vseh celjskih kulturnih delavcev. V začetku letošnjega leta je bilo ustanovljeno Celjsko kulturno društvo, takrat pa so najaktivnejši in najagilnejši celjskim kulturnim delavcem vseh smeri izvesti ljudje zaprli vrata. Letošnji II. celjski kulturni teden je bil prirejen pod okriljem Umetniškega kluba v Mariboru, ki mu gre za podporo vsa zahvala. Društvo Celjski kul-

turni teden je pravni dedič imovine obeh dosedanjih celjskih kulturnih tednov.

Gosp. prof. dr. Pavel Strmšek, ki je vodil delo za oba celjska kulturna tedna, je poročal o obeh prireditvah, ki sta dosegli velik moralen in gnoten uspeh, in orisal priprave za ustanovitev društva Celjski kulturni teden. Občni zbor je soglasno odobril pravila. Namen društva je, da društvo s predavanji, razstavami, koncerti in drugimi prireditvami ter s tiskom širi kulturna stremeljenja posameznikov in skupin v Celju in celjskem okrožju ter prireja ali posreduje na lasten ali tuji račun kakšna gostovanja v Celju ali drugod.

Na predlog g. dr. Doboviška je bil soglasno izvoljen naslednji odbor: predsednik g. prof. dr. Pavel Strmšek, podpredsednik g. Fran Roš, tajnik g. Bogomil Gerlanc, blagajnik g. Ciro Sadar, načelnik glasbenega oddelka g. ravnatelj Karlo Sanein, načelnik literarnega oddelka g. Jožko Jurač, načelnik likovnega oddelka akad. slikar g. Albert Sirk, načelnik gledališkega oddelka g. mag. pharm. Fedor Gradišnik, kooptirani člani gg. prof. dr. Franjo Šijanec, Avgust Cerer, Pec Šegula in ing. arch. Drago Umek ter ga. Vera Pristovškova. Za preglednika računov sta bila izvoljena gg. dr. Rudolf Dobovišek in akad. slikar Miro Modic.

Predsednik g. prof. dr. Pavel Strmšek se je zahvalil za izkazano zaupanje in podal nekaj smernic za društveno delovanje. Letna članarina znaša 10 din. Člani sodelujejo pri društvu v načelu brezplačno. Od svoje imovine bo vložilo društvo 10.000 din v rezervni fond, presežek pa bo na predlog odbora po sklepu občnega zbora lahko uporabljal za poučne izlete, za podpiranje umetniškega udejstvovanja ali za kritje primanjkljaja umetniškega zaželenih prireditev, ki bi same ne mogle kriti svojih stroškov. Društvo bo skušalo pritegniti v svoj krog vse kulturne delavce v celjskem okrožju. Društvo Celjski kulturni teden je izrazito kulturno in bo varuh kulturnega dela v Celju ter bo sodelovalo, kjerkoli bo njegova pomoč potrebna ali zaželena, tako v vprašanih gledališčih, postavitev spomenikov in pri raznih kulturnih prireditvah.

Na predlog g. Roša je občni zbor ugotovil, da je društvo Celjski kulturni teden pravni naslednik I. in II. celjskega kulturnega tedna, ki mu pripada tudi vsa imovina, ki je nastala kot prebitek obeh prireditev. Pismeni predlogi pesnika g. Frana Kozarja glede društvenega delovanja so bili izročeni odboru. Ti predlogi predvidevajo med drugim izdajanje nekdanjega Ilustrovanega narodnega koledarja v Celju, prirejanje literarnih večerov izven Celja in ustanovitev leposlovne revije za celjsko kulturno področje. Celjski kulturni delavci so dobili svojo organizacijo, ki bo pobornica čim uspešnejšega kulturnega udejstvovanja v širokem celjskem okrožju.

— Dolžnost vsake žene je, da pazi na redno stolic, ki jo doseže z naravno »Fran-Josefovo« grenko vodo. ako jo jemlje vsak dan v manjši množini Prava »Fran-Josefova« voda deluje milo, prijetno, naglo in zanesljivo.

Karel Gorišek †

Ljubljana, 7. oktobra.

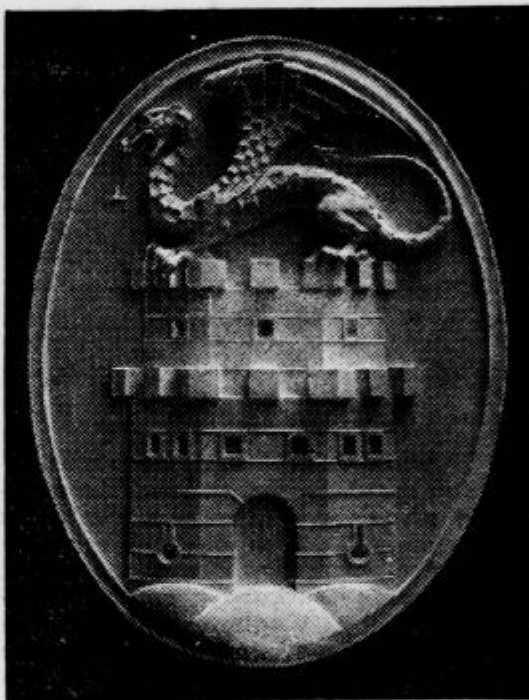
Danes ob 16. so spremili izpred mrtvašnice na Vidovdanski cesti k Sv. Križu učitelja Karla Goriška. Pokojnik je komaj leto dni užival pokoj in že je moral kloniti boleznim v želodcu. Po rodu je bil iz trdnice hiše v Stični. Studiral je v Ljubljani, njegovo prvo službeno mesto pa je bilo v šent Jurju ob Taboru. Od tod se je kmalu vrnil v domači kraj, kjer se starejši vedno radi spominjajo onih dni, ko je na ondotni šoli delovala čvrsta učiteljska družina pod vodstvom nadučitelja Kovača. Takrat je tudi stiška mladina dobila nov prosvetni hram na hričku nad starim samostanom. Kovača je nasledil Gorišek.

Ne samo kot vzgojitelj, marveč tudi kot zasebnik, ki se nikoli ni vdal alkoholizmu in nikotinu, je bil Gorišek dober vzornik svojim rojakom. V počitnicah je mnogo potoval bil je široko razgledan in vedno tudi prijeten družabnik. Pred 12 leti je bil kot odličen učitelj premeščen na prvo mestno deško ljudsko šolo v Ljubljani, kjer je takisto lahko v polni meri uveljavil vzgojiteljske sposobnosti. Smrt ga je rešila trpljenja. S svojim značajem in vzgojnim delom si je Karel Gorišek zagotovil najlepši spomin.

Poleg sorodnikov iz Stične so prišli na pogreb tudi številni stanovski tovariši in prijatelji. Prosvetno upravo je zastopal nadzornik Ločniškar, JUJ iz Ljubljane tajnik Mihelič, JUJ za litjski okraj pa predsednik Župančič iz Litije in podpredsednik Thurnher iz Višnje gore. V častnem številu so prišli učitelji iz Stične in ostali prebivalci. Žalni sprevod je otvoril del ljudske šole na Ledini s svojim učiteljstvom. Votlo so grmele grude na krsto dobrega vzgojitelja.

Izročitev častne bojne zastave torpiljarki »Ljubljani«

Deputacija Ljubljane z županom na čelu se je odpeljala v Split, da slovesno izroči častno bojno zastavo kr. torpiljarki, ki nosi ime našega mesta. Razen silvne in bogato vezene častne bojne zastave, ki je na njej uvezen tudi ljubljanski grb, je nova torpiljarka »Ljubljana« dobila od ljubljanskega mesta v dar tudi krasno oljnatu sil-



ko »Ljubljana po zimi«, ki jo je naslikal akad. slikar prof. Gajmir A. Kos. Poleg te dragocene umetnine, ki naj oficirje in moštvo vedno spominja na naše mesto, krasil ladijski salon tudi v baker točleni grb mesta Ljubljane, ki ga je napravil akad. kipar Božidar Pengov. Nadalje je ljubljansko predstavništvo vzelo seboj še druga darila, predvsem velik plastični ljubljanski grb, ki ga je po osnutku mestnega inženjerja arh. Borisa Kobeta modeliral isti kipar. Ko ga arzenal kr. vojne mornarice odlije v bron, bo ta ljubljanski grb krasil zunanjo stran ponosne torpiljarke »Ljubljana«. Knjižnica bojne ladje dobi vse lepo vezane letnike »Kronike«, a za arhiv izroči župan vezano darilno listino.

Tičistan ali Ptičji stan?

V »Slovenskem narodcu« se je 3. oktobra nekdo hudoval na tablico v Tivoljskem parku, češ da naj se »grda spakedranka« Tičistan umakne pravilni obliki Ptičji stan. Ker sem jaz prvi zagrešil ta naziv, kakor je nedavno povedal B. B. v »Jutru«, se čutim nekako dolžan pojasniti.

Da bo ta beseda kedaj stala na tivoljskem razpotju, nisem slutil. Ako pa jo je doletela ta čast, rajši vidim fonetično pisavo nego zgodovinsko. Kolikokrat imamo v lastnih imenih bodisi star pravopis (Krivica nam. Krivce) ali pa dialektično, obrušeno obliko: Hom, Homec, Homska gora in Hum, poleg manj pogostne Holmec. Babi na poleg Babna gora, Bizovik poleg Bezo-vice, Češnjica in Črešnjavec. Četež in Čretež, Dolenji in Dolnji. Gaberie in Gabreje, Gorenji in Gornji, Gorica in Gorca, Kapl (ja vas, Klopce in Kofca, Kam(e)nje, Kob(i)je, Orl(i)je, Bodešče nam. Bodežice, Ovišne nam. Ovišče, Petelinke (—jak), Pudob in Poddobra, Pugled in Pogled, Belica in Podbelica, Prevoje in Preloge, itd. itd.

Pri krajevnih imenih torej vlada precej svobode. Vendar bi se jaz ogreval za teke oblike, ki prijačo ne samo nam, ampak tudi tujcem. Trbovlje (etimološko Trebovlje kakor Trebnje, otrebljen kraj) bi se inozemcu prej vrnilo v usta in per, če ne bi imelo zanj neznane skupine »trb«. Pogosto sem tako moral požreti od zapadnjakov očitek, kako okorna je na primer beseda trg, saj za tuje oko nima samoglasnika (č) grške »ptisanee« je Francoz naredil tizane (čaj), psychology govori Anglosaksonec brez p. Nične ne bo trdil, da je začetni pi res imenitna skupina ljudska izreka jo ponostavlja: češki ptak postaja vtak, naš ptič pa tič ali ftič, shv tica je nemara večkrat tiskano kakor pa ptica. Kdo bi si drzil reči, da je rodoljub Tice-Uccellini spakedranci?

Ptič je sam na sebi spakedranci nasproti cerkvenoslovanski obliki: pō.a, pō.enec,

potka, ukrajinski potjā, št. ind. pōta (mladič kake živali) in puthrā (sin, dete), pelign. paklois (deca), lat. pullus, gotsko fula, nem. Fohlen, grško pōlos (žrebe), lat. puer in puella, litavsko putytis (piščanec), staroc. slov. pōlštj (tiček, čene, medvedek). Večina indoevropskih govoric je ohranila vokal med p in t. Kjer se je zničil, je tudi p zapisan propasti! Obča naša izreka priča o tem.

Kakor naletite v Breznikovem Pravopisu na prislov teže poleg težje, tako se tem laže pogreša j pred i. Iz teh pomislekov je rojen Tičistan, ki nudi to prednost, da nima dveh skoro mrtvih črk v sebi in se prikupneje predstavlja očem, domačim in posebno tujim. Če je slovnična, etimološka stran malce utrpela,

se ne razburjajmo. Koliko geografskih in osebnih imen mirno prenašamo v neetimološkem zapisu.

Poleg tega je B. B. opazil v Tičistanu žaljivo naslonitev na zemljepisne nazive kot Afganistan, Beludžistan itd. Segavost nam je potrebna v teh časih, ko vlada po zemlji bolj umor ko pa humor. Ob kratkem: ker sta obe obliki v neprisiljeni izreki enaki, naj ostane preprostejša, enostavnejša, vsaj za tuje oko manj bočeda. Tujih oči sem namreč opazil tukaj obilo: Rusi, Bolgari, Srbi s Hrvati, Čehi, Poljaki, Madžari, Nemci (z Avstriji), Italijani, Francozi, Egipčani, Angleži so v parku že z mano kramljali. Morda je zastopen še kak narod med tivoljskimi ptički in tički.

A. Debeljak

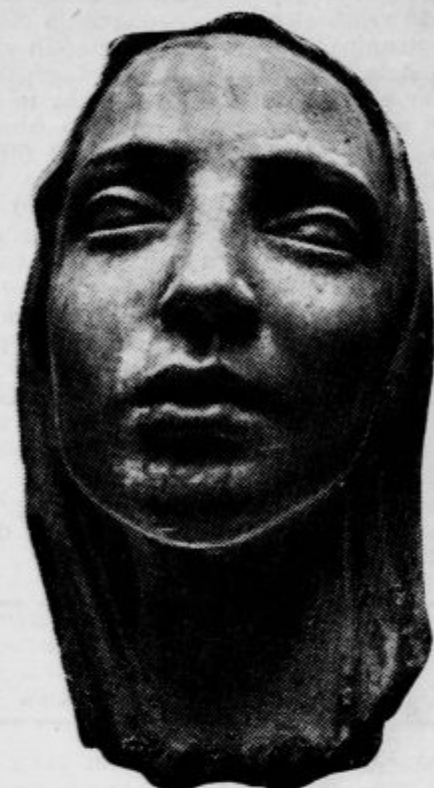
Razstava neodvisnih v Jakopičevem paviljonu

Razstavljene bodo številne izbrane umetnine

Jutri ob 10.50 bo v Jakopičevem paviljonu otvorjena V. umetnostna razstava, ki jo prireja Klub neodvisnih.

V nekaj letih svojega obstanka se je Klub neodvisnih uveljavil kot elitna reprezentanca naše mlade likovne umetnosti. Razstave, ki so jih neodvisni priredili v zadnjem času, so druga za drugo pokazale, da stopa v življenje nov, zdrav, v sebi izčiščen, po svetu razgledan umetniški rod, katerega delo pomeni važen, nujen prelom v razvoju naše likovne tvorbe in zmago novega, kvilsku stremčega ustvarjalnega duha. V Klubu neodvisnih delajo in se bijejo drug ob drugem pripadniki mlade generacije do najmlajših, med katerimi vznika nekaj novih, vsega spoštovanja in pozornosti vrednih imen. Na razstavi, ki se jutri odpre, so s svojimi deli zastopani naslednji slikarji in kiparji: Zoran Didek, Boris Kalin, Zdenko Kalin, Stane Kregar, France Mihelič, Zoran Mušič, Niko Omersa, Nikolaj Pirnat, Marij Pregelj, Karel Putrih, Evgen Sajovic in Maksim Sedej. Dela razstavilalcev bodo napolnila vse dvorane paviljona.

Razstava zasluži, da ji naše kulturno občinstvo nakloni čim številnejši obisk.



Karel Putrih: Maska

Viktorja so pokopali, Tončko so našli

Zadnje dejanje ljubavne žaloigre v Čolnišah

Zagorje, 6. oktobra

Žaloigra Viktorja Vrtačnika in Tončke Ostrožnikove je zaključena. V četrtek popoldne so na Dolu pri Hrastniku ob veliki udeležbi svojcev in prijateljev kakor tudi pokojnikov vdove položili v pregledni grob moža, ki je bil priljubljen daleč na okrog. Usoda, ki je hotela, da je Viktor našel družico v ljubezni v svoji sosesčini, je hotela, da so prav isto uro, ko so Viktorja zagrebli, našli v Savi pri Zidanem mostu tudi Tončko Ostrožnikovo.

Proti večeru je bila zagorska orožnica postaja obveščena po telefonu od orožnikov iz Zidanega mosta, da so potegnili iz vode žensko, katere vnanjost se popolnoma sklada z opisom, ki ga je glede Tončke Ostrožnikove poslala zagorska orožniška stanica vsem zasavskim orožnikom. Še isti večer so bili o najdbi pokojnice obveščeni mož, mati in preostale sestre, ki so poročene. Davi so se svoji odpeljali v Zidani

most, da potrdi identiteto pokojne Tončke in nato uredijo vse potrebno za pogreb. Ni še določeno, kje bo pokopana.

Žalostna usoda dveh nesrečnih zaljubljenec je s tem zaključena. A preostalo je naloženo breme velike žalosti, saj je Viktor zapustil štiri otroke v starosti do 8 let, eden pa je še na poti, a Tončka je zapustila sinčka in hčerko. Nadvse bridko je prizadet Tončkin mož, ki kar ne more preboleti njenega tako nenadnega slovesa. Še v terek, ko je bil v Zagorju sejem, je žalostno pripovedoval sorodnikom, da ga je Tončka zapustila, in je zagotavljal, da ji prav vse odpusti, samo da bi jo še enkrat videl doma. Takrat so bili pač skoraj še vsi prepričani, zlasti tudi svojci, da sta se Viktor in Tončka odpravila v druge kraje, ne pa v smrt, čeprav sta to že nekajkrat napovedala. Viktor je v resnici imel dovolj sredstev za življenje drugod, toda očitno je v njem zmagal obup in tako sta s Tončko rajši odšla skupno v smrt.

Nevaren plaz na zasavski progi

Progovni čuvaj je pravočasno preprečil nesrečo

Ljubljana, 6. oktobra

V hribu nad železniško progo tik pred zagorsko postajo (iz ljubljanske smeri), se je davci utrgal plaz, ki samo po srečnem naključju, a predvsem po zaslugi čuječnosti progovnega čuvaja ni zahteval človeških žrtve, je pa vendar povzročil veliko gmotno škodo.

Potniški vlak, ki odhaja po navadi ob 7.52 iz Ljubljane proti Zidanemu mostu, je imel davi zaradi prekasnih zvez kakšnih pet minut zamude. Prav ta zamuda je utegnila biti nekaj sto potnikom v srečo, da se plaz ni zrušil prav na vlak. Do Save je privozil brez zadreg, prav tako se je po normalnem postanku odpravil dalje proti Zagorju. Malo preden je privozil na zagorsko postajo, je strojevodja zagledal na tirih progovnega čuvaja, mahajočega z rdečo zastavico v znamenje, naj vlak ustavi. Za potnike je bilo veliko presenečenje, da se vlak ustalja sredi proge, a ko so nekateri radovedneži izstopili, se je kmalu razvedelo zakaj gre. Nekaj ko-

rakov dalje od čuvajnice je bila kakšne 3 minute poprej zaradi dežja treščila ogromna skala, ki se je bila utrjala v bregu nad železnico in s tolikšno silo udarila na progo, da je tračnice na tiru, ki teče tik hriba ali ki služi vlakom v smeri Ljubljana—Zidani most, povsem zmrnila in zvila. Če bi čuvaj ne bil opazil nezgode in bi vlak nemoteno vozil dalje, bi bilo prišlo do iztirjenja in do katastrofe.

Strojevodji ni kazalo nič drugega, kakor da garnituro odrine nazaj do Save, kjer pa je moral vlak zaradi križanj čakati, da se moral vlak zaradi križanj čakati po desnem tiru, ki je ostal nepoškodovan. Nesreča je napravila promet za nekaj časa veliko zmedo, a že v nekaj urah so delavci popravili tir, da se je lahko redna vožnja obnovila. V ozki savski soteski med Savo in Trbovljami so podobne nezgode precej pogoste. Da ne pride do katastrofe, bo morala železniška uprava temeljito pregledati in popraviti varnostne naprave.

Sadilci tobaka v samotnih krajih

se izgovarjajo, da o tobaku še pojma niso imeli

Litija, 6. oktobra

V Unanjarjih pod Jančami je finančni organ našel med krompirjem 44 tobakovih sadik. Sadilca so te dni poklicali k zaslišanju, a ga ni bilo. Ugotovljeno pa je, da je možak že star prijatelj kontrabantskega tobaka, saj je to zdaj že njegovo tretje srečanje z organi finance. Že v dveh prejšnjih letih so našli na njegovih odročnih njivah med krompirjem tobakne sadike. Nobena sadika, zaradi katere imaš opravka z gosposko, ne da toliko koristi, kolikor imaš potem sitnosti in potov. Za vsako sadiko računajo najmanj okrog 5 dinarjev kazni, seveda pa pritejejo še kaj zraven.

Se trije drugi skrivni sadilci tobaka so gojili zapeljivo cvetko. Artiče so mala vaz v bližini planinskega Poljskega. Naselje leži na samotni sredi poto proti Kumu. Res, tam je svet skrit in samotni gospodar z Artič je upravičeno domneval, da ga ne bo nihče zalotil. Finančarji pa so ga le zvalovali in prijavili. Sadike so mu seveda takoj izruvali iz vrta. Gospodar z Artič trdi, da sploh ni vedel, kaj mu v vrtu raste. Zadržni je bil v vrtu pred sedmimi leti, ko je napravil ograjo, od takrat je oskrbo vrta prepustil domačim...

Tobak je imela na svojem vrtu tudi neka vdova iz Kote. Vasiča je majhna in je res potisnjena v kot na koncu Smartna pod Javorjem. Stara žena prav gotovo ni mislila, da bodo zaradi nekaj sadik, ki jih je imela v svojem vrtu, kdaj v hišo stopili »zeleni« gospodje. Ko so ugotovili, da ima

na vrstu prepovedani tobak, se je začela ženska zgovarjati, da prav gotovo ni vedela, da ima med rožami tudi tobak. Bila je v dobri veri, da je vrgla v zemljo seme raznih rastlin. Na, hudik! Zdaj pa zrastejo med drugimi rožami tudi tobakove sadike in z njimi sitnosti z oblastvi. Ženica trdi, da je vse tako res, kakor je povedala in da sama ni nikoli hotela saditi tobaka...

Skrivnega sadilca tobaka so našli finančni organi še v trebeljevski občini v litijskih hribih. Tobak je rasel med krompirjem. Do zadnjega ga ni nihče opazil. Nedavno so izkopali krompir, tobak pa so pustili v zemlji, da bi se lepše razvil. In to je bilo nerodno. Na goli nivi je nekdo opazil sumljivo rastlino in takoj uganil, da je zapoznela rastlina prepovedani tobak. Z gospodarjem si menda nista bila preveč prijateljsku in je povedal o zapeljivi cvetki drugim in tako je prišel glas na uho možem postav. Patrulja je zaslislala moža in ga je odvedla s seboj na njivo. Tam se je mož čudil nad sadikami, ki vzbujajo pozornost organov. Trdil je, da tega pleva sploh ne pozna, zato ga ni izkopal niti potrgal. Niti on niti domači je niso nikoli vtaknili v zemljo, to mu je gotovo storil kak sovražnik ali sam zlodej. V zemljo mu jo je vtaknil na pomlad, zdaj na jesen pa ga je ovažil, da ga spravi v nesrečo. Tako rožantni zdaj kmet, zatrjuje svojo nedolžnost in zanika vsako krivdo s svoje strani. Oblastva se dalje zanižuje za skrivne sadilce tobaka in bodo kmalu dognala resnico.



teligenten in s pravo črnogorsko vedrino, je kapetan Knežević kmalu našel prave stike. Vnet družabnik in dober sportnik, delujoč za Sokola, v službi strog, a vedno pravičen starešina je vsakomur rad koristil. Pogrešali ga bodo ne samo številni znanci in prijatelji, temveč vsi, s katerimi se je kdajkoli sestel. Oficirski tovariši in prijatelji so mu nocoj priredili letni poslovinni večer v hotelu »Metropol«. Govorniki so v lepih zdravilnih poveljevalih vrline kapetana Kneževića. Tudi mi mu želimo obilo sreče in uspehov na novem službenem mestu.

Domače vesti

* **Pospeševanje gozdarstva.** Banovinski odbor za propagando gozdarstva in Ljubljani prosi vsa vzgojna, kulturna in slična društva, vse javne korporacije in ustanove ter vse privatnike, da sodelujejo pri propagandi gozdarstva in dnevi od 22. oktobra do 5. novembra. V teh dnevih se naj vrše v šolah in drugih primernih prostorih predavanja o gozdarstvu, na terenu pa pogozdovanje goščav in praktični pouk o negi, vzgoji in izkoriščanju gozdov. Propagando te jeseni je treba voditi pod geslom: »Vzgojajmo drevje, gozdove in gaje kot zaščito pred zračnimi napadi.« Pojavnost dajajo banovinski odbor in okrajni odbori za propagando gozdarstva.

* **Slovenska šolska matica** razpisala svojim članom in vsem, ki se zanimajo za njeno delo, da jo podpirajo pri skrbi za slovensko pedagoško kulturo, da bodo izšli za 1.939 predvidoma naslednje tri knjige: 1) Pedagoški zbornik, ki bo obsegal celotno aktualnih pedagoških članov, napisanih od starejših in mlajših slovenskih delavcev, 2) Uvod v pedagogiko, ki ga bo napisal dr. Stanko Gogala in 3) O učnih oblikah v šolskem delu, o čemer bo podal svojo zrela sodbo prof. G. Šilih. Članarina, za katero dobijo člani te tri knjige, je zelo nizka — znaša le din 30.—. Slovenska šolska matica bo mogla izdati naznanjene knjige v tem razgibanem času le tedaj, če bo čim prej vedela za število naročnikov. Zato naj se dosedanj in novi člani učitelji čimprej naroče pri svojih poravnanih, ostali pa naj prijavijo svoje članstvo na naslov: SŠM, Ljubljana, Komenskega ul., šola na Ledinu. Tudi v teh dneh, ko je naša pozornost obrnjena predvsem k zunanjim dogodkom, nam je za ohranitev osebnega ravnotežja in za gojitev notranjega človeka kulturna in duhovna hrana potrebna. Odbor SŠM.

30 vrst kolonjske vode, odlično parfu miranih — toči v vsaki količini in po nizkih cenah
Parfumerija »VENUS«, Tyrševa 11

* **Zasluzna česka kulturna delavka je umrla** v Glini. V starosti 83 let je umrla v Glini znana česka kulturna delavka gospa Zorka Hovorkova, rojena Kalič. Bila je vdova znanega praškega zdravnika. Dom zdravnika dr. Hovorka v Pragi je bil nekaj zavetišče naših študentov. Med vojno sta pokrenila dr. Hovorka in njegova soproga veliko pomožno akcijo za naše študente v Pragi in mnogi so njima dolžni hvaležnost, da so bili rešeni najhujšega. Zorka Hovorkova je že precej časa prebivala v Glini pri svoji sestri, gospe Peleševi. V mlajših letih se je udeleževala tudi v slovu in je v češčino prevedla razna dela hrvatske književnosti. Ohranjena bo v častnem in hvaležnem spominu.

* **Urejevanje starega varaždinskega gradu.** Te dni bodo končana dela preureditve notranjega dvorišča starega varaždinskega gradu. Vse dvorišče so že pokrili z velikimi ploščami, zdaj pa popravljajo vhod. Spomladi bodo z delom nadaljevali, da bodo mogli v grajskih prostorih čimprej namestiti muzej. Muzejsko društvo je prepricano, da bodo njegova prizadevanja podpirali poleg mestne občine in banovine tudi privatniki.

TOMBOLA Rdečega križa v Ljubljani bo 15. oktobra Kupujte tombolske karte!

* **Gospodarsko trgovska visoka šola** v Zagrebu objavlja, da pripada pravica na akademski naslov diplomiranega inženjerja ekonomije bivšim slušateljem te šole, ki so položili diplomski izpit do 17. junija t. l. Interesenti se pozivajo, da vložijo pisemne prošnje na rektorat v imenu visoke šole, ki daje tudi potrebne informacije.

* **V petih letih devet otrok.** Prebivalstvo Bosanske Posavine je revno, a vendar je še tam vsako leto število rojstev dosti večje kakor pa število smrtnih primerov. So tudi, v katerih imajo premožnejši, za vsi revnejši rodbine po 15 in tudi po 20 otrok. Rekord pa bo menda dosegla mlada kmetica Stana Čukičeva iz Crkvine, ki je v petih letih rodila 9 otrok. Dvakrat zaporedoma so bili dvojčki, enkrat pa celo trojčki. Izmed otrok je umrl samo eden od predzadnjega poroda, ko so bili trojčki.

* **Vampirje v poslopju sodišča.** Med vražami, razširjenimi v mnogih naših krajih, zlasti pa na jugu, so najmočnejši tisti duhovi, volkodlaci ali vampirji. V »vampirje« se spremeni po smrti kak hudooben človek, »vampirja« pa ti lahko pošlje na vrat tudi kdo iz masčevanja. Zgodilo se je že, da so se cele vasi razbežale pred kakim posebno hudim vampirjem. Največkrat se izkaže, da se vampirski vraže spretno poslužujejo obznanosti ali pa tatovi, a vse take se tako prostojne rešitve ne morejo izkoreniniti med praznovornim smotom vere v le duhove. V Istoku pa imajo zdaj svojevrsnega »vampirja«. Pojavil se je namreč v poslopju okrajnega sodišča in je njegov prihod prvi opazil sluga, ki stanuje v poslopju. Nis, noči, da po poslopju ne bi ropotalo, treskalo, žvižgalo in tulilo. Oblastva se zamaž trdijo, da bi praznovornim prebivalcem kraja in okolice izšla iz glave strah pred vampirjem. Tudi podnevi si nihče ne upa v poslopje sodišča.

* **V dveh nočeh so popili 60 litrov žganja.** Nenavadno bogat pridelek sliv na Korumu je napravil kmetom samo škodo. Trgovci plačujejo tako nizke cene, da kmetje ne marajo pridelka prodajati in ga raje prekuhajo v žganje. Pri tem pa se je razposlo pijančevanje preko vsake mere. Vsa vasa sedi okrog kotlov žganja ter pije in pije. Dva kmeta v Moštanici pri Petrinji sta skupaj kuhala žganje in vse kar sta v eni noči skuhalo, sta s svojimi prijatelji proti popila. Ko so se stregli, so kuhali in pili dalje. V Roviški je kmet Popović s svojo družino, v kateri je tudi osem otrok, popil vse žganje iz 15 kotlov. Med dolgotrajnim pijančevanjem so bili izgredi, da so morali poseči vmes orožniki. V neki tretji vasi pa sta dva kmeta s svojimi tovariši v dveh dneh in nočeh popila okrog 60 litrov žganja. Podobnih primerov je na tisoče, ker niso pravočasno organizirali trgovine z bogatim pridelkom.

* **Nevarni tatovi, ki so kradli po vlakih,** so zajeti v Sunji. Združili so se štirje moštiri žepne tatvine in v zvezi s svojo organizacijo tudi neko žensko. Kadar je bil velik promet, se je vsa petorica namestila v kakem vagonu ter tam inscenirala med seboj prepir in spopad na videz zaradi ženske. V polnih vagonih je ob takih prilikah nastalo razburjenje, katero so tatovi izrabili, da so sopotnikom, ki so se v spore hote ali nehoti vmešavali, praznili žepke. Samo takrat, ko so se množice vozile v Zagreb k dr. Mačkovi proslavi, je organizirana tatinska družba okradla nad 100 oseb. Med njenim plenom je bilo tudi kakih 50 žepnih ur.

* **Večerni trgovski tečaj** na trgovskem učilišču »Christofor učni zavod«, Ljubljana, Domobranska cesta 15, prične z rednim poukom v ponedeljek dne 9. sept. Prijave se sprejemajo do tega dne vsak dan dopoldne, popoldne in zvečer do 8. ure. Pojavnost in prospekti brezplačno na razpolago. Dovoljen je tudi obisk posameznih predmetov (knjigovodstva, računstva, korespondence, stenografije, strojeopisja, nemščine itd.) Solnina zmerna. (—)

* **Še danes je čas prijave za izlet** v Slovenske gorice v vseh biljetarnah »Putnika«. (—)

Iz Ljubljane

u— **Parastos za blagopokojnim kraljem.** V ponedeljek ob 11.30 bo v pravoslavni cerkvi sv. Cirila in Metoda parastos za blagopokojnim Viškim kraljem.

u— **Vprašanje.** Ali ste se že pomenili v družinskem krogu, kakšno darilo boste položili danes ali jutri v **Košaro za severno mejo?** Če tega še niste storili, storite še danes in pomenite se še kaj več o razmerah na naši severni meji! Mladina mora vedeti, če brat trpi, dati mu mora pa tudi pomoči, če to zmore. Dobra volja prestavlja bregove.

u— **Gg. zobozdravnika opozarjamo** na proslavo 20letnice društva, ki bo drevi ob 20. uri v dvorani restavracije Slamič. Jutri, v nedeljo bo istotam glavna skupščina Zveze stomatoloških društev ob 9. dopoldne z običajnim dnevnim redom. Odbor društva vabi gg. zobozdravnike, da se zanesljivo in polnoštevilno udeležijo obeh prireditvev.

Pogrešati ne morejo

lovčev in izletnikov nahrbtnik ter domače zakuske izborne šunke ala Praga, Benkovih konzerv, med katerimi je posebno priljubljen »prekmurski golač«, ter dobrega sira in salam. To in še marsikaj vam z dobro pijačo vred nudijo v izobilju po ugodnih cenah trgovina z delikatesami

V. A. JANEŠ,

Aleksandrova cesta 12 — tel. št. 3455.

u— **Nov grob.** Na Ježici je umrl g. Jernej Gorink, državni šumski uradnik v pokopju. Ugledni pokojnik bo jutri ob 10. prepeljan na Bohinjsko Bistrico, kjer bo pogreb ob 15. — Pokojnemu blag spomin, žalujočim naše iskreno sožalje!

PLESALCI!

Plesni užitek, ako ne uporabljate za nego nog in telesa SANOPED. Vrečica 2.— din.

u— **Državna šolska poliklinika** opozarja starše šolske mladine, da ima orthopedsko telovadbo vsak terek in četrtlet od 15. do 17. ure popoldne, v telovadnici I. državne realne gimnazije v Ljubljani, Vegova ul.

LEPO DARILO

za dijaka ali vojaka:

- 1 aparat za britje,
- 1 čopič za britje
- 10 britvic,
- 1 milo za britje,
- 1 zobno ščetko,
- 1 zobno pasto,
- 1 kom. toaletnega mila,
- 1 doza za milo,
- 1 steklenica kolonske vode,

stane samo Din 3.—.

Ako želite da Vam pošljemo po pošti uplačajte gornji znesek plus Din 4.— za priporočilno na ček. rač. 13285 ali v znamkah na naslov:

Foto Tourist LOJZE ŠMUC,
Ljubljana — Aleksandrova cesta 8.

u— **Štirje abonmaji** v letošnji sezoni Narodnega gledališča so zaključeni in zdaj se sprejemajo priprave za red B v blagajni dramskega gledališča dnevno od 9. do 12. in od 15. do 17. ure. Red B je za 10 odstotkov cenejši in abonenti dobijo 20 dramskih in 18 opernih predstav.

u— **Mestno zdravniško dežurno službo** bo opravljala od danes ob 20. ure do ponedeljka ob 8. ure jutrajna mestna zdravnica dr. Jožica Žitko, Pietersnikova ul. 13/I. telefon št. 47-64.

JASO otvarja plesne vaje

7. oktobra ob 20. uri v Trgovskem domu.
Jenko — Adamič — Buffet.
Obлека promenadna.
Reklamacije vabil pri vratarju univerze.

u— **Na žegnanje k D. M. v Polju** bo jutri nedvomno usmerilo mnogo Ljubljancev in okoličanov svoje izlete. Tudi letos bodo izletniki kar najbolj postreženi s kolonijami in drugimi toplimi jedili in izbornim vinom pri Avgustu Kuharju v Vevčah pri D. M. v Polju, kamor naj vsakdo krene na oddih in okrepitev. (—)

u— **Ivanu Kupecu na sledi.** Nedavno je stražnik, ki ga je na običajnem obhodu zaneslo v Lattermanov dvorec, pri stopnici tik sokolskega telovadišča opazil sumljivo žensko. Ko jo je vprašal, kaj počne, je iz stojnice planil neznan moški s polno vrečo v rokah in začel bežati skozi park, prav tako pa je skušala pobegniti tudi neznanica. Stražnik je v naglici razbral položaj in planil za žensko, da jo je ujel, hkratu pa je rešil tudi vrečo, ki jo je bil begunec odvrnil. Na policiji so v ženski spoznali Nežo Kupčevico z Brda pri Viču. Pobegnil vlomilec pa je bil njen mož, bivši sodarski pomočnik Ivan Kupec, ki se je bil šele pred kratkim vrnil iz zaporu. V stojnici, v katero je bil vlomil, medtem ko je žena stala na preži, je nabral zvrhano vrečo jestevin. Kupčevico so pridržali v zaporu, Kupec sam pa je očitno izginil iz mesta.

DANIELLE DARRIEUX

najpriljubnejša Francozinja, nepozabna iz prekrasnih filmov »Zloraba zaupanja« in »Katja Dolgorukova« v noveli pisatelja Vicky Bauma »Retour à l'aube«

Hrepenenje lepe mlade vasčanke po velemestnem življenju, po elegantnih toaletah, po zabavi in razkošju... En sam večer v nočnem zabavišču, v družbi ničrednih pustolovcev pa je Anito prepričal, da je bila njena goreča želja le varljiv blek.

Povratek ob zori

Prekrasen film — naj si ogleda vsak ljubitelj filmske umetnosti! Predstave ob 16., 19. in 21. uri.

Naš drugi filmski šlager

Rež. CECIL B. DE MILLE
BARBARA STANWYCK,
AKIM TAMIROFF

Kino Matica — tel. 21-24
Predstave ob 16., 19. in 21. uri

u— **Drugi veliki filmski šlager** v kino Matici »Union Pacific«. Za filmom »Poslednja zapoved« prinaša kino Matica drugi veliki šlager, mojstrsko pustolovski monumentalno delo v režiji Cecil B. De Mille »Union Pacific«. Ta slavni režiser v tem filmu prikazuje ustvarjanje gigantkega projekta, kateri spada med najneznačajnejša dela prejšnjega stoletja, to je gradbo železnice, ki je spojila oba oceana Zedinjenih držav Atlantski in Pacifi. Ta gradnja ni bila po volji mnogim sredstvi skušali preprečiti delo. Največje zapreke pri tem delu so delali Indijanci, ki so napadali inženjerje, delavce in vlake, tako da se je gradba železnice vršila med krvavimi, divjimi boji. Toda v filmu niso pokazane samo pustolovščine in boji hrabrih inženjerjev in njihovih pomagačev, niso pokazani samo boji z Indijanci in pokazana samo zmaga ljudskega duha in sile nad naravo. Kot glavno snov v tem filmu je izbral Cecil de Mille ljubezen lepega dekleta od dveh moči, toda povsem na svojevrsten način, popolnoma nov in interesanten sužet, kakor je tudi interesantna glavna igralka v filmu lepa Barbara Stanwyck. Režiser se nam ponovno predstavi kot sijajen spoznavalec ljudskega duha, ker je poleg romantike, pustolovščin in sentimentalnosti vpletel v film toliko zdravega in svežega humora, da bo dvorana kina Matic v teh dneh deležna burnega smeha in uživanja. Union Pacific je bil v Zagrebu deležen velikega priznanja in zanimanja, pa tudi ljubljanska publika bo prav gotovo s tem filmom nič manj zadovoljna, kakor je bila z našim filmom »Poslednja zapoved«. Obisk filma priporočamo prav vsakomur, komur je do lepega filma in priske zabave. (—)

STARO ŽELEZO

medenino, baker in cink — kupuje po najvišjih dnevnih cenah FRANC BELIČ pri Rupena Lutz — Ljubljana VII.

u— **Oglejte si bogato zalogo** najnovejših pletenin po ugodnih cenah pri K. Soss, Mestni trg 18. (—)

u— **Plesne vaje Svobode.** Otvoritev drevi ob 20. v Dvorani Delavske zbornice. (—)

Iz Celja

u— **Priglasje abonentov za novo gledališko sezono** bo danes zaključeno. Nova sezona bo otvorjena v Mestnem gledališču v Celju v sredo 11. t. m. ob 20. z gostovanjem mariborskega Narodnega gledališča, ki bo vprizorilo Shawovo komedijo »Pygmalion« v režiji g. Vladimira Skrbinskega za abona. Neabonenti bodo dobili vstopnice za to predstavo od ponedeljka 9. t. m. dalje v prodaji v Slomškovi knjigarni.

u— **Slovensko obrtno društvo** v Celju vabi obrtništvo iz Celja in okolice, da se udeležijo pogreba društvenega predsednika in častnega člana ter velikega pokornika za dobrobit obrtništva g. Vinka Kučeka, stavbenega podjetnika in tesarskega mojstra na Lavi 7 pri Celju. Pogreb dragoga pokojnika bo danes ob 15.30 iz hiše Zalošti na okoliško pokopališče.

u— **Lobanje mu je preklal.** Pred tričlanskim senatom okrožnega sodišča v Celju sta se zagovarjala včeraj 21letni Ivan Videčnik in 18letni Ivan Vranjek, posestnikova sinova iz Lukanja pri Konjicah. Bila sta obtožena, da sta letos meseca marca s krepkeli napadla Martina Jevšeneka ter mu preklala lobanjski svod. Jevšenek je kljub težki poškodbi okrevljal. Videčnik je bil obsojen na 2 meseca zapore, Vranjek pa je bil oproščen.

u— **Zdravniško dežurno službo** za člane OUZD bo imel jutri zdravnik dr. Drago Hočevar v Kolenčevi ulici.

u— **V spomin umrlemu stavbeniku** g. Vinka Kučeka so darovale odbornice ženske podružnice CMD v Celju 220 din Družbi sv. Cirila in Metoda.

u— **V Mestnem zavetišču** v Medlogu je umrl v četrtletni mestni revez Matvez Turnšek.

u— **Nesreča v rudniku.** V rudniku v Pečovniku pri Celju se je v četrtletno popoldne ponesrečil 29letni rudar Ivan Mehle z Zvonogra pri Teharju. Pri delu je zadel jamski vozček vanj ter ga hudo poškodoval po desnem kolku in desnem ramenu. Mehleta so oddali v celjsko bolnišnico.

Iz Maribora

u— **Komemoracija mariborskega sokolstva** ob 5 obletnici mučeniške smrti kralja Aleksandra I. bo v ponedeljek ob 20. v veliki dvorani Sokolskega doma. Udeležba je za vse članstvo obvezna. Pridite polnoštevilno! Meddruštveni odbor mariborskih sokolskih društev.

u— **Ugotovitev.** Glede na notico »Navljali cene« ugotavlja združenje trgovcev za srez Maribor levi in desni breg v Mariboru, da trgovci po Dravski dolini ne kopitijo v svojih skladiščih življenjskih potrebščin za to, da bi spekulirali s cenami in da je bila tozadevna vest brez vsake stvarne podlage. S polzvedbami od trgovine do trgovine so ugotovili, da se po Dravski dolini niti za en predmet ni so zvišale cene razen za mast, za katero so pa producenti sami ceno zvišali.

u— **Drevi premiera.** Za nočjo je napovedana v gledališču premiera zanimivega komada iz šolskega življenja pod naslovom »Neopravičena ura«. Nedvomno bo dosegla uspeh, kakor ga je v lanskoli sezoni »Maturac«.

u— **Obrtno gibanje.** Mestna obrtna oblast je izdala v preteklem mesecu 11 novih obrtnih pravic, črtala pa 17.

Na splošno željo občinstva še danes ob 16., 19. in 21. uri. KINO SLOGA, tel. 27-30

Jan Klepura in Marta Eggerth **ČAR BOHEMOV**

Paul Kemp — Oskar Sima — Fritz Imhof — Theo Lingen — Rihard Romanowsky. Glasba: Puccini. Slagerji: Robert Stolz. Režija: Geza Bolwary.

JUTRI PREMIERA: »SPIJONI NA DELU«.

u— **Elli Beinhornova** je odletela. Včeraj kmalu po 12. uri je odletela s tezenskega letališča znana nemška letalka Elli Beinhornova. Pred odhodom so s pooblastilom zagrebških aerodromskih oblasti izvršili potrebne formalnosti predstavniki carinske ter obmojne policijske oblasti. Navzoč je bil tudi podpredsednik oblastnega odbora Aerokluba g. Papov. Ni pa odletela Beinhornova v Bukarešto, ampak nazaj v Nemčijo, ker je bila njena poslovna pot v Bukarešto po dvodnevnem zasilem bivanju v Mariboru itak zakasnela. Njen spremljevalec g. Simning se je namreč odlepil z brzovlakom v Bukarešto in uredil tamkaj njene poslovne zadeve, tako da se je lahko vrnila nazaj v Berlin.

u— **Kako je prišel zaklad v klet.** Sodarju in posestniku Rihardu Cimerlu iz okolice Prevalj je izginila zlatnina, vredna preko 4000 din. Niso mogli ugotoviti, kam je zlatnina izginila. Sedaj pa se je zgledala pri Cimerlu neka ženska z zavojčkom, v katerem je bila zlatnina, ki mu je bila ukradena. Dejala je, da ga je našla v svoji kleti. Orožniki skušajo sedaj razčistiti vprašanje, kako je prišel zaklad v njeno klet.

u— **Maribor je privlačil.** Policija je zalela 34letno Justino Segovec. Pred meseci je bila izgnana za dobo 3 let, pa jo je spet zamakl v Maribor. Najprej bo odsedela zaporno kazen, nato pa jo bodo spet izgnali iz Maribora.

u— **Nepoboljšljiv.** V stanovanje upokojenega železničarja Franca Stajnekera, ki stanuje v Limbušu, se je vthotapil zlikovec in mu odnesel razne predmete, vredne okoli 1500 din. Domnevajo, da je v ozadiju 25letni Valentin Strukelj, znani nepridiprav, ki je te dni prestal svojo zaporno kazen v mariborski moški kaznilnici.

u— **Hotel je pod vlak.** Poročali smo o nezgodi 76letnega Matije Cvilaka iz Kamnice, ki ga je lokomotiva na železniški progi pri Studenčih odbila za progo. Cvilak, ki je v bolnišnici, se še ni osvobodil. Sedaj se je izkazalo v teku preiskave, da ni šlo za nezgodo, ampak za poskušan samomor. Cvilaku so namreč začeli v zadnjem času otekatati udi. Zaradi tega je tožil svojem, da mu ni več za življenje in da pojde pod vlak. Nekateri priče zatrjujejo, da so točno videli, kako je Cvilak korakal proti železniški progi, ko je prihajal vlak.

u— **Sokolsko društvo Maribor-matica.** Članarina se tudi lahko plačuje v društveni pisarni (Sokolski dom II. nadst.) vsak dan od 11. do 12. in od 16. do 19. ure. Bratje in sestre, izpolnite svojo dolžnost.

u— **Policijska vest.** Policijski pristav pri predstojništvu mestne policije g. Evgen Srebot je napredoval za komisarja v VII. skupini.

u— **Krvava fantovska bitka.** Fantje iz Vrhloze in Pragerskega se ne razumejo dobro. Naključje je hotelo, da so se našli v neki gostilni v Vrhlogi. Zbadljivim opazkom je sledil spopad. Zaboden je obležal 18letni Alojzij Riter, ki so ga morali prepeljati v mariborsko bolnišnico.

Kaj bo s spomenikom maršala Pilsudskega?

Zagreb, 6. oktobra
Po nemški zasedbi dela Poljske se v Zagrebu vprašujejo: Kaj bo z gigantno skulpturo poljskega maršala Pilsudskega, ki bi morala biti te dni prenešana iz Zagreba v Katovice. Pred dvema letoma je na mednarodnem natečaju naš znani kipar Avgustinčič dobil prvo nagrado za načrt veličastnega spomenika maršala Pilsudskega. Poverjena mu je bila tudi izdelava spomenika. Po dveh letih neumorne dela je kipar dovršil figuro maršala na konju, v Katovicah pa so za figuro že uredili podstavek.

Kaj bo zdaj s spomenikom se vprašujejo umetniški krogi, kipar sam pa molči. Po prvotnih načrtih bi moral biti spomenik odkrit že ta mesec in po pogodbi bi moral dobiti kipar Avgustinčič za delo in za stroške 1.200.000 din. Nekateri nam umetniški domnevajo, da bodo spomenik plačali poljski emigranti. V tem primeru bi se moglo zgoditi, da bo spomenik postavljen nekeje v Franciji ali celo v Ameriki. Drugi spet smatrajo, da ni izključena možnost, da bo spomenik, ki je bil sprejet v svojem osnutku pred mednarodno umetniško komisijo, postavljen v Katovicah, čeprav so pod nemško oblastjo. Vsi, ki s tem računajo, oživljajo spomin na počasitve, ki so jo Nemci izkazali pokojnemu poljskemu maršalu. Ko so vprašali umetnika, če je že dobil od kod kake ponudbe, je odgovoril, da ponudb doslej še ni bilo. Ko so ga vprašali, kdo mu bo plačal nagrade in stroške, pa je kratko odvrnil: »To bi tudi jaz rad vedel!«

Nova letalska postaja v New Yorku

Glavne ameriške družbe za zračni promet so podpisale pogodbo, po kateri bodo v New Yorku zgradile novo skupno letališče. Ta zračna postaja bo v osrčju Manhattan nasproti velike glavne železniške postaje in v neposredni bližini Chryslerjevega nebotačnika.

INSERIRAJTE V „JUTRU“!

Diplomatski slovar

Z omejitvami, ki sem jih postavil v prejšnjih sestavih, lahko sedaj mirno obrazložim nekaj mednarodnih pravil o blokadi, ki naj služijo čitatelju predvsem za orientacijo pri zasledovanju današnjih sprememb klasično pojmovane blokade.

Objava blokade

Po starih mednarodnih običajih je veljalo pravilo, da mora biti blokada točno določena ne le po kraju, temveč tudi po času njenega izvajanja. Zato je bilo v prejšnjih časih v navadi, da se je blokada vselej svečano proglasila, odnosno objavila. Teh običajev so se do zadnje svetovne vojne v glavnem strogo držale vse države. Objava blokade se je navadno izvršila po diplomatski poti, na pobudo zunanjega ministra blokirajoče države. V njegovem sporočilu drugim vladam so bile običajno točno določene meje blokiranega pasu. Nasprotnim vojskujočim se strankam je sporočil blokant tudi vse kasnejše spremembe blokiranega pasu, bodisi da se je ta pas razširil ali zožil. V nasprotju z začetno prakso je končno obveljalo načelo, da glede posledic, ki zaradi blokade nastopijo, za dostojne navadna splošna diplomatska izjava.

Posledice objave blokade

Čim je blokada na zgoraj opisani način objavljena, nastopijo takoj vsi njeni učinki; zadostuje torej že sama splošna diplomatska izjava, da sme blokant zaleteti in, če treba, tudi zapleniti vse ladje, ki bi skušale prebiti blokado, ne da bi bilo v ta namen potrebno kako posebno obvestilo ladij, ki se približajo blokiranemu pasu, razen seveda v primeru, da gre za ladje, o katerih se lahko z vsoto gotovostjo ugotovi, da so odplule pred objavo blokade. Opozorjam, da se v vseh teh pravilih uporablja dosledno izraz »prebiti blokado«, ker se vedno prestavlja, da je blokada dejanska (efektivna), torej izvajana samo v obsegu, ki ga dopuščajo pomorske sile blokanta, medtem ko se tako zvana »kabineta blokada« kot nenrava blokada pri teh pravilih ne upošteva.

Prenehanje blokade

Zato je razumljivo tudi naslednje »klasično« pravilo, da blokada takoj poneha, čim se ladje blokanta brez posebne potrebe oddalje, bodisi z namenom, da bi opravile druge vojne operacije, ali ker jih je sovražnik razpršil. Ako ni nato proglašena nova blokada, se smatra, da blokada sploh ni več. Pravno pa blokada ne preneha, ako se ladje blokanta oddalje od blokiranega pasu na primer zaradi nevihte, da si polsčajo primerno zavetje.

Preboj blokade

O preboju blokade govorimo, kadar skuša kaka ladja bodisi vstopiti v blokirani pas ali pa iz njega uteči. Zaradi tega poskusa sme blokant ladjo in njen tovor zapleniti, vendar pa zaplenba formalno ni veljavna, dokler ne izreče o njej svoje sodbe posebno sodišče morskanskega plena, o katerem bom dal nekaj pojasnij pozneje. Še sedaj pa lahko pomnim, da ni to sodišče nikakoli nepristranska mednarodna ustanova, kakor bi to bilo želiti, temveč ustanova samega blokanta, ki ima tako i oblast zapleniti i oblast nadzorstva nad njo. Od zaplenbe je izvezen samo tovor onega lastnika, ki lahko dokaže, da ni vedel, da je bila ena izmed plovnih smeri zaplenjena ladje, ki prevaža njegov tovor, blokirana luka.

Ako skuša kaka ladja uteči nevarnosti zaplenbe, ki ji grozi od ladij blokanta, jo smejo te, dokler le morejo, zasledovati; ako pa jim dokaže, da se ne upa, pa po tej prvi rešitvi kasneje spet nalete nanjo ladje blokanta, jo ne smejo več zajeti zaradi njene prve kršitve blokade. Tako v tem kakor v vseh podobnih načelih primerih velja namreč osnovno načelo vojne prava, da upasne

Gospodarstvo

Pred velikimi angleškimi nakupi v Jugoslaviji

Z vstopom Anglije v vojno je v Angliji prenehala svoboda trgovine z inozemstvom. Kar velja tako za izvoz, kakor tudi za uvoz. Vsa narodna trgovina je danes koncentrirana v novo ustanovljenem angleškem ministarstvu za oskrbo. Vse to je povzročilo, da je zunanja trgovina Anglije v septembru hudo nazadovala, kar pa je pripisati okolnosti, da še ni izvršena organizacija zunanje trgovine na novi osnovi. Glede na vesti, ki se širijo tudi v Londonu, da bo Anglija omejila svojo trgovino z balkanskimi državami, zlasti z Jugoslavijo, je angleško ministarstvo za informacije izdalo v Londonu naslednje uradno obvestilo:

Glede na okolnost, da se v gotovih krogih govori, češ da bo jugoslovenska zunanja trgovina utrpela škodo zaradi sedanjega vojne stanja v Evropi, izjavlja ministarstvo za informacije, da so te vesti brez vsake osnove. Take informacije slonijo na dveh predpostavkah.

Tako govorijo, da Velika Britanija ne bo v stanju obdržati svoje dosedanje zunanje trgovine. Resnično stanje pa je ravno nasprotno. Tako je sam predsednik vlade Chamberlain uradno izjavil, da se Velika Britanija pripravlja na možnost dolgotrajne vojne. Prav zaradi tega mora Anglija vzdržati svojo zunanjo trgovino. Začasen zastoj trgovine z Veliko Britanijo je pripisati izključno težkočam zaradi prehoda v vojno stanje. Čas pa dokazuje, da je Velika Britanija skupaj s svojimi zavezniki v stanju oskrbovati Jugoslavijo z najpotrebnejšimi proizvodi, ker bodo drugi inozemski dobavni izvori onemogočeni.

Nadalje zatrjujejo, da danes prekomorska trgovina z Veliko Britanijo ni sigurna. V tej zvezi opozarjajo na postopanje nemških podmornic z nevtralnimi trgovskimi ladjami v severnih morjih. V tej zvezi je treba poudariti, da nemška mornarica ovira promet zgoj v Baltičkem morju, kamor angleška vojna mornarica zaradi geografskih razlogov trenutno ne more prodrati. Na vseh ostalih morjih je angleška vojna mornarica zavarovala svojo nadmočje ter sistematično in uspešno onemogoča delovanje nemških podmornic. Anglija je uvedla sistem konvoja (pomorskih transportov s spremstvom vojnih ladij), ki se vedno bolj širi.

V zvezi z gornjim obvestilom angleškega ministarstva za informacije prinaša beograjski »Jugoslovenski kurir«² še nadaljnje informacije iz Londona, po katerih je treba v najkrajšem času pričakovati največjo aktivnost Anglije v trgovini z balkanskimi državami, zlasti je pričakovati velike nakupe raznih proizvodov. Anglija in Francija pripravljata skupen načrt za zunanjo trgovino s posameznimi državami. Anglija je pripravljena odkupiti velike količine živil, surovin, lesa, rud in kovin. Verjetno je, da bo v kratkem odpotovala na Balkan posebna angleška delegacija, ki ne bo imela samo naloge, da se pogaja za ureditev trgovine, temveč bo lahko tudi sklepala sporazume o nakupu potrebnega blaga. V Angliji smatrajo, da je možnost izvoza Balkana v današnjih razmerah neomejena. Balkanske države lahko dobe za svoje proizvode zdrave devize, ki jih nujno rabijo za uvoz surovin in kolonialnega blaga.

Zahteve Fenikovih zavarovancev

V torek 3. t. m. je bil v Zagrebu močno obiskan sestanek Fenikovih zavarovancev, ki je bil sklican glede na izjavo trgovinskega ministra o bližnji rešitvi vprašanja Feniksa. Sestanek je sklicala začasni akcijski odbor. Po preditanju referata se je razvila živahna diskusija o bivšem in današnjem Feniksu. Sprejeta je bila daljša resolucija, nakar je bil izvoljen akcijski odbor, ki je dobil naloge, da izroči resolucijo trgovinskemu ministru dr. Andreju in da vodi akcijo do končne ureditve tega vprašanja. Resolucija pravi v glavnem naslednje:

1) Ker dosedanje delo uprave Feniksa ni zadovoljivo, je treba današnji upravni in nadzorstveni odbor na osnovi členov 4. in 5. uredb o Jugoslovenskem Feniksu spremeniti in takoj postaviti nov upravni in nov nadzorstveni odbor, ki ga naj tvori v prvi vrsti zavarovanci s potrebnim številom zavarovalnih strokovnjakov. 2) Ker je triletno delo Jugoslovenskega Feniksa s sedežem v Beogradu pokazalo poln neuspeh, zahtevamo, da se sedež družbe brezpogojno in takoj prenese v Zagreb; to zahtevo upravičuje tudi razlog, da je pretežno del Fenikovih zavarovancev s področja banovine Hrvatske. 3) Ker današnji Feniks ne dela nič drugega, kakor, da kasira premije, kolikor so jih zavarovanci pripravljeni plačati, in da likvidira one police, ki so došle ali je nastopil smrtni primer, je dovolj, da ima Feniks samo en urad za inkaso; zato je treba čim prej reducirati uradništvo, zlasti ravnanje, in obdržati samo ono najnujnejše število uradnikov, posle ravnatelja, ki so minimalni, pa naj prevzame eden od članov upravnega odbora. 4) Ker je bilo z uredbo priznana zavarovancem pravica, da lahko po 1. januarju 1938. dobe posojila na police in da mora družba police na zahtevo

odkupiti, se ta obveznost družbe ne sme v bodoče več odlagati. 5) Ker so zavarovanci docela neinformirani o stanju Feniksa, je treba da takoj objavijo bilanco za pretekli čas. 6) Ker se upravni in nadzorstveni odbor in odbor bivšega Feniksa niso držali zakonskih predpisov, je treba člane teh odborov takoj pozvati na odgovornost. 7) Potrebno je, da je novi upravni odbor v soglasju z nadzorstvenim odborom točno prouči stanje današnjega Feniksa, da ugotovi njegovo imovino ter korrigira odstotek izplačila police, kakor je to predvideno v členu 10. uredb, da bodo zavarovanci končno vedeli, koliko so vredne njihove police. 8) Ker ni prav da bi utrpeli enake izgube gospodarsko šibki zavarovanci kakor gospodarsko močni, naj se ob priliki določanja vrednosti police prizna policam do 10.000 din polna vrednost. 9) Končno je potrebno, da novi upravni in nadzorstveni odbor predlagata v najkrajšem času trgovinskemu ministru likvidacijo današnjega Feniksa in da predložita v odobritev pogodbo o prenosu vseh aktov in pasiv današnjega Feniksa na eno ob obstoječih zavarovalnic, ker ni nobenih pogojev, da bi današnji Feniks posloval samo zaradi police, da postopno likvidira obstoječe police. 10) zavarovanci Feniksa prosijo trgovinskega ministra dr. Andreja, da sprejme zahteve, izmešene v tej resoluciji; v novih razmerah naj se Feniks dovede v pravilno stanje, da bodo lahko zavarovanci rešili svoje prihranke.

Na koncu poziva resolucija vse Feniksove zavarovance, ki soglašajo s to resolucijo da z dopisnicno javijo ime naslov številko police in zavarovani znesek na naslov: Rikard Fuks, gospodarski svetnik Zagreb Washingtonov trg 4, da bodo lahko v bodoče obveščeni o storjenih ukrepih.

Vprašanje nostrifikacije obveznic naših zunanjih posojil

O vprašanju nostrifikacije obveznic naših zunanjih posojil smo prinesli v nedeljo 24. septembra daljši članek, nakar je tudi zagrebški »Jugoslovenski Lloyd«² posvetil pažnjo temu vprašanju. V večerajšnji številki je objavil »Jugoslovenski Lloyd«² nov prispevek k temu vprašanju. Iz članka na uvodnem mestu posnemamo naslednje:

Vprašanje nostrifikacije obveznic naših zunanjih posojil, o katerem so nedavno razpravljali slovenski in hrvatski listi, je izjavilo pozornost zlasti v banovini Hrvatske, kajti z njenega teritorija je bilo več pršenj za nostrifikacijo javnih. Postavlja se načelno vprašanje, ali se sme odobravati nostrifikacija enemu delu lastnikov obveznic, drugemu delu pa ne, če so imele obveznice enih in drugih enake kvalifikacije. Ze sama misel na tako možnost bi morala biti absurdna. Posli javnega in občega interesa, kakor so državna posojila slonijo na zakonskih predpisih, ki morajo biti za vse državljane enaki. Ali si moremo zamisliti, da se slične transakcije vršijo brez določene zakonske podlage, brez znanih in vsem dostopnih zakonskih norm.

S sigurnostjo je računati, da je bilo v času od leta 1932. do leta 1936. v naši državi nostrificiranih za preko 850 milijonov din obveznic, ki tvorijo danes tako zvani »nacionalni blok«² domačih lastnikov obveznic (čeprav je znano, da je v tem bloku precej inozemcev). Številni domači lastniki obveznic zunanjih posojil so bili brez razloga javnjen, ko pa so se pritožili na višjo oblast, je bilo ugotovljeno, da ni zakonskih predpisov, ki bi vsem lastnikom obveznic zagurali enake pravice, temveč se nostrifikacije vršijo po nekem diskrecijskem pravu. To je bil edinstveni primer, pri čemer je treba poudariti, da je šlo za transakcije katerih vrednost gre na stotine milijonov dinarjev. Nostrifikacije so bile izvedene mimo zakonskih norm in so bili lastniki obveznic odvisni od volje organov v finančnem ministarstvu, ki so suvereno odločali, katere obveznice se nostrificirajo in katere ne, kar je enim prineslo koristi drugim pa škodo. Znan je primer, da je bil del obveznic iz iste partije, ki so bile kupljene v istem času in pod istimi pogoji enemu lastniku nostrificiran, drugemu pa je bila nostrifikacija zavrnjena, čeprav sta oba lastnika imela iste kvalifikacije za nostrifikacijo, kar je z dokumenti ugotovljeno. Da oškodovane osebe in ustanove ne bi preko

Nova faza borbe za agrarno reformo na Madžarskem

Odkar se je končala svetovna vojna gre v Madžarski borba za agrarno reformo. Leta 1920. je bil napravljen pod vlado sedanjega ministrskega predsednika Telekija prvi poskus Takratni zakon o zemljiški reformi pa je odvzel veleposestnikom le 1 milijon katastralnih orolov zemlje in je veleposestnikom ostalo še 5 milijonov orolov tako da je še danes skoro ena tretjina obdelane zemlje v rokah veleposestnikov. L. 1936 je predsednik vlade Gombóš napravil nov poizkus rešitve agrarne vprašanja, ki pa se je nanašal le na 300.000 orolov in ni uspel, ker je bila izvedba preračunana na 25 let. Pri reformi v letu 1920 je bila vrhu tega napravljena osnovna napaka, da so razlašeno zemljo dodelili 700.000 kmetom in so bila ustvarjena miniaturna posestva s površino 1-2 hektarja zemlje, kar je povzročilo, da se je vprašanje zemljiške reforme še bolj poostrojilo.

Najnovejši dogodki v Severni Evropi pa so sedaj postavili vprašanje agrarne reforme nenadoma v ospredje. Madžarska vlada si prizadeva, da bi vprašanje čim hitreje rešila. Za Madžare je danes svari len zgleđ Poljske, ki tudi ni znala pravočasno rešiti agrarne vprašanja svari. Tako se čuje sedaj iz vseh tablorov klic po takojšnji rešitvi tega vprašanja. Rusija je postala sosed Madžarske, kar ni ostalo brez vpliva na razpoloženje odločilnih faktorjev v raznih notranjih političnih vprašanjih. V tem pogledu so značilni komentari, ki jih prinašajo razni madžarski listi. Glasilo levega krila madžarske vlade »Magyar Nemzet«² pravi: »Zemljiška politika mora ustrezati sedanjim situaciji, ki je nastala s tem, da se danes Madžarska ne more izogniti svetovnim silam, ki se razvijajo v njeni sosesčini.« Glasilo desnega krila madžarske vlade »Új Magyar-szak«² pravi: Socialna državna politika je za

hiteva časa, ki se ji ne more Madžarska nekažnovano izogniti, kar tudi ne bi bilo priporočljivo v času, ko moramo računati s tem, da imata sosedni velesili na razpolago številna propagandistična sredstva.

Madžarska vlada je te dni v naglici predložila parlamentu načrt zakona o agrarni reformi, ki sicer ne predvideva takojšnje razlastitve veleposestniške zemlje v korist kmetom, temveč hoče ustvariti za prvih 10 let le zakupno razmerje med državo in veleposestniki v korist kmetom. Vladni predlog pa se nanaša le na okrog 1.5 milijona orolov, od tega naj bi odpadlo 0.5 milijona orolov na židovska posestva v celoti. 1 milijon orolov pa na nežidovska veleposestva, ki bi se zmanjšala le od 5 na 4 milijona orolov, torej le za 25%. Zahteve kmetov pa gredo mnogo dalje. Kmetiško prebivalstvo namreč računa s tem, da se veleposestnikom vzame najmanj 3 milijone orolov zemlje, mnogi pa zahtevajo, da je treba razdeliti najmanj 4 milijone orolov. V borbi za agrarno reformo pomeni predlog vlade nasproti dosedanjemu razpoloženju sicer velik korak naprej, vendar vse kaže, da se bo razvila huda borba, ker je kmetško prebivalstvo v svojih zahtevah zelo odločno.

Gospodarske vesti

== Težkoče »Putnika«. Zaradi vojne v Evropi se je letošnja turistična sezona zaključila mnogo prej, nego druga leta, kar je prineslo občutno škodo zlasti turističnim krajem v Dalmaciji, kjer traja sezona najdalje. Razumljivo je, da je popolni zastoj tujeskega prometa z inozemstvom spravil v težko situacijo tudi družbo »Putnik«, ki vzdržuje številne podružnice doma in v raznih evropskih mestih. Pričakovati je, da se bodo dohodki »Putnika«² zaradi pomanjkanja inozemskih turistov hudo skrčili. Zato so se razširile vesti da bo prišlo do večjih redukcij, da bodo ukinitve ne nepotrebne podružnice, če pa bi današnja situacija trajala dalje časa, da je treba računati s likvidacijo »Putnika«. Predstavnik našega turizma zastopa jo mišljenje, da ni misliti na to da bi se likvidirala ta važna turistična ustanova. Zato je treba najti tako rešitev, da se zajamči obstoj ustanove, ki nam bo nujno potrebna, ko se bo po končani vojni spet začel razvijati tuiski promet.

== Novi bankovci. Iz Beograda nam poročajo, da pripravlja Narodna banka nove bankovce po 50 in 20 din. Očitno bodo ti bankovci natisnjeni le za rezervno, če bi nastopilo pomanjkanje kovancev. Ze o priliki izdaje novih kovancev smo opozorili javnost, da nima smisla tesavirati srebrnike, saj znaša njihova kovinska vrednost le 16 do 24% nominalne vrednosti.

== Vprašanje našega izvoza jabolk v Nemčijo. Iz Maribora nam poročajo: Pogajanja, ki se trenutno vršijo v Beogradu v okviru jugoslovensko-nemškega stalnega gospodarskega odbora se nanašajo tudi na izvoz jabolk v Nemčijo. Po informacijah, ki so prišle iz Beograda, zahteva Prizad višje cene za naša jabolka medtem ko Nemci ponujajo 20 mark za 100 kg namiznih jabolk, odnosno 7.50 marke za jabolka za prešanje. Prizad pa je nemško ponudbo dklonil in zahteva za namizna jabolka 22 mark; izvoz jabolk za prešanje pa je odklonil. Kakor se zdi, hoče Prizad vsiliti Nemčiji suhe češlje, ki jih ima v velikih količinah pripravljene za izvoz. Ta vest je vzbudila med sadnimi izvozniki vznemirjenje, ker se je bati, da bo nastal zastoj pri izvozu jabolk, kar bi prizadelo znaten del Slovenije.

== Dobave. Stab mornarice kr Jugoslavije v Zemunu sprejema do 9. t. m. ponudbe za dobavo 10.000 kg fižola, modrega amerikan-platna, težkega in lahkega mornarskega sukna in modre polvolnene tkanine; do 10. t. m. pa za dobavo lanene platna — Stab za utrjevanje v Ljubljani sprejema do 9. t. m. ponudbe za popravilo in razširjenje centralne delavnice na Vrhniki; dne 16 in 17. t. m. pa bo licitacija za dobavo 20 drobilnic lahkega tipa in 18. t. m. za dobavo trirnega materiala.

Barze

6. oktobra

Na jugoslovenskih borzah notirajo nemški klirinški čeki nespremenjeno 14.30. Grški boni so v Zagrebu trgovali po 31.50 in v Beogradu prav tako po 31.50. Tečaj na svobodnem trgu se ravna po tečaju 55 din za dolar.

Na zagrebškem efektm tržišču je Vojna škoda pri mirni tendenci notirala 385 — 387. Do zaključkov pa je prišlo v 7% investicijskem posojilu po 85 v 7% Blair-ovem posojilu po 70 in v delnicah PAB po 170.

Devize

Ljubljana. Oficielni tečaj: London 178.20 — 181.40. Pariz 100.75 — 103.05. New York 4396.75 — 4458.75. Curih 995 — 1005. Amsterdam 2351 — 2389. Bruselj 740.20 — 752.20. Tečaj na svobodnem trgu. London 220.68 — 223.88. Pariz 124.82 — 127.12. New York 5180 — 5520. Curih 1231.30 — 1241.30. Amsterdam 2911.03 — 2949.03. Bruselj 916.52 — 928.52.

Curih. Pariz 10.18. London 17.9650. New York 445. Bruselj 74.50. Mian 22.45. Amsterdam 237. Berlin 177.50. Stockholm 106. Oslo 101. København 86.

Effekti

Zagreb. Državne vrednote: Vojna škoda 385 — 387. 4% severne agrarne 51 bl. 6% beguške 57 bl. 6% dalm. agrarne 50 den. 6% šumske 56 bl. 7% invest. 83 — 90 (85). 7% Blair 69.50 — 70.50 (70). 8% Blair 81 bl.; delnice: PAB 165 — 170 (170). Trboveljska 157.50 — 160 (160).

Beograd. Vojna škoda 385.50 — 386.50 (385) — 387. 6% beguške 60.50 — 61.50 (57.75) — 60.50. 6% dalm. agrarne 57.50 — 58.55 (54.75) — 57.50. 7% invest. 91 den. 1% Blair 71. 7% Blair 80 — 82. PAB 172 — 174 (172).

Blagovna tržišča

Zito

+ Novosadska blagovna borza (t. t. m.) Tendence nespren. Pšenica: baška oko Novi Sad in Sombor 157; gornjebaška 159 šlep Tisa 1. 165; rž: baška 127 — 129. Oves: baški sremiski in slavonski 137.50 — 140. Jčmen: baški in sremiski 64.65 — 146. — 142.50. Koruza: baška 114 — 115. Banatska 111. 113; parifeta Indija 113 — 114. Moka: baška in banatska 20g + in 20g — 230 — 240; 2e 210 — 220; 3e 190 — 200; 4e 170 do 180; 5e 145 — 155; 6e 117.50 do 122.50. Kava: baški sremiski beli brez vreč nov 315 — 325. Otrubi: baški in sremiski 108 — 108, banatski 104 — 106.

Madžarska in Jugoslavija

Italijanski list o velikem pomenu zblizanja Madžarske z Jugoslavijo za ves Balkan

Milan, 6. okt. b. Današnji »Corriere della Sera«² objavlja daljše poročilo iz Budimpešte, ki napoveduje skorajšnji sporazum med Jugoslavijo in Madžarsko. Poročilo pravi med drugim:

V madžarskih političnih krogih pričakujejo v bližnjih dneh važen dogodek, ki bo pomenil korak naprej v medsebojnem zblizanju Madžarske in Jugoslavije. Po mnenju poročevalca je na razvoj madžarsko-jugoslovenskih odnosov vplivalo predvsem italijansko zadržanje. Znano je, piše list, da se je Italija vedno prizadevala, da bi zblizala obe sosedni državi ter razčistila njune mesebojne odnose, ki bi lahko služili za osnovo pristranskega soledovanja med Rimom, Budimpešto in Beogradom. Dve stranici novega trikotnika sta vorili že dosedanja pakta med Italijo in Jugoslavijo na eni ter Italijo in Madžarsko na drugi strani; potrebna je bila še tretja stranica, ki naj jo predstavlja madžarsko-jugoslovenski sporazum. Novi razvoj ne bo pomemben samo za obe državi, ki sta na tem neposredno zainteresirani, temveč za ves Balkan sploh in za Italijo še prav posebej. Po madžarsko-jugoslovenskem sporazumu bo gotovo tu-

di Rumunija pohitela, da na novo uredi odnose s sosedji, kar ne bo brez pomena za nadaljnji razvoj na Balkanu.

Minimalne zahteve

rumunskih Ukrajincev

Bukarešta, 6. okt. AA. (DNB). Vodstvo ukrajinske narodne stranke v Rumuniji, je na povabilo izročilo vladi spomenico, ki vsebuje 20 točk. Ukrajinska stranka zahteva med drugim v tem minimalnem programu, da se takoj uvede ukrajinski jezik kot obvezni predmet v vseh osnovnih šolah v ukrajinskih krajih dežele in v Besarabiji, kakor tudi zopetno izhajanje ukrajinskih listov. Kar se tiče političnega dela, zahtevajo Ukrajinci, da se vsaj štirje Ukrajinci imenujejo v vrhovni svet narodne fronte, da morajo biti župani v ukrajinskih vseh in krajih Ukrajinci ter da se v Černovicah imenuje ukrajinski pomočnik uesnega župana Ukrajinci, ki so dovršili univerzitetno študije, naj se namestijo v državnih in občinskih službi, vsi, ki so bili premeščeni, pa naj zopet vrnejo na svoja mesta. Rumunska vlada je ta minimalni program rumunskih Ukrajincev na svoji večerajšnji seji že sprejela.

Ameriške države za svojo zaščito

V smislu sklepov panamske vseameriške konference so ameriška vojna letala pričela danes kontrolirati ameriška teritorialna vodovja

New York, 6. okt. br. Ameriško vojno letalstvo je danes pričelo nadzorovati ameriške teritorialne vode in v smislu panameriške deklaracije tudi širše morske predele ob obeh obalah Zedinjenih držav. Danes je bilo na prvem takem inspekcijskem poletu 12 ameriških letal, ki so preletela nizko nad vodo vso progo od New Yorka mimo Filadelfije in Floride preko Karibskega morja do Paname.

Nevtralnostna debata v ameriškem senatu

Washington, 6. oktobra. AA. (Havas). Včeraj se je v senatu začela debata o nevtralnostnem zakonu. Otvoril jo je republikanski senator Toby, ki je nastopil proti Pittmanovemu predlogu. Senator Ney je zastopal načelo (»cash and carry«²) (plačaj in odpelji). Republikanski senator Barboor je izjavil, da bo glasoval za revizijo, ker misli, da se bo s tem okrepilo dostojanstvo ameriškega naroda in da bodo ameriške ladje z ameriški državljani zavarovane pred vojnimi nevarnostmi, ker bodo vojujoče se stranke dobile kredite za svoje po-

trebsčine in da bodo zato spoštovala ameriško zastavo. Po njegovi sodbi ne gre nikomur onemogočati, da se oskrbi z blagom iz nevtralnih držav.

Washington, 6. oktobra. AA. (Havas). Zunanji minister Cordell Hull je v izjavi časnikarjem poudaril, da panamska deklaracija odreja samo to, da se morajo ameriške vlade med seboj konzultirati, če bi nastale sovražnosti v varnostnem predelu. Vlade ameriških držav bodo storile vse, kar je v njihovih močeh, da že vnaprej onemogočijo vse, kar bi jih utegnilo potegniti v vojno.

Veliko ameriško brodoge v Havajskem vodovju

London, 6. oktobra. AA. Reuter poroča iz San Diega v Kaliforniji: Ameriška eskadra, ki šteje 29 vojnih ladij ter 106 letal, kakor tudi veliko število manjših pomožnih edinic, je odpelula nocoj proti Havajskemu otočju. Eskadri poveljuje viceadmiral Andrews. Ko prispe eskadra v Pil Harbor, bo v Havajskih vodah koncentrirano toliko ameriških vojnih ladij, kolikor se nikdar v zgodovini, razen v primeru manevrov.

Ribbentropove izjave japonskemu novinarju

Nemški zunanji minister o posledicah nemško-ruskih dogovorov in o mirovni ofenzivi

Berlin, 6. oktobra. AA. (DNB). Zunanji minister Ribbentrop je včeraj sprejel uglednega japonskega novinarja Kušujama, ki je stavil nemškemu zunanjemu ministru naslednja vprašanja:

»Kako sodite o moskovskem dogovoru in njegovih posledicah v evropski politiki?«

Ribbentrop: »Zelo sem zadovoljen z razvojem in uspehi nemško-sovjetskih pogajanj, ker so razčistili položaj na bivšem Poljskem in v vsej vzhodni Evropi. Ponovna uvedba reda in miru na tem področju ne služi samo koristim narodov, ki žive na tem prostoru. Eliminiranje tega ognjišča neredov služi prav tako v veliki meri evropskemu miru. Vsi vojni hujskači na svetu naj iz tega izvajajo posledice. Miroljubni narodi s simpatijami pozdravljajo to ureditev. Nemčija in Rusija sta objavili izjavo in prepustili Angliji in Franciji, da se odločita za vojno ali mir. Zapadni velesili se morata odločiti.«

Kušujama: »Kakšne posledice bo imele ta dogovor za nemško-japonsko in rusko-japonsko razmerje?«

Ribbentrop: »Nenavadno sem zadovoljen z rusko-japonskim dogovorom, nospadam pred nekaj tedni v zvezi z incidentom pri Nomonhanu. Prepričan sem, da je ta dogovor začetek končnega pomirjenja na Daljnem vzhodu. Nemčija bo s simpatijami sprejela vse ukrepe za ureditev dogovora med Japonsko in Rusijo. Nemško-sovjetski dogovor in prijateljstvo med Nemčijo in Japonsko lahko samo koristijo temu razvoju.«

»Pravijo, da se je z nemško-sovjetsko izjavo začela velika mirovna ofenziva. Ali je to v skladu z namerami nemške vlade?«

Iz državne službe

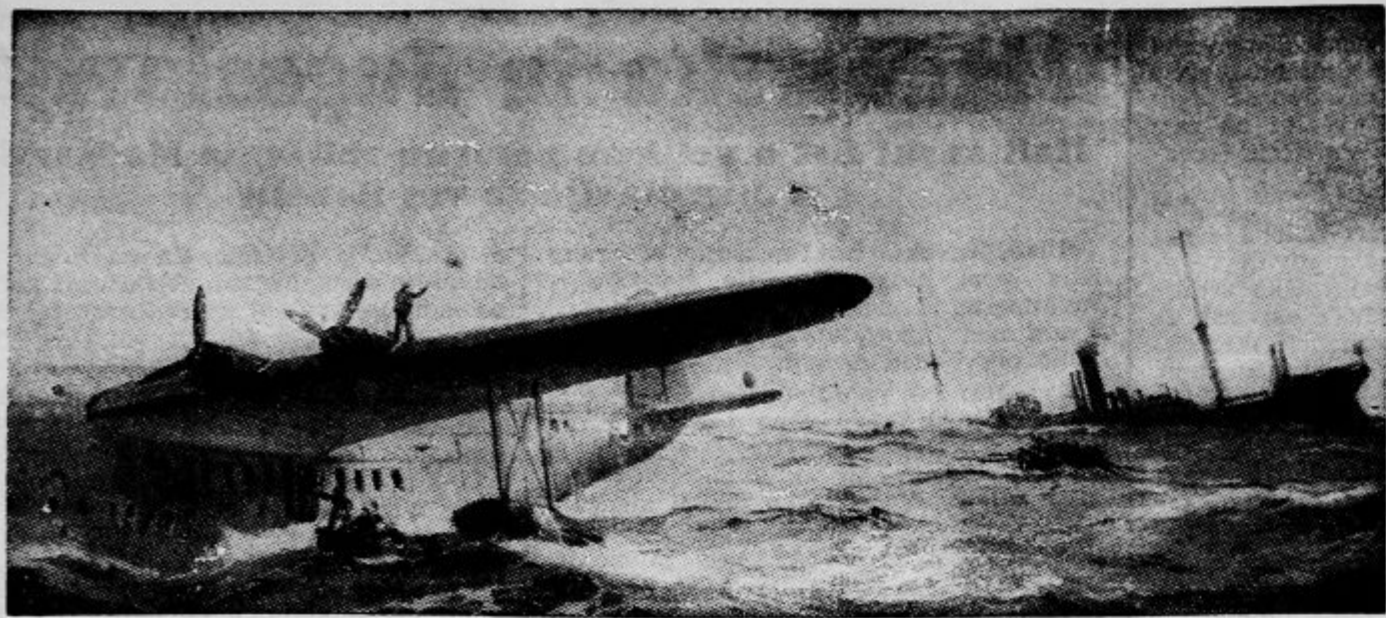
Beograd, 6. oktobra. p. Napredovali so za sreskega načelnika 5. pol. skupine v stavičkem srezu Rudolf Mrzlikar, podnačelnik graščinskoga sreza; za politično upravnega tajnika 4. pol. skupine pri banski upravi v Skoplju Anton Kapus, načelnik sreza Struge; za podnačelnika v križevačkem srezu dr. Fran Makar; za podnačelnika v celjskem srezu Adolf Reja; za komisarja pri predstojništvu mestne policije v Mariboru Evgen Srebot; za podnačelnika v logaškem srezu Erik Erker; za politično-upravnega tajnika 7. pol. skupine pri banski upravi v Ljubljani dr. Pavel Švab; za politično-upravnega tajnika 7. pol. skupine pri sreskem načelstvu Ljubljana-okolica Ljubivoj Skrt; za politično-upravnega tajnika 4. pol. skupine pri sreskem načelstvu za ljubljansko okolico Andrej Jarc; za pomožnega tajnika 4. pol. skupine pri banski upravi v Ljubljani Josip Perme; za banskega svetnika v 4. pri

banski upravi v Skoplju Dino Čuš.

V splošni državni bolnici v Ljubljani je napredoval za zdravnika-primarija 5. pol. skupine dr. Janko Pompe, v 7. pol. skupino mag. pharm. Nikolaj Grassell.

Pri Poštni hranilnici v Beogradu je napredoval v 8. pol. skupino uradnik Radoslav Bučar, pri podružnici Poštne hranilnice v Ljubljani pa v 9. pol. skupino Josip Zalokar.

Pri železniški direkciji v Zagrebu so bili imenovani za tehničnega uradnika 9. pol. skupine Miran Flego, za admn. uradnika 9. pol. skupine Otmár Hrasnik, za pomožnega oficiala 10. pol. skupine Ivan Rajher, za pomožnega strojevodjo 10. pol. skupine Stanislav Méhrar, za pomožnega nadzornika proge Božidar Ribič, za pomožnega nadzornika mostov pa Josip Kunčič. Premeščen je po potrebi službe admn. uradnik računovodstva železniške direkcije v Ljubljani Stefan Šolga k računovodstvu železniške direkcije Beograd-jug.



Večni popotniki

Eden, ki ga dediščina 50 tisoč dolarjev ne spravi iz ravnotežja

Pred kratkim je umrl v zapadni Virgiji neki možak, ki je ostavil veliko imetje. 50.000 dolarjev od tega naj bi prejel njegov bratranec, neki 55letni Fred Sharpe. O tem niso točneje vedeli, kje se mudi, baje je bil nekje okrog Chicaga. Ker dediščine brez njegove navzočnosti in pristanka niso mogli razdeliti, se je neki drugi dedič odpravil na pot v Chicago ter se je tam obrnil na policijo, da bi poiskala moža, ki naj bi mu sporočila veselo vest, da je podedoval 50.000 dolarjev. Po daljšem iskanju so Freda v resnici našli, njegovo stanovanje je bilo v nekem — parku in ležal je baš na postelji — na klopi. Ko ga je policist zbudil in mu povedal o dediščini ter ga pozval, naj bi odšel takoj k razdelitvi imovine, je odgovoril Sharpe popolnoma brezbrizno: »Tako? Saj se vendar tako ne mudi. Preložimo na jutri — danes grem tihari!«

Ta Fred Sharpe, ki ga 50.000 dolarjev ne spravi iz ravnotežja, pripada tipično ameriškemu čehu »hobojcev«, ljudi, ki v svojem življenju nikoli ne delajo, temveč samo potujejo in potujejo. To so ljudje, ki so malo pesniki, malo umetniki, malo muziki. Živijo v svojem posebnem svetu. Kako prav za prav živijo, nihče ne ve, a tisto malo, kar potrebujejo za življenje, dobe vedno na svojih potovanjih. Pravi hobojec ni nikoli zločinec, po krivici mu včasih pripisujejo kaj nezakonitega. Na lov ne hodijo, kvečjemu poberejo tu ali tam kakšno »izgubljeno« kokuško ali goloba, kakšno melono ali grozd. Imajo pa neko posebno nagajenost do ribarenja, kajti to je delo, ki pospešuje filozofiranje.

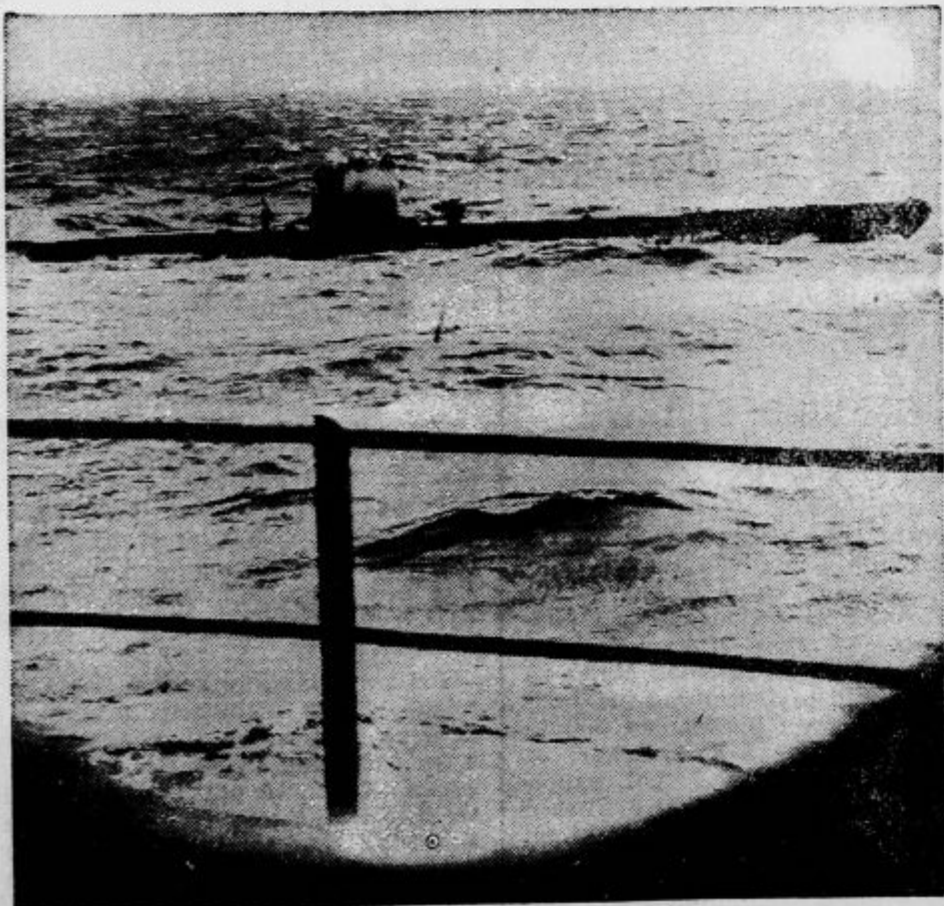
V Zedinjenih državah je dosti takih hobojcev, ki so medsebojno tovariško povezani in drug drugega takoj spoznajo, kadar se srečajo. Imajo svoj časnik, svoja društva in celo svojega »kralja«, ki si ga izvolijo vsako leto. Vsi čutijo do bogastva tega sveta prezir, kakor naš Fred Sharpe. Ko so drugi hobojci zvedeli za njegovo »srečo«, so mu dejali, da se ne me »prodati«. Vse, kar potrebuje, je od časa do časa kakšen dolarček, ki si ga lahko pridobi na ta ali na oni način, v ostalem pa naj mu bo zadosti, da uživa sonce. Res se Sharpe zavoljo umazanij 50.000 dolarjev ni hotel odpovedati takšnim užitek, tako da so njegovi sododici na zadnje zahteve in dosegle od oblasti, da so ga vtaknili v nekakšen častni zapor, kjer ne more uživati sonca in kjer bo ostal toliko časa, dokler ne sprejme 50.000 dolarjev in omogoči tako tudi ostalim dedičem, da poberejo svoje. Njegovi tovariši z belih cest pa so prepričani, da se ne bo vdal, kajti s toliko tisočaki v žepu ne more nihče ostati hobojec.

Hobojci niso edini romarji po ameriških cestah, temveč predstavljajo samo najvišjo stopnjo teh potovalcev. Poleg njih imamo še navadne »trampce«, ki ljubijo potovanje samo od časa do časa, vmes pa sprejmejo zdaj tu zdaj tam kakšno delo. Ti trampci ne prosjajo, nimajo pa ničesar proti temu, če jim kdo kaj podari. Ko je neka stara dama nekemu trampu ponudila nekoč 10 centov za obed, se ta ni zahvalil,

Električni jetniški paznik

V prosluli ameriški kaznilnici Sing-Sing so v zadnjem času vsa celnična vrata oborožili z »električnimi očmi«, ki sprožijo takoj posebne svarilne naprave, če nosijo mimo njih kakšen kovinski predmet. Na ta način je praktično nemogoče, da bi nekdo kaznjencem neopazno prinesel kakšno orožje, pile ali druge reči podobne vrste.

Nemške podmornice v Atlantiku



Kapitan ameriške ladje »Bahosta« je na svoji vožnji srečal in fotografiral nemško podmornico

Hidroplani rešujejo brodolomce

V sedanji vojni na morju, ki ne pozna nobenih človeških obzirov ter mednarodnih norm — igrajo pri potopitvah ladij veliko vlogo pri reševanju ogroženih posadk vodna letala

Osem žrtev zavoljo ljubezni

V vasi Villadi pri Rosariu v Argentini je 35letni dninar Colombo ponóči vdrl v hišo nekega posestnika Barrere, ki ga je bil nekoliko dni prej odpustil, ker je delavec z ljubezenskimi ponudbami zasledoval njegovo mladoletno hčer. Lajanje psov je Barrero zbudilo, a preden se je dvignil in postavil v bran, ga je Colombo ubil s strelom iz puške.

Morilec je nato ustrelil tudi Barrerovo ženo in nekega hlapca, ki mu je hotel iztrgati orožje. Nato je zvezal vseh pet otrok svojega bivšega delodajalca k hišni opravi in je štiri izmed otrok pobil s sekuro. Odšel je nato v kuhinjo, da si pripravi malo jedi. Med tem je zadnjemu otroku, čelklci, uspelo, da se je rešila vezi in je stekla k nekemu sosedu. Ko je dospela policija, je našla zverinskega morilca mrtvega. Pognal si je bil kroglo v glavo.

Lahki francoski tanki



na poti na bojišče

Potovanje v smrt

Množestveni samomor postrušnikov

Na Danskem in v drugih skandinavskih deželah je mogoče v teh dneh opazovati nenavadne prizore. Začela so se potovanja lemingov (postrušnikov). Dansko ime »leming« označuje hrčku podobnega glodalca, ki je doma posebno v Grenlandiji in v arktični Evropi. Kakor razni drugi glodalci ima navado, da prireja množestvena potovanja. samo da so ta potovanja pri njem še vse bolj skrivnostna. Predstavljajo namreč neke vrste množestveni samomor.

Povsem nenadno se neke, zlasti v gorah, zberejo tisoči in tisoči teh malih glodalcev in se odpravijo potem v premo črto na potovanje, ki vodi skozi nižine in se končuje večinoma v morju. Če se armadi lemingov pri tem postavi na pot kakšna ovira, jo bodisi zglodajo in uničijo ali pa obidejo v majhnem loku. Tisoči živali poginejo že na poti, deset tisoč pa nadaljujejo svoje potovanje skozi zidove in zemeljske nasipe, kakor plaz, ki razdira vsako oviro.

Po nekem čudnem zakonu narave je smoter tega nepremagljivega potovalnega nagona smrt. Za človeštvo je nedvomno sreča, da se selitve lemingov, ki se dogajajo v

presledkih več let, končujejo običajno v morju. Čim dosepejo živali do obale, se ne obrnejo, temveč se spuste v dolgih vrstah v morje in plavajo v isti smeri naprej in naprej, dokler jih ne minejo moči. Če ne dosepejo do kakšnega otoka, potonejo.

Ta fantastični in skrivnostni prizor narave spominja malo na selitve kobilicnih rojev, ki so ponekod šiba božja za dežele in ki se tudi odlikujejo po tem da ne spreminjajo svoje smeri tudi če se končujejo nazadnje na odprtem morju s sigurno smrtjo.

Električno oko nadomestuje ključ

Da bi se roke zobozdravnikov in njihovih pomočnikov pri odpiranju omaric in predalov z instrumenti ne okužile z bacili, so v Ameriki zgradili novovrstno omarico za instrumente, ki nima sploh nobenih ročajev in ključev. Svetlobna stanica, tako zvano električno oko, je tu prevzela vlogo ključa.

Če se z gibom roke prekine žarek, ki pada na električno oko se sproži mehanizem, ki odpre omarico, z večkratno ponovitvijo tega giba, pa se odprejo posredni predali. Zdravniku sploh ni treba, da bi se omare dotaknil, zato se je možnost, da bi s svojimi rokami prenesle bacile v pacientova usta, zelo zmanjšala.

200 nemških tehnikov za Rusijo

»United Press« poroča, da je odpotovalo dvesto nemških tehnikov v Rusijo. Zaposleni bodo v oboroževalni industriji. Nemci bodo za svetovalce v kovinskih, železarskih in elektrotehničnih obratih v sverdlovskih in uralskih tvornicah.

Orel iz Varšave priletel v Italijo

Neki italijanski lovec iz Savone je ujel živega orla, ki meri z razpetimi krili nad dva metra v širino. Na nogi ima orel dva obročka z napisom: živalski vrt v Varšavi 16. II. 1939. Baje gre za roparico, ki je pobegnila iz Varšave o priliki bombardiranja poljske prestolnice. Orel je preletel razdaljo 1200 km, kolikor znaša proga v zraku od Varšave do Genove.

Vsa španska ministrstva zopet v Madridu

Sredi oktobra se vsa španska ministrstva preselijo v Madrid. Burgos, ki je bil dosedaj sedež Francove vlade, postane zopet provincialno mesto kakršno je bilo pred državljansko vojno. Vlada pa ga namerava proglasiti za duhovno središče Španije.

Ovire proti tankom



na belgijskem mejnem ozemlju proti Nemčiji

Dobrote iz gozda

Koristna jesenska navodila za dobre gospodinje

Trnulje nas spomladi razveseljujejo s svojimi krasnimi belimi cveti. Jeseni nam dajejo sad, iz katerega si lahko pripravimo slasten sok. Jagode same na sebi so sicer zelo kisle, a to ne škodi. Dobro dozorele jagode oparimo s toliko vrele vode, da je v enaki višini z njimi. V tej vodi jih pustimo 24 ur. Ko se ta sok popolnoma ohladi, ga prelijemo, jagode pa oparimo potem še dvakrat na isti način in jih pustimo po 24 ur v vodi. Sok, ki smo ga tako pridobili, in je krasno temno rdeče barve, pomešamo nato s 375 g sladkorja na vsak liter in vkuhamo. Zadostuje pa tudi, da damo nekaj več sladkorja in steriliziramo sok pri 70 stopinjah Celzija. Sok je zelo osvežujoč, pobarva vsak drug sadni sok krasno rubinasto rdeče in je znano zdravilo.

Lešniki, ki jih dobimo toliko v naših gozdovih, so posebno redilni. Vsebujejo nad 17 odstotkov beljakovin, nad 62 odstotkov maščob in 7 odstotkov ogljikovih hidratov.

Zir, ki ga dajejo bukke v tolikšni množini, je enako okusen in redilen kakor lešniki, a ljudje to premalo vedo.

Iz robidnic se da pripraviti zelo dober sok. V vsak liter tega soka damo po 500 gramov sladkorja, nato ga steriliziramo 25 minut pri 80 stopinjah Celzija. Ta sok zelo pospešuje potenje in spušča sluz. Mezga iz robidnic je ena najboljših mezg in jo je priporočati tudi pomešano z drugimi mezgami.

Bezgovne jagode dajejo s sagom ali žitnimi kosmi osvežujoče hladne sadne juhe, pozimi pa s klinčki, cimatom in citronovo ploščico sijajen ogrevalni punč, ki prežene začetek vsakega prehlada. Iz bezgovnih jagod, ki se pomešajo z drugimi jagodami ali sadjem lahko pripravimo tudi izvrstno mezo. Bezgovne jagode obiramo najbolje tako, da odrežemo vso kobulo, ki jo sestavljajo.

Brusnice, ki jih dušimo s sladkorjem, dajejo fin, malo trpek kompot. Priporočati je njih sok, ki mu primešamo na vsak liter 150 gr sladkorja in ki ga pri 80 stopinjah steriliziramo 15 minut. Do-

bro ga je pomešati tudi z jabolčnim sokom. Če hočemo iztisnjene ostanke porabiti za marmelado, jih moramo pomešati s čim slajšim sadjem.

Šipek je najbolje pobrati po prvem mrazu. Šipkova mezga je zelo redilna in okusna in ker vsebuje izredno mnogo vitaminov C, bi morala pozimi vsak dan na mizo. Pripravimo jo tako-le: Plodove prerežemo po dolgem in izdrgnemo jedra, ki da do posušena zelo okusen čaj. Oprane polovice plodov kuhamo v vodi, da se omehčajo, potem jih stisnemo najprvo skozi bolj grobo, potem skozi finejšo sito. Na vsakega pol kilograma mezge damo 375 g sladkorja, vse skupaj kratko vkuhamo, napolnimo v kozarce in steriliziramo.

Zobje in značaj

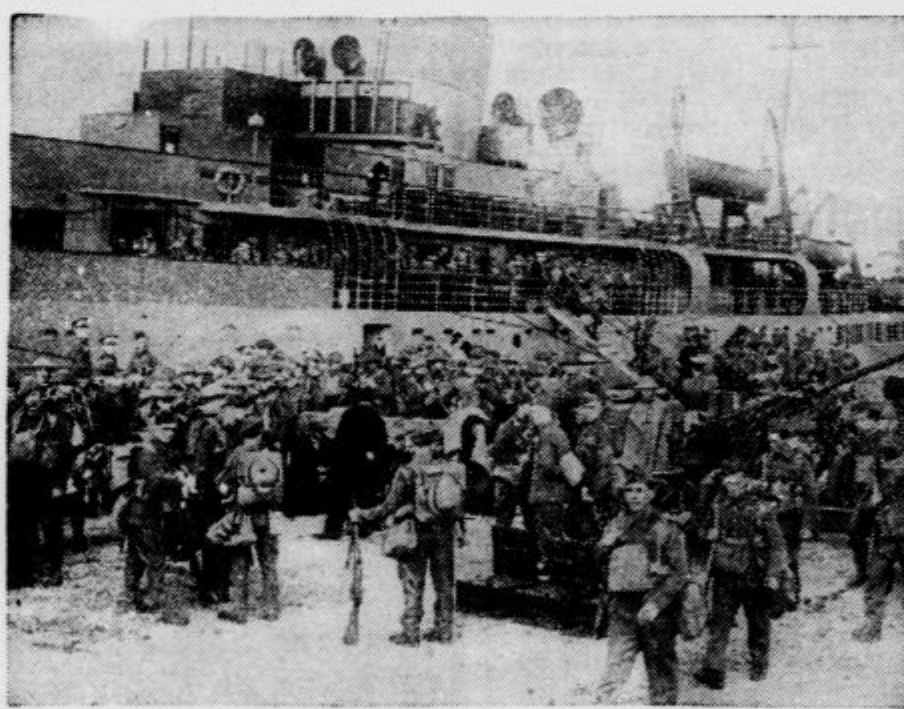
Menda ga ni dela človeškega telesa, ki bi ga ne uporabili že za ugotovitev človeškega značaja. Sem spadajo oblika lobanje, pogled oči, roke, nos, usta, čeljusti, ušesa i. t. d. A sedaj naj bi po odkritjih nekega ameriškega zobozdravnika podobno ulogo imeli tudi zobje.

Po njegovem naziranju kažejo tako zvani »zajčji zobje« skop in slaboten značaj, zelo beli, kratki in šibki zobje izdajajo nerazvite, notranje nemirne in raztrgane značaje, kratki zobje z visokimi dlesni pa nizkotno mišljenje in trmoglavost. Slabo oblikovani in neravni zobje so zanesljiv znak za šibko inteligenco, narazen stoječi zobje pa za čutnost. I. t. d. Sedaj naj pride še tisti zobozdravnik, ki bo dognal, kakšne značaje izdajajo umetni in plombirani zobje...

Najdaljši most v Španiji

Pri Amposti, pokrajina Tarragona, so izročili prometu nov most čez reko Ebro. Stari most je bil razbit v španski državljanski vojni. Novi most meri v dolžino 134 m, širok pa je 10 m in je največji višeci most na španskem ozemlju. Dogotovili so ga v 104 dneh.

Angleži se izkrcavajo v Franciji



Vsak dan prihajajo v francoska pristanišča angleške ladje s transporti moštva, ki se izkrcava na suho, da odrine na zapadno bojišče

Nič plinov in nič bakterij

Nemška vlada je po švicarskem poslaniku v Londonu obvestila angleško vlado, da se bo držala ženevske določbe in ne bo uporabljala v vojni plinov in bakterij, če se bo teh določb držala s svoje strani tudi Anglija.

Smrt češkega zemljepisca

V Pragi je umrl nestor čeških geografov, prof. Dr. Václav Švambera, redni profesor na Karlovi univerzi in predsednik Geografskega instituta v Pragi. Učalkal je 75 let.

Kralj diamantov umrl

V Johannesburgu v Južni Africi je umrl sir Thomas Cullinan, ustanovitelj in ravnatelj prvih diamantnih rudnikov v Južni Africi. Učalkal je 74 let. Po njem se imenuje znameniti diamant.

Smrt poljske koloraturne pevke

Iz Varšave poročajo, da je bila ubita pri nekem bombardiranju mesta znana koloraturna Eva Bandrowska-Turska. Pokojnica je bila med najslavnejšimi koloraturkami sedanosti in je gostovala nekajkrat tudi v Jugoslaviji.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

A NEKDOTA

Friderik Veliki je za Novo leto prejel voščilo v verzih. Pozval je voščilca k sebi in ga vprašal: »Ali ste sami naredili te verz«?

Pod njegovim ostrim pogledom se mož, ki je pričakoval nagrade, ni mogel zlagati in je zajecjal:

»Oprostite, veličanstvo, ne!«
»To je vaša sreča,« je odvrnil kralj. »Tako mi ni potrebno, da vas dam vtakniti v — norišnico.«

VSAK DAN ENA



»Gospa, vaš sin je gotovo zelo muzikalen?«

»To še vprašate! Kose za četveroročno igranje absolvira z enim prstom!«

(»Tidens Tegn«)

Kulturni pregled

Iz kulturnega življenja naših sosedov:

H. Carossa — zdravnik in pesnik

Nedavna podelitev velike italijanske nagrade San Remo nemškemu pesniku in pisatelju Hansu Carossi je znova opozorila na dela tega šestdesetletnika, ki ga današnja Nemčija šteje med svoje vodilne književnike. Carossovo delo je bilo v weimarski Nemčiji nekoliko omalovaževano, dasi mu ni moglo odreči originalne osebnosti in znatnih slovesnih kvalitete. Vzrok utegne biti tudi v tem, da Carossa ni nikdar silil v ospredje. Živel je za svoj zdravniški poklic in za literarno, združujoč eksaktno znanje in praktično izkušnost z umetniškimi prividi in iskanjem izraza najtanjšim občutjem in občutnem miselnemu bogastvu svojega inteligentnega duha.

Hans Carossa predstavlja v današnjem nemškem slovu nadaljevanje klasične linije. Njegovo delo stoji v znamenju tiste gube novega klasicizma, ki ga je teoretično utemeljeval P. Ernst. Nemara je ta Carossova ljubezen do klasičnega stila za njegovim zavestnim omejevanjem (»Beschränkung«) v Goethejevem smislu, fantazijsko disciplino in oblikovno izglejanostjo v zvezi s pisateljevim italijanskim poreklom. Z druge strani je rodovni vpliv očajla Carossova tesna navezanost na južnonemško bavarsko pokrajino, kjer je nemški duh takisto kakor ob Renu črpal navdajenja iz antičnih izročil, segajočih v dobo rimske kolonizacije. Globina in tančnost Carossove lirike in pripovedne umetnosti spominjata na Stifterja ali celo na Rilkeja, vsekakor pa dobiva vse njegovo delo del svoje notranje osvetlitve od Goetheja. O tem svojem vzorniku je Carossa nekoč napisal: »Za njim je mogoče iti, ne da bi se mu človek docela podredil, in kdor se mu že podredi, ostaja še vedno dovolj svoboden. Goethe osvetljuje slehernemu njegovo pot in ga tudi uči spoznavati vrednost stranpoti.«

Hans Carossa daje s svojim delom enega najzanimivejših primerov germansko-latinske duhovne spojitve. Čeprav je kot pesnik in pisatelj korenito nemški, se vendar v vsej njegovi tvorbi opaža primes latinskega duha, izražajoča se v posebnem načinu njegovega dojemanja sveta in v že omenjenih simpatijah za klasično zaključnost in oblikovno eleganco. Werner Mahholz pravi o njegovem sorazmernem majhnem delu: »Noben sodobni pesnik ne posveča toliko časa svojemu pesnikovanju in mišljenju; noben se ni v toliki meri kakor on odrekal častihlepiju in slavi poeta; noben ni ustvaril v tem času nič trajnejšega, nič bolj izoblikovanega in simbolizirane kakor Carossa.«

Vse njegovo delo poteka iz globoke osebnosti, pri čemer je zlasti značilna in rodovita izkušnost tega pisatelja kot zdravnika. V tem pogledu nas spominja Duhamela, ki pa je kot pisatelj in mislec bolj humanističen, ali na Célinea, ki je po svojem cinizmu in brutalnem izražanju vsega nizkega in grdega v človeku pravi protinovec Carosse. Da lahko zdravnik, ki je vaju spoznavati človeka v trpljenju telesa in duha, oplodi slovo v novimi pogledi na človeka, je delno pokazal A. P. Čehov, ki je imel kot zdravnik in kot pisatelj močan čut za usmiljenje in sočutje. Carossa pa v svojih knjigah ni toliko objektivne, da bi ga zanimalo samo usode drugih ljudi; vse njegovo delo izhaja iz izrazito egocentrične narave. Toda

življenjska izkušnost zdravnika pomaga temu razčlenjevalcu samega sebe, »kirurgu lastne duše«, da skozi doživljanje, bolelost in radost, muke in iluzije drugih tem bolj prodre v lastni notranji svet.

Carossa je izdal doslej dve dokaj drobni lirski zbirki, ki pa mu zagotavljata mesto med največjimi sodobnimi nemški liriki. Italijanski poznavalec njegovega dela Giovanni Necco je priobčil v »Meridiano di Roma« z dne 1. oktobra t. l. daljšo študijo o Carossi poeziji in pravi tu med drugim: »Carossa je lirik par excellence: on je iz svojega jaz ustvaril merilo za svet. Vse njegove pesmi preveva vera v duha in v dobro, ter vera v obnovo in moč poezije. Carossova fantazija, ojačena s posebnim mnemoničnim darom in s prodornostjo razmišljanja, pretvarja in oblikuje preteklost in sedanjost, spreminja jo v neko poetično ozračje; vse stvari dobivajo apolonijsko čistost pesniškega sveta. Ta svet je subjektiven, v najvišji meri subjektiven, vendar pa tako jasen in trazen, da se zdi objektivni in brezosen. Giovanni Necco po pravici odkriva v Carossi poeziji Goethejevo lucidnost. Vse, kako pa je Carossa prevzel Nemec, da ne bi čutil v sebi favstovske razpolovljenosti, dvojne narave, dve duši. Prav Carossovo delo izraža v strnih oblikah staro borbo med kulturo duha in svestostjo instinktivne narave — borbo, ki je tako značilna zlasti za današnjo Nemčijo. Hans Carossa je izrazil v stavku, ki pove več kakor dolge razprave: »Wir Söhne des Zwielichtes dienen der Nacht wie dem Tage treu.« (Mi sinovi somraka služimo zvesto noči kakor dnevu). Služba »noči in dnevu«, večno tavanje v somraku, brezbrežni subjektivizem, ki pa popriema na zunanjo objektivne oblike in se zdi brezosen — ni li v tem več kakor značilnost nekega pesnika? Ni li to že izpoved obče usode, ki je značilna za vse, kar današnja nemška kultura oblikuje in predstavlja?

V tem pogledu je torej Carossa pomenljiv pojav ki preko zgolj osebnega osvetljuje kos nemške narodne duše. Kaže nam večno prisotnost favstovske dvojnosti v nemstvu: borbo duha in duše, uma in instinktov, moči in volje. Ta razdvojenost se očituje v svojih književnih materializma in idealizma, praktičnega in mističnega, realnih pogledov in romantičnih sanjarij.

Hans Carossa je spisal poleg pesmi spomin na svojo mladost »Eine Kindheit« (Otroška leta); avtobiografski značaj ima tudi knjiga »Verwandlungen einer Jugend« (Preobrazbe mladosti), v knjigi »Rumänisches Tagebuch« (Rumunski dnevnik) pa opisuje svoje vojne doživljanje. Eden njegovih prvih pripovednih spisov je »Dr. Bürgers Ende« (Konec dr. Bürgerja), ki je v zvezi z romanom »Die Schicksale Dr. Bürger« (Naključja dr. Bürgerja), dve knjigi iz zdravniškega življenja, ki pa ju prekaša po vsebinski polnosti roman »Zdravnik Gion«. Dve posebno značilni izpovedni knjigi Hansa Carosse sta esejska zbirka »Führung und Geleit« (Vodstvo in spremstvo) in »Gehelmnisse des reifen Lebens« (Skrivnosti zrelega življenja). Za svojo lansko šestdesetletnico je prejel Hans Carossa Goethejevo nagrado mesta Frankfurta.

„Naš rod“ in slovenska mladinska književnost

Slovenski starši in učitelji niso v zadregi zdaj ob začetku šolskega leta, ko je treba mlademu čitatelju naročiti primerne časopise. Na pretek imamo najrazličnejših mladinskih listov. Niso v zadregi? Morda pa so prav zato, ker imamo tako razvito mladinsko slovo, zlasti mladinske časopise, da odtehamo v sorazmerju marsikak večji narod!

Gotovo je to velika odlika našega naroda, da posveča ravno mlademu človeku tolikšno pozornost.

Med našimi najboljšimi mladinskimi časopisi — lahko trdimo brez laskanja, da celo najboljši — je »Naš rod«, ki ga izdaja slovensko učiteljsko pod okriljem Mladinske matice, oddelka ljubljanske sekcije Jugoslovenskega učiteljskega združenja. Z novim letnikom je prekoračil »Naš rod« svojo prvo desetletnico in stopa v enajsti letnik.

»Naš rod« je naslednik in sovrstnik »Zvončaka«, ki pa izhaja še sedaj kot pomemben list v lastništvu posebnega narodnega konzorcija in pod spretnim uredništvom dr. Karline. Vodstvo konzorcija je v rokah starešine Slovenske šolske zveze br. Engelberta Gangla in predstavnice Ciril in Metodovih društev ge. Milke Potočnikove.

Mladinska matica se je osnovala leta 1927. in je začela z izdajo cenjenih in dobrih mladinskih knjig. Dve leti kasneje je uvedla Mladinska matica poseben mladinski list »Naš rod«, ki je zaradi množice stanovske organizacije JUU, požrtvovalnega sodelovanja učitelstva in zaradi svoje nizke cene in prvotne vsebine kmalu pritegnil številno mladino v svoj naročniški krog.

V tem dosedanjega obstoja je razposlala M. M. med našo mladino 1 in četrt milijona raznih knjig in letnikov »Našega roda«.

Številka je pač vredna vse pohvale in priznanja! Tekoči letnik je začel »Naš rod« z 20 tisoč naročniki. Število pa bo naraslo, kakor kažejo izkušnje. Tudi prva številka je takšna, da mora navdušiti vsakega našega prijatelja mladinskega slova. »Naš rod« in »Mladinska matica« uživata zaradi svoje gosto razporedene propagatorske, sotrudniške in naročniške mreže zavidljivo pozornost ne samo pri nas doma — saj ima »Naš rod« med vsemi mladinskimi listi v Jugoslaviji najštevnejšo tirajo — temveč tudi za državnimi mejniki.

Za primerno naj navedem novi bolgarski mladinski list »Prozorec«, ki ga izdaja bolgarski Prosvetni Sojuz — po naše bi rekli »Prosvetna zbornica«, ki jo tvorijo prav vse profesorske in učiteljske organizacije od univerzitetnega profesorja do otroških vrtnaric; tako skupne poklicne organizacije v Jugoslaviji še nimamo. V letošnjih počitnicah je imel pisec teh vrst

priliko, da je posetil sofijsko centralo Prosvetnega Sojuza. V razgovoru s predstavnikoma bolgarske prosvetne zbornice — navzočimi je bil tudi mnogim Slovincem znani g. Luka Epitropov — in tudi z urednikom »Prozorca«, poklicno pisateljsko go. Doro Gabe — ki je tudi pri nas znana — smo prišli v razgovoru na mladinsko slovo, posebej se na bolgarsko in na slovensko in ostalo jugoslovensko mladinsko literaturo. Vzhiceni so bili bratje Bolgari in urednica go. Dora Gabe, ko sem jim razložila, kako imamo pri nas izvedeno organizacijo mladinskega slova in da smo dosegli v teku lanskega leta pri enomilijonskem narodu in pri 180.000 učencih naših ljudskih šol zavidljivo število 23 tisoč naročnikov. Bolgarov je 6 milijonov in tako visoke številke naročnikov ni doseglo niti njihovo »Prozorec«. Zato so z veseljem vzeli na znanje način zbiranja naročnikov pri nas in pred slovom so mi objavili, da mi bodo o uspehu akcije po vzgledu Mladinske matice poročali ob prvi priliki. Res sem radoveden na uspeh.

Prva letošnja številka »Našega roda« prinaša prispevke z najrazličnejših področij in je tako bogato ilustrirana. Kakor nobena druga slovenska revija. Ker so vse ilustracije delo naših najboljših slikarjev je »Naš rod« važen tudi kot umetnostno glasilo, ki vzgaja že naše najmlajše v slikovnem in umetniškem pogledu.

V mnogih razredih je uveden »Naš rod« — ki ima posebno dovoljenje ministra prosvete in pohvalo prosvetnega sveta — kot razredno štivo. Urednik Josip Ribičič, učitelj na ljudski šoli v Ljubljani in znani slovenski pisatelj, daje v »Našem rod« najboljše, kar zmorejo slovenski mladinski pisatelji. Učitelji, ki porabljajo »Naš rod« v svojih razredih pa bi želeli, da prinaša »Naš rod« še več prispevkov, ki so navezani na podrobno razredno delo in na učni načrt in splošni koledarski razpored. V septembrskih številki naj bi bili prispevki o kralju Petru (rjstni dan 6. sept.), o začetku jesenskega letnega časa (23. sept.), o Slomškovem dnevu, ki je vsako leto za 24. sep., obvezna šolska prireditve. V letošnjem septembru je poteklo 90 let, odkar je prispisoval v Ljubljano prva železniška lokomotiva, kar je gotovo tako pomemben dogodek, da bi ga morali vzeti v poštev tudi po naših šolah; primeren članek v »Našem rod« pa bi razredno delo še bolj izpopolnil. V septembru je tretji teden določen za teden Rdečega križa; tudi vsaj kratka notica v predelcih »Našega roda«, bi prikazala septembrsko številko še bolj življenjsko.

Ko bo uredništvo posvečalo še večjo skrb kakor doslej tudi kroniki, zgodovinskim dogodkom, prirodnim in življenjskim pojavom v posameznih mesecih, bo »Naš rod« res dosegel vse, kar zahtevamo od vodilnega slovenskega mladinskega lista. Dolžnost vsakega učitelstva in vseh slovenskih razumnikov je, da podpirajo

stremjenja po dobri slovenski mladinski reviji in omogočajo prav vsakemu slovenskemu šolarcu, da postane sam njegov naročnik. Vzgojo h kulturi in v ljubezni do naše lepe knjige začnemo že pri najmlajših.

Zapiski

Slovenska študija o plzenskih skladateljih, ki jo je spisal za predzadnjo številko »Obzorji« naš sodelavec dr. Dragotin Cvetko, je vzbudila na Češkem hvalažne odmeve kot dokaz živahnega zanimanja Slovencev za češko kulturo. V pravkar izšli 6-7 številki praškega strokovnega časopisa »Hudební zpravodaj« je objavljeno na prvi strani poročilo o tem članku. Prispeval ga je prof. dr. V. Měrka in zapisal, da Čehi ne bodo nikdar pozabili takih svojih prijateljev. Isti sodelavec »Hud. zpravodaja« je prevzel članek Stanke Vrinjaninove »Reforma glasbenih izraževalnih sredstev« in prispeval pregled jugoslov. glasbenih pojavov.

Gostovanja v operi. Po otvoritveni predstavi so sledila v operi tri gostovanja. V nedeljo in torek je gostovala Zlata Gungjenac v naslovnih vlogah Puccinijeve »Madame Butterfly« ter Massenetove »Manon«. Obakrat je dosegla velik uspeh in izstopila po igralski strani še bolj kot po pevski. Njen glas je sicer še vedno polno zvočen in vsebuje odličnosti dobre pevke; nedvomno pa ga njena topla, doživljajna igra še močno dviga in tudi nadvaja. V tej skupnosti je pevka ustvarila ponovno vzorne estetske like obeh omenjenih vlog, ki kljub morda prečestemu ponavljanju še vedno privabljata mnogo našega gledališkega občinstva. — V sredo pa je gostoval kot Boris Godunov v istoimenski operi Musorgskega J. Križaj, ki je dokaj visoko pisano vlogo podal tako igralski kakor pevski lepo oblikovano, vendar je bil v pevskem pogledu včasih nekoliko prester, kar izredna dramatičnost njegove vloge mestoma sicer dopušča, nikakor pa

ne predpostavlja. Tudi on je dosegel s strani občinstva, ki je napolnilo gledališče, močan uspeh. Razen njega naj še prav posebej omenim odlični lik J. Betetta (Pimen), ki je izstopal zlasti zavoljo glasovne kultiviranosti in igralske dovršenosti, pa tudi izdelana lika J. Francia (napačni Dimitrij) ter M. Kogejeva (Marinar). V celoti je ta velika ruska opera pod muzikalnim vodstvom dr. Švare dosegla prodoren uspeh in po vsestranskem zanimanju občinstva opozarja, da je treba posvetiti slovenski operni literaturi čim več pažnje.

Iz češke književnosti. V zadnjem času so izšle pesniške zbirke: Kamil Bedněš »Milena modre; Ladislav Urban, Opodál; Jan Pilar, Jabloňový sad; Olga Scheinpflugova, Stešek. Izmed teh sta posebno zanimivi Bedněševa, ki je izpoved mladega pesnika (njegovo temeljito študijo o najmlajši češki poeziji je lani priobčil »Ljubljanski zvon«) in zbirka Scheinpflugove, ki vsebuje predvsem spominske elegije na avtoričnim možem, pisateljem Karlom Capkom. — Znani literarni kritik in esejist Miroslav Rutte je objavil knjigo svojih študij in esejev z naslovom »Mohyly s vavčinem« (Grobovi v vencom). V nji so nekoliko sestavki o Machi, Nerudi, Vrchlickem, Březini, Dyku, K. Čapku in dr. — Brnški pisatelj Antonín Šrámek je izdal pri založniku Petru v Pragi roman »Dubrovnik«. V njem opisuje življenje v stari dubrovniški republik. Originalno češko delo o Dubrovniku bi bilo vredno pozornosti literarne kritike v Jugoslaviji. — Rajmund Habfina, znan po svojih prevodih in literarnih študijah o slovenski književnosti, je objavil svoj prvi zgodovinski roman »Jan Adam z Vickova«. Snov je posneta iz češke zgodovine po katastrofi na Bell gori. — Brnški pesnik Zdenek Špilka je pravkar izdal že tretjo izdajo svoje lepe pesniške zbirke »Janom žalc«. — Dr. V. Měrka je v »Lidových Novinách« z dne 4. t. m. poročal o Petančičevi dramatizaciji Měškove povesti »Črna smrt«.

SPORT

Dve prvenstveni tekmi I. razreda bodo jutri igrali v Ljubljani, ostale štiri pa drugod

Jutri se bo spet na veliko nadaljevalo prvenstveno tekmovanje v podsaveznem območju. Na sporedu je predvsem 6 prvorazrednih prvenstvenih tekem, razen teh pa še cela vrsta srečanj za točke v nižjih razredih. Med vsemi temi moramo najprej omeniti dve ljubljanski prireditvi, ki bosta tedaj morali ljubljanskim prijateljem nogometa nadomestiti ligaski spored, ker je naša Ljubljana odsotna in igra v Zagrebu proti Concordiji. Tako bo glavno zanimanje veljalo v Ljubljani štirim prvorazrednim nasprotnikom, od katerih bo par Jadran—Mars nastopil popoldne, druga dva nasprotnika Svoboda—Reka pa bosta svojo tekmo odigrala že dopoldne.

Jadran—Mars

bosta nastopila popoldne ob 15.30 na igrišču Jadrana, v predtekni pa bodo ob 14.20 zaigrali — tudi za točke — juniorji Reke in Jadrana. Srečanja med Jadranom in Marsom so zmerom nudila dober nogomet, poln borbenosti, fairnesa in lepih kombinacij. Trnovčani se dobro zavedajo, da bo izid te tekme močno vplival na razpored v tabeli in bodo zato jutrišnji posel vzeli kar se da resno. Mars je trenutno močno najboljši in ga bo jeseni sploh težko dohiteti. Kljub temu pa ni mogoče trditi vnaprej, da bo jutri slavil še šesto zmago zaporedoma. Bodisi tako ali tako, ta tekma v Trnovem bo prav gotovo vredna obiska.

Svoboda in Reka

bosta prvenstveno borbo absolvirali že ob 10.30 na igrišču Ljubljane. Obe moštvi se v letošnji sezoni ne moreta ponasati z velikimi uspehi in sta se do zdaj morali zadovoljiti z mesti v spodnjem delu tabele. To velja predvsem za Svobodo, ki je prav zadnja, pa tudi Reka ni mogla zaenkrat doseči več kakor predzadnje mesto med osmimi kandidati. Ne glede na to ali pa prav zaradi tega bosta moštvi napeli vse sile, da bi se rešili kočljive pozicije in si vsaj nekoliko pomagali proti vrhu. Tudi ta tekma bo nudila prav zanimiv nogomet.

Gorenjski „derby“ v Kranju

V nedeljo se bosta na igrišču Kranja srečala predstavnika obeh gorenjskih nogometnih središč. Vse tekme med Bratstvom in Kranjem, pa naj bodo prijateljske ali

Četrty dan v Atenah

Danes se bodo v Atenah nadaljevale X. Balkanske igre, v katerih je do zdaj Jugoslavija po začetnem slabem startu z lepimi uspehi metalec in desetbojec v torek in sredo precej nadoknadila razliko za Grčijo in se z velikim naskokom pred Turčijo in Rumunijo vsidrala na svoje tradicionalno drugo mesto. Od srede sem je stanje takšno — kakor bo našim čitateljem v spominu — naslednje: Grčija 33,5, Jugoslavija 29, Turčija 14 in Rumunija 12,5.

Danes je torej četrti in predzadnji dan teh medbalkanskih prireditev, ko bodo na sporedu naslednje discipline: skok v daljino, met diska (helenski stil), tek na 200 m, tek na 400 m z zaprekami, tek na 5000 m in balkanska stafeta.

Kakor poročajo iz Aten, je naša atletska ekipa pretekla dva dneva porabila deloma za izlete v klasične pokrajine sporta, deloma pa za zadnje priprave za odlične nastope danes in jutri. Žal je med vestmi, da gre vsem našim atletom dobro, prispela tudi novica, da so Mikika ponovno pregledali zdravniki specialisti in ugotovili, da njegove poškodbe sicer niso nevarne, vendar pa v obeh zadnjih dnevih gotovo ne bo mogel startati. Verjetno je, da ga bo v teku na 400 m z zaprekami zamenjal Klinar, vendar pa pomeni njegova odsotnost novo oslabitev ekipe, ki že tako ni mogla nastopiti kompletna.

Nastop zahtujejo strokovnjaki, je treba v današnjih nastopih smatrati za favorite: v skoku v daljino in teku na 200 m Grka Lambakisa, v mestu diska Grka Silosa, v teku na 400 m z zaprekami prav tako Grka Mantikasa in v teku na 5000 m razen Grka Ragozasa tudi še Rumuna Cristea in Jugoslavena Kotnika. Balkanska stafeta bo najbrže nastopila v postavi Nabernek. Despot ali Klinar, Kljng in Stevanović.

prvenstvene, imajo zmerom značaj gorenjskega derbja ter so zato tudi stalno najbolj privlačne. Ta srečanja se zmerom razvijajo v skrajno napete in dramatične borbe, kjer ne gre toliko za lepoto nogometa, temveč bolj za prestiž obeh mest.

Jesenice ali Kranj? Kdo je boljši? To vprašanje se ponavlja že leta in leta. Dolgo si je Kranj upravičeno lastil premoč v nogometu nad večnim rivalom z Jesenic, ki si je na svo moč prizadeval, da bi Kranjčanom iztrgal naslov »boljšega«. Lani je Jesenčanom to uspelo, zato si bo skušal Kranj spet priboriti naslov »boljšega«. Bratstvo si pa prav tako prizadeva, da bi obdržalo ta naslov, zato bo prav tako hotelo v nedeljski tekmi zmagati. Kdo bo močnejši ali srečnejši, bomo videli.

To zanimivo srečanje bo ob 16. na igrišču Kranja.

Prvenstvena tekma iz I. razreda bo v ljubljanski skupini še v Domžalah, kjer bosta igrala ob 15.30 Disk in Hermes.

V celjski skupini je jutri na sporedu srečanje trenutno najboljših dveh predstavnikov te skupine, in sicer Amaterja in Olimpa, ki bo ob 15.30 v Trbovljah.

Tudi v mariborski skupini bodo to nedeljo imeli samo eno prvorazredno prvenstveno tekmo, in sicer bo ta med Mariborom in ČSK ob 15. na igrišču Rapida v Mariboru.

Na šestih igriščih bo torej jutri oddanih 12 točk za prvenstvene tabele I. razreda v območju LNP.

Razen prej navedenih tekem bodo prav tako privlačne tudi tekme v II. razredu, med katerimi bodo tri v Ljubljani in ena v Celju. Ljubljanski spored je glede teh tekem razdeljen takole: Slavija—Moste ob 10.15 na igrišču Jadrana, Mladika—Grafika ob 10.30 in Adria—Korotan ob 14. na igrišču Mladike, celjska drugorazredna tekma med Štorami in Laškimi pa bo ob 15.15 na igrišču Olimpa v Celju.

Slednjič je treba iz jutrišnjega prvenstvenega sporeda navesti še naslednje večnina juniorske prireditve: V Zagorju Svoboda—Dask, v Ljubljani Slavija—Hermes jun., Ljubljana—Svoboda jun., Moste—Mars jun., Olimp—Jugoslavija jun., Celje—Atletik jun. in Maribor—Rapid jun.

Dogodkov in izbire torej dovolj za vse še tako številne prijatelje nogometa!

V nekaj vrstah

Novice iz domačega nogometa

Iz zadnjega »Službenega vestnika LNP« posnemamo nekatere objave, ki bodo zanimale tudi širši krog prijateljev nogometa. Tako čitamo, da je bilo moštvo SK Reja iz Trbovelj zaradi tega, ker je na nedavni prvenstveni tekmi v Litiji odreklo pokornost sodniku in zapustilo teren, kaznovano s šest tedensko prepovedjo igranja. V času trajanja te kazni bo to moštvo seveda izgubilo tudi vse prvenstvene tekme s 3:0 za nasprotnike. Kdor ne uboga...

Objav kazenskega odbora se vidi, da so imeli čuvarji reda in discipline na naših igriščih na zadnji seji v obravnavi nekatere bolj »debele« primere in so morali sedeti po prav izdatnih kaznih. Iz službenih objav ni razvidno, kaj so kaznovani igralci zagrešili, sodimo pa lahko po poročilih, ki smo jih o teh tekmah prejeli, da gre v glavnem za nedisciplinirano vedenje in prehud nastope proti soigralcem in sodnikom. Take eksperimentalne kazni so po vsem, kar se vse preveč čisto dogaja na naših igriščih, res edina pot, da se bo naš nogomet spet vrnil v meje, ki so mu določene po pravilih. Med kaznovanimi igralci je prejel najhujšojdelež delež igralec Hermesa K., ki so mu dne 2. oktobra t. l. prepovedali igrati nogomet za eno celo leto. Razen njega je še več tovarišev, ki so »dobili« po 8, 6, 2 in 1 mesec...

Prvenstvo Murske Sobotne v tenisu

Te dni so v Murski Soboti zaključili letošnje prvenstvo v tenisu. Turnir, ki ga je priredila teniška sekcija SK Mure, je bil prav zanimiv in napet ter so se ga udeležili vsi najboljši igralci Murske Sobotne. Po izločitvenih tekmah so se plasirali v finale kot najboljši Ervin Kerčmar, Janez Nemec in Rakusch. Ker je bilo do zadnjega negotovo, kdo bo izšel kot zmagovalac, so

bila ta srečanja še prav posebno napeta. V zaključni borbi se je nato mlademu Kerčmarju posrečilo premagati dosedanjega prvaka Janeza Nemca v dve setih 6:4 in 8:6. Zmagovalce turnirja Ervin Kerčmar je pokazal v letošnjem letu zelo razvsejiv napredek in se mu gotovo obetajo še lepi uspehi v belem sportu.

Pred tekmo z Nemčijo

V Zagrebu so prejeli obvestilo nemškega nogometnega saveza, da bo nemška nogometna reprezentanca v nedeljo 15. t. m. sigurno prišla na tekmo z Jugoslavijo, »če ne bo nepredvidenih zaprek«. Glede na to se lahko skoraj z gotovostjo računa, da bodo Nemci nastopili, saj so v bolj nemirnih dnevih kakor so zdaj prav tako odigrali svojo dogovorjeno tekmo z Madžari. Pri nas je za to tekmo situacija nova v toliko, da smo med tem dobili 3 savezne kapetane in v vrhovnega kapetana Simonovića, ki bo moral našo reprezentanco sestavljati sporazumno — predvsem z onimi iz Zagreba. Savezni kapetan HNS g. Jakopič je že predložil svoj predlog, po katerem naj bi naša enajsterica nastopila v teple postavi: Glaser, Matošić, Belošević, Marušić, Jazbinšek, Lechner Medarić, Hitrec, Lešnik, Antolović, Glisović. Vprašanje je zdaj, kaj bo nato rekel g. Boško, posebno še, ker sta v tej enajsterici samo dva igralca iz srbskega saveza. Časi se spreminjajo...

Puncec na četrtem mestu svetovnega seznama

Veliki pariški sportni dnevnik »L'Auto« je te dni objavil svoj seznam desetorice najboljših teniških igralcev in igral na svetu. Ta seznam je glede našega Punčeca še najbolj laskav, ker ga je — enako kakor kolega Vukadinovića iz Beograda — uvrstil na četrto mesto. V desetorici najboljših moških je še drugi Evropec, in sicer Poljak Tloczynski na desetem mestu. Vrstni red po »L'Auto« je takle: Riggs, Quist, Bromwich, Punčec, Parker, Mac Neill, van Horn, Cook, Hunt, Tloczynski. Med damami je tudi »L'Auto« priznal najboljšo mesto Američanki Marble.

Zaradi mednarodne tekme z Nemčijo bo osmo kolo tekem v hrvaško-slovenski ligi preloženo od 15. t. m. na 29. t. m., s pogojem seveda, če bo Nemčija nastopila. V tem kolu mora Ljubljana v Splitu igrati s enajsterico Splita.

Na predlog slovenskih zastopnikov v hrvaško slovenski ligi bodo tudi še prvo kolo spomladanskega prvenstva v tej ligi odigrali letošnjo jesen, da bo tako spomladni prvenstveno tekmovanje prej zaključeno.

Kakor pišejo zagrebški listi, bo samostojni bački nogometni podsavez, ki je bil pod okriljem HNS ustanovljen v Subotici, likvidiran v zvezi z nedavno doseženim nogometnim sporazumom. Klub Bačka pa bo kljub temu igral dalje v hrvaško-slovenski ligi.

SK Ljubljana. V nedeljo potuje ligino moštvo v Zagreb. Juniorji igrajo v nedeljo popoldne prvenstveno tekmo s Svobodo. Postave in vse ostale podrobnosti so na običajnem mestu.

SK Reka. Jutri ob pol 10. naj bodo igralci I. moštva v garderobi Ljubljane ob 14. Juniorji igrajo z Jadranom in naj bodo v naši garderobi.

Motoklub Ilirija. (Sportna komisija) Vozače, ki so se prijavili za nedeljske motorizirane dirke v Zagrebu, obveščamo, da so dirke zaradi slabega vremena odložene za nedoločen čas. Pozivamo članstvo, da se udeležijo lova na lisice, ki ga priredi naša sekcija v Novem mestu. Ob lepem vremenu bo skupen odhod iz Ljubljane. Dokončni dogovor glede tega drevi ob 20.30 pri Slamiču. V torek dne 10. t. m. ob 20. seja sportne komisije v restavraciji Slamič. Zaradi važnosti so vabljeni tudi člani upr. odbora.

Naše gledališče

DRAMA

Sobota, 7.: Kozarec vode. Premiera. Premierski abonma.

Nedelja, 8.: Številka 72. Izven.

Danes bo premiera Scribejeve komedije »Kozarec vode«. Duhovitost in lahкотnost francoskega komedijskega sloga, s katerim so orisane dvorne politične in ljubavne spletke, je zabavna. Dejanje se godi za časa vlade angleške kraljice Ane. V glavnih vlogah: Nablocka, Marija Vera, Levar, Levarjeva, Brezgar in Prešernik. Režiral je delo prof. Šest. Premiera bo za premierski abonma.

OPERA

Sobota, 7. Sabska kraljica. Red A.

Nedelja, 8.: Prodana nevesta. Izven. Zložane cene.

OPERA

Zgodovinska Goldmarkova opera »Sabska kraljica« je delo velikega formata, polno lepih arij, močnih zborov ter je zaradi svoje skrbne pripravljenosti doživela pri premieri na našem odru lep uspeh. Nocoj bo prva repriza, pri kateri bodo nastopili g. Jože Gostič kot gost, g. Kogejeva, gđna. Heybalova, ga. Sokova ter gg. Betetto, Janko in Dolničar. Dirigirala g. N. Štrifot. Predstava bo za red A.

MARIBORSKO GLEDALIŠČE

Sobota, 7.: Neopravičena ur

Šest zlatih angelov

Roman

M. BRAND

47

»Ali vam smem svetovati?« je izpregovoril Hickey čez nekaj časa.

»Prosim,« je odvrnil Charles in skomignil z rameni.

»Psom, ki ste jih naščuvali na vse goste tistega nesrečnega večera, kar hitro požvižgajte, naj se vrnejo. Tako nerodno se niso Sherlock Holmes in drugi slavni detektivki nikoli lotili posla, in tudi vi ne boste po tej poti nič opravili. Glavo poiščite, duha, ki vodi vso reč — ali se morda nadejate, da vam ga bo grofica Lalo izdala?«

Ryder je hotel pravkar odgovoriti, ko so se vrata sosednje spalnice nekoliko odprla — grofici glava in gola rama sta pogledali izza njih.

»Ta mah sem slišala svoje ime,« je rekla s porrednim nasmeškom, »kaj vam pa tvezi o meni ta opraviljivec?«

»Sveta nebesa, torej še nisi oblečena!« je zavpil Hickey, poskočil, zgrabil svoj klobuk in planil k vratom.

»Tak počakaj vendar!« je zaklicala za njim, a v tem je bil že zunaj. »Škoda,« je nadaljevala in se obrnila k Ryderju, »naprosila sem ga bila, naj

vas zabava, dokler ne bom náred — a zdaj se zares podvizam!«

Pustila je vrata odprta, tako da jo je v velikem stenskem zrcalu videl, kako je tekala sem ter tja. Če ga je mislila s tem omrežiti, se je bila korektno ušla — kakor oskubena kokoš se mu je zdela v svojih spodnjicah in s svojimi od sile visokimi petami.

Kdo ve, ali pozna vodilno glavo, ki jo je Hickey pravkar omenil? Je pomislil sam pri sebi. Tedaj je bilo vse na tem, da ji razvežem jezik — toda s čim? — Ugibal je in ugibal, a nič mu ni hotelo priti na misel. Nedvomno je imel Frank Woodyly prav: človek naj na tešče ne uživa alkoholnih pijač.

»Kako to, da ne vprašate po mojem zlatem angelu?« je zdajci zaklicala grofica. »Evo ga!«

Tako govorec mu ga je z golo roko pomolila izza vrat.

»Najlepša hvala,« je odgovoril, »razume se, da vam ga ne mislim vzeti.«

»A vendar je bil glavni vzrok vašega prihoda. — S tem je postalo vaše vabilo odveč, kaj ne?«

»Nikakor ne, spoštovana gospa,« je odvrnil Ryder, čeprav mu glas ni zvenel zelo prepričljivo.

Ves poparjen je bil: pet angelov je zdaj potemtakem našel — štiri, ki ga ima v žepu, je torej nedvomno angel Leslieje Carton —

Elvira grofica Lalo se je nazadnje pokazala v eni tistih preprostih letnih oblekah, pri katerih stanje blago z vsemi pritlikavimi poldrug dolar, možgansko delo francoskega krojača pa sto petdeset dolarjev.

»Ali vam je ta klobuk všeč ali plava previsoko na glavi?« je vprašala Ryderja.

»Nekoliko previsoko bo menda res,« je odvrnil.

»Tudi meni se zdi,« je dejala, »se je enkrat pogledala v zrcalo, stopila k omari in jela iskati — svileni papir je šumel kakor velo jesensko listje. Brez konca in kraja je poizkušala, preden se je odločila.«

»Tale je čeden,« je menila nazadnje, »ali ni res, da je pero prelesto?«

»Zelo,« je odvrnil in dvignil obrvi. »Kam torej pojdeva?«

»Toliko časa že nisem jedla špagetov, veste, tistih pravih italijanskih z bolonjsko omako in parmskim sirom — gotovo jih imate tudi vi radi?«

Nasmehnil se je in pritrdil — saj je naprej vedel, kaj pride. — In res je grofica ukazala šoferju, ki ga je poklical:

»K, Danteju!... Veste, kje je to?«

Mož je zavzeto pogledal, nato pa prikimal in režé se dejal:

»Da — vem.«

Med vožnjo je bil Ryder dokaj malobeseden — ne samo zato, ker so se mu misli spet in spet vračale k Leslieji Carton, na katero ga je bilo spomnilo ime »Dante«. Čudno, da je lokal, ki je bil vendar povsem neprivlačen, tolikanj mikal tudi ženo, ki je sedela zraven njega.

»Kaj vam pa je?« je mahoma vprašala grofica.

»Kar nenadoma ste obmolnili.«

»Hickey me je malce utrudil s svojim čenčanjem,« se je Ryder zlagal.

»Da, Jimmyja je časih težko prenašati,« je smehljaje se odvrnila. »Še sreča, da je z duhom tak siromak, drugače bi bil nevarna kača.«

To pot je dišalo pri »Danteju« največ po pečinih ribah — sicer je bil pa v gostilni tak direndaj, da je grofica izrekla željo, da bi obedovala »zgoraj« v poselski sobi.

»Podnevi je menda dovoljeno?« je vprašala, ko sta se vzpenjala po stopnicah. »Ali se vam zdi morebiti nesposobno?«

Zatrtil ji je, da si sme to mirno privoščiti, ne da bi spravila svoj dobiro sloves v nevarnost — natakari, ki je bil skobil naprej, je odprl neka vrata, in vstopila sta.

»O, kako prelesto je tu!« je navdušeno vzkliznila grofica. »Človek bi mislil, da je v Napolju, ne v New Yorku.«

»Zares,« je Ryder prikimal, »stvar me spominja malih pristaniških gostilnic — posebno ti zeleno popleskani okenski okvirji in te rožnate stene.«

»Naprej bi rada kozarec belega perlincovca,« je nato rekla natakariju, »z nekaj koščki ledu, trohico limonove lupine in kancem sodavice.«

»Meni dajte whisky,« je ukazal Ryder.

»Ze spet?« je vprašajoče vprašala.

»Potreben sem ga,« je odvrnil. »Imate užiten škotski whisky?«

»Da, gospod, izvrsten whisky imamo,« je zatrtil natakari.

MALI OGLASI

CENE MALIM OGLASOM

Po 50 par za besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 3.— za šifro ali dajanje naslovov plačajo oni, ki iščejo službo. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 12.—. Dopolni in žetivne se zaračunajo po Din 2.— za vsako besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 5.— za šifro ali dajanje naslovov. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 20.—. Vsi ostali oglasi se zaračunajo po Din 1.— za besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 5.— za šifro ali dajanje naslovov. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 17.—.

Kampa, kam?

V nedeljo trgatev s koncertom v gostilni Sauer, Zg. Radvanje, 27232-18

V gostilni Putrich

danes in jutri zabava s plesom. Vljudo vabljeno, 27236-18

Službo dobi

Brivskega pomočnika

dobrega delavca, sprejem za stalno, Henrik Tavzes, brivec, Zalog št. 64, 27190-1

Prilutnega moškega

resnega, treznega nekadašnjega sprejem za hišnika. Lahko je tudi pensionist brez otrok, stanovanje prosto v Ljubljani. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Treznik, 27187-1

Frizer

zmožen tudi ženske in vodne ondulacije, dobi takoj službo. Plača po dogovoru, Naslov v vseh poslovalnicah Jutra, 27155-1

Praktikantko

za pisarno, dobro stenografino, sprejememo. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Stalna služba, 27237-1

Fotopomočnika

sposobnega vseh del nujno sprejem v stalno službo. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Takojšen nastop 7e, 27251-1

Fino kuharico

prevodništvo v kuhinji pri pravičarju, z dolgoletnimi izkušnjami, iščem. Ponudbe na: Frau von Hunkar, Turniš, pošta Ptuj, 27222-1

Službe išče

Plačilna natakarija želi premeniti službo v boljšo gostilno ali restavracijo ali kavarno. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Samo v Ljubljani, 27177-2

Plačilna natakarija

išče mesto za Ljubljano. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Zmožna moč, 27176-2

Perfektna

korespondentka večja slovenščina, srbohrvaščine in nemščine želi primerne službe. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Najrajši izven Ljubljane, 27028-2

Šofer - pomočnik

z vojaškim šoferskim izpitom, vajen vsega dela, želi primerno službo, najrajši pri tovornem avtomobilu. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Pošten šofer, 27209-2

Manufakturst

zmožen, želi namestitve. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra, 27223-2

Pouk

Strojepisni pouk. Večerni tečaj, oddelki od pol 7. do 8. in od pol 8. do 9. ure. Pouk tudi po diktatu. Vpisovanje dnevno, pričetek 14. oktobra. Christofor učni zavod, Dobrnjanska cesta 15 — Največja strojeopisnica! 2160-44

INERIRAJ V „JUTRU“

Zdravstvo

OKAMA

mazilo iz zdravilnih zelišč. Čudovit uspeh pri ranaš, opeklinah, ožuljenih (volku), turh, vnetih itd., za nego dojenčkov pri kožnem vnetju, izpuščaji in krastah na temenu, za izpokane prsne bradavice. Glavna zaloga lekarna Mr. J. Oblak, št. Vid nad Ljubljano, 187-40

INSERIRAJ V „JUTRU“

Prodaj

Dve plinski peči dobro ohranjeni, prodam. Legat, Miklošičeva 28, 27195-6

Tehtnico

decimálno, s pomikajočo utežjo, nosilnost 500 kg z razbremenilnim vzvodom, trd les, napredaj za 1300 din. Ogleda se pri Kmetijski družbi v Celju, 27163-6

Patent

novi iznajdba napredaj. — Potrebna v vsaki hiši. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Patente, 27238-6

National

registr. blagajno popolnoma novo, prodam, ali zamenjam. Hotel Štrucl, 27241-6

Kupim

Staro železo in druge kovine plačujem po najvišjih cenah Fr. Stupica, železnica, Ljubljana, Gosposvetska 1, 298-7

2 veliki peči

plotevinasti (a. pr. Lutz), pripravi za ogrevanje dvo rane, dobro ohranjeni, kupimo. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Peči, 27126-7

Les

Pozor! Pozor! Nudimo najlepša suha drva, žagana, na dom postavljena po 90 din kub. m, klana po 200 din 1000 kg. Pokopališka št. 3, Lukan Janko, Zelena jama, 27139-15

Kapital

Kompanjona(ko) iščem za veliko dobro restavracijo. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Centrum 14e, 27014-16

POZOR!

Kdor hoče večje imetje kupiti in denar dobro naložiti, naj se obrne k MARIJI JANCAR, Ljubljana, Sv. Petra cesta 27, 26565-16

Lokali

Lokal takoj oddam. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Gospodskae, 27203-19

Lokal

z enosobnim stanovanjem, takoj oddam. Celovška 49, 27181-19

Posest

Stanovanjsko hišo v Ljubljani na prometnem kraju, z obsežnimi lokali, pripravo za pletilno ali slično industrijo, prodam radi bolezni. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Rentae, 27211-20

Ugodna prilika

V Ljubljani prodam novo hišo, za boljšo stranko, krasen vrt, vse v najlepšem stanju. Prevzame se lahka hipoteka. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra, 27212-20

Stanovanje

Trisobno stanovanje s kopalnico oddam 1. novembra v Frankopanski ul. 21. Poizve se pri hišniku. 27242-21

Sobo s kuhinjo

oddam. Poizve se: Stojice, gostilna Ramovž, 27216-21

Dvosob. stanovanje

komfortno s kabineto in kopalnico, v novi stavbi, blizu pivovarne »Union«, oddam 1. novembra. Vprašati med 10. in 14. uro pri g. Delkin, Jesenkova ul. 4, 27208-21

Trisobno stanovanje

v novi hiši, solčna lega, prvo nadstropje, z vsem komfortom, etično kuhinja, oddam. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Lepo stanovanje v centru, 27224-21

Stanovanja

Iščem za takoj ali za 1. november 3-sobno stanovanje z vsem komfortom. Najrajši center, ali okolica Tabora ali Sv. Jožefa. Ponudbe na oglašni odd. Jutra pod »Tri odrasle osebe, 27182-21a

2-sobno stanovanje

s kopalnico in vsemi pritlikavimi za november ali pozneje išče družina dveh odraslih oseb. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Točen plačnik 94e, 27152-21a

Stanovanje

2-sobno s kabineto ali 3-sobno, komfortno, v novejši hiši ali v mirni in solčni legi za januar ali februar iščem. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »St. 30e, 27229-21a

Marko

pridem 8 pred poldan pred pošto. Markica, 27169-24

Intere - vna

dvignite pismo, 27218-24

RAZPISUJEMO

mesto oskrbnika-ce

za Sokolski planinski dom na Pohorju. Nastop okrog 1. novembra. Pismene ponudbe je nasloviti na tajništvo »Sokolske planinske koč, reg. zadruga z omeji. jamstvom v Mariboru pri »Putnikue, Trg Svobode.

DUNAJSKI VELESEJEM

JESENSKI MEDNARODNI VELESEJEM

OD 15. DO 21. OKTOBRA 1939.

Tehnični sejem do 22. oktobra 1939.

Znatne vozne olajšave na vseh železnicah.

SEJEMSKA PALAČA:

(MESSEPALAST)

Sejem luksuznih in potrebnih predmetov, sejem tekstilnega blaga in oblačil, sejem pohištva, dunajska moda pletiva, »Umetnost v obrtue, potne potrebščine itd.

V modni hiši prednašanje najnovejših in najzbranejših dunajskih modelov.

NA ROTUNDI:

(ROTUNDEGELANDE)

Tehnični sejem, sejem poljedelskih in gradbenih strojev ter strojev za gradnjo cest, sejem za rudarstvo in elektrotehniko, sejem živil in sredstev za uživanje, gasilske potrebščine itd.

Vsa navodila daje generalni zastopnik dunajskega velesejma za kraljevino Jugoslavijo: HEINR. PFANNENSTILL, Beograd II, Brankova 8, oziroma

ZAGREB: Društvo za promet stranaca »Putnik«, Glavno zastupstvo Zrinjski trg 20; Savez za promet stranaca gl. zast. »Putnik«, Hotel Esplanade; Wagons Lits (Cook S. A.), Jelačićev trg 13; Njemački saobraćajni ured, Zrinjski trg 18;

KARLOVAC: Prva hrvatska štedionica; VARAŽDIN: Prva hrvatska štedionica; SUŠAK: »Putnik«, Kačičevo šetališče, Stanična cesta; SPLIT: »Putnik«, Obala;

SARAJEVO: »Putnik«, Kralja Petra ul. 12a; NOVI SAD: »Putnik« središnji putnički biro društva »Fruška Gorae, Kralja Aleksandra 21, tel. 22-22;

OSIJEK: »Putnik«, putnički biro društva »Fruška Gorae, Kralja Aleksandra 8;

BOROVO: »Putnik«, putnički biro društva »Fruška Gorae, Društveni dom BATA, tel. 2-53;

IN PRI VSEH PODRUŽNICAH DRUŠTVA »PUTNIK« V DRŽAVI.

Sobe išče

Prazno sobo

za november iščem kjer koli. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Solide, 27197-23a

Živali

Lovske pse

kratkokodlake, pitčarje, 15 mesecev stare, popolnoma dresirane iz prvovrstnega legla proda Stular Ivan, lovski čuvaj, Vrhnika, 27025-27

Cistokrvne pse

mlade, nemške doge poceni prodam. Prodajni moj. točno kolo. Poljanska 51, 27204-27

Dopisi

Marko

pridem 8 pred poldan pred pošto. Markica, 27169-24

Intere - vna

dvignite pismo, 27218-24

Hubertus

plašči à din 250.- vse vrste dežnih plaščev, trensko-ov, suknjen toploga perila itd. nudi po priznanih nizkih cenah

PRESKER,

Sv. Petra c. 14.

KLIŠEJE

ENO

VEČBARVNE

JUGOGRAFIKA

SV. PETRA NASIP 23

Bukova drva

lepa in suha ugodno kupite pri

tv. »REKA«, Ljubljana VII,

v GUBČEVI UL. 23 (poleg Jernejeve 8).

Oglasi v „Jutru“ imajo vedno največji uspeh!

Sokol

Sokol I, Ljubljana-Tabo obvešča svoje članstvo, da je preminul njegov dolgoletni član brat Alojzij Brecejnik, katerega pogreb bo danes ob 14. uri izpred mrtvašnice, čeže splošne bolnišnice. Pozivamo članstvo, da se udeležijo pogreba v čim večjem številu v civilu z znakom. Zdravo! Uprava.

Iz Ptuja

J— Zvočni kino bo predvajal danes ob pol 20. uri in jutri v nedeljo ob pol 19. in pol 21. uri film »Medeni tedene, humoresko z nenadkriljivo Francisko Gaalovo v glavni vlogi.

J— Francoski krožek bo tudi letos predel francoske jezikovne tečaje in sicer za začetnike in nadaljevalni tečaj. Prijave naj se pošljejo na naslov Francoskega krožka na gimnaziji.

J— člani vodniške družbe se vabijo, da obnovijo letošnjo članarino za Vodniške knjige do 10. t. m. v pletarni pri ravnatelju g. Ogorelcu.

J— Žrtve mazačke. V sredo zjutraj so našli v št. Vidu pri Ptuj 19-letno Pavlo Sprahovo v njeni sobi na postelji, pod posteljo pa je ležal kakih 5 mesecev star embrio. Vaščani so Pavlo že več dni pogrešali in zdlo se jim je sumljivo, da je ni več na spregled, zato so odprli njeno sobo, kjer so Sprahovo našli mrtvo. Javili so najdbo oblastem in zdravniška preiskava je ugotovila, da je dekletu ležalo mrtvo v sobi najmanj tri dni. Pred dnevi je šla Pavla k neki mazački v Tezno pri Mariboru, kjer si je pustila odpraviti plod, pri tem pa je nastopilo zastrupljenje in je sirota doma brez vsake pomoči izdihnila.

Z Jesenic

S— TK Skala na Ječeničah obvešča članstvo in prijatelje, da se zaradi nepredvidenih zaprek tudi to nedeljo ne bo mogla vršiti sv. maša v Tamarju za pokojnima Miho Čopom, kakor je bilo tobojavljeno. Pač se bo maša darovala v enih prihodnjih nedeljah na Rožci. Točen datum bo objavljen v »Jutru«.

S— Zvočni kino Radio predvaja danes in jutri v nedeljo ob 8. zvečer (v nedeljo tudi ob 3. uri pop.) prvi poljski vefilmski »Po poti usode« (Znachor). Film je krasna umetnina. Med dodatki je kulturni film ter Paramountov zvočni tehnik. — Sledita filma »V zarji slave« in »Flash Gordon«.

Iz Murske Sobot

ms— Na tragičen način je izgubil življenje 32letni granicar Radomir Stojanović, ki je bil na službi v Genterovcih. S kolegom se je zaletel v oje nasproti vozečega voza in dobil hude notranje poškodbe, katerim je po prevozu v bolnišnico podlegel. Pokojni je bil v svoji službi vreden in pridn, tako da je njegova smrt vzbudila splošno sočutje. Prepeljali so ga v njegov rodnostni dom v Ustipraču.

ms— Požar o polnoči. V Ivanjševcih je opolnoči nastal ogenj na poslopju posestnika Karla Poljčiča. Gasilci so bili takoj na kraju požara, zaradi pomanjkanja vo-

de pa niso mogli gasiti. Združenemu naporu se je končno le posrečilo, da so ogenj omejili. Pogorelo je poljedelsko orodje, hlev in gospodarsko poslopje. Škoda je 50.000 din; posestnik ni bil zavarovan.

ms— Pri obiranju sadja polomljeni udi. Sezona obiranja sadja je zdaj na višku. V Prekmurju je sadje izredno dobro obrodilo in kmetovalci hite, da ga čim koristneje obrnejo sebi v prid. Največ ga bodo še prekuhali v žganje. Pri obiranju sadja je vse polno nesreč in polomljenih udov. Franc Kožman iz Mote si je pri padcu zlomil levo roko, prav tako tudi posestnikov 17letni sin Milan Čeh iz Globokega. Viničarjeva žena Rozalija Osojnik iz Polje si je pri padcu z drevesa zlomila levo nogo, Marija Erjavac iz Kamenščaka desno roko, Martin Karba iz Nunske grabe desno roko, Franc

Gospodarstvo

Pred velikimi angleškimi nakupi v Jugoslaviji

Z vstopom Anglije v vojno je v Angliji prenehala svoboda trgovine z inozemstvom. Kar velja tako za izvoz, kakor tudi za uvoz. Vsa narodna trgovina je danes koncentrirana v novo ustanovljenem angleškem ministarstvu za oskrbo. Vse to je povzročilo, da je zunanja trgovina Anglije v septembru hudo nazadovala. Kar pa je pripisati okolnosti, da še ni izvršena organizacija zunanje trgovine na novi osnovi. Glede na vesti, ki se širijo tudi v Londonu, da bo Anglija omejila svojo trgovino z balkanskimi državami, zlasti z Jugoslavijo, je angleško ministarstvo za informacije izdalo v Londonu naslednje uradno obvestilo:

Glede na okolnost, da se v gotovih krogih govori, češ da bo jugoslovenska zunanja trgovina utrpela škodo zaradi sedanjega vojnega stanja v Evropi, izjavlja ministarstvo za informacije, da so te vesti brez vsake osnove. Take informacije sličejo na dveh predpostavkah.

Tako govorijo, da Velika Britanija ne bo v stanju obdržati svoje dosedanje zunanje trgovine. Resnično stanje pa je ravno nasprotno. Tako je sam predsednik vlade Chamberlain uradno izjavil, da se Velika Britanija pripravlja na možnost dolgotrajne vojne. Prav zaradi tega mora Anglija vzdržati svojo zunanjo trgovino. Začasen zastoj trgovine z Veliko Britanijo je pripisati izključno težkočam zaradi prehoda v vojno stanje. Čas bo dokazal, da je Velika Britanija skupaj s svojimi zavezniki v stanju oskrbovati Jugoslavijo z najpotrebnejšimi proizvodi, ker bodo drugi inozemski dobavni izvori onemogočeni.

Nadalje zatrjujejo, da danes prekomorska trgovina z Veliko Britanijo ni sigurna. V tej zvezi opozarjajo na postopanje nemških podmornic z nevtralnimi trgovskimi ladjami v severnih morjih. V tej zvezi je treba poudariti, da nemška mornarica ovira promet zgolj v Baltičkem morju, kamor angleška vojna mornarica zaradi geografskih razlogov trenutno ne more prodreti. Na vseh ostalih morjih je angleška vojna mornarica zavarovala svojo nadmočje ter sistematično in uspešno onemogoča delovanje nemških podmornic. Anglija je uvedla sistem konvoja (pomorskih transportov s spremstvom vojnih ladij), ki se vedno bolj širi.

V zvezi z gornjim obvestilom angleškega ministarstva za informacije prinaša beograjski »Jugoslovenski kurir« še nadaljnje informacije iz Londona, po katerih je treba v najkrajšem času pričakovati največjo aktivnost Anglije v trgovini z balkanskimi državami, zlasti je pričakovati velike nakupe raznih proizvodov. Anglija in Francija pripravljata skupen načrt za zunanjo trgovino s posameznimi državami. Anglija je pripravljena odkupiti velike količine živil, surovin, lesa, rud in kovin. Verjetno je, da bo v kratkem odpravila na Balkan posebna angleška delegacija, ki ne bo imela samo nalogo, da se pogaja za ureditev trgovine, temveč bo lahko tudi sklenala sporazume o nakupu potrebnega blaga. V Angliji smatrajo, da je možnost izvoza Balkana v današnjih razmerah neomejena. Balkanske države lahko dobe za svoje proizvode zdrave devize, ki jih nujno rabijo za uvoz surovin in kolonialnega blaga.

Zahteve Feniksovih zavarovancev

V torek 3. t. m. je bil v Zagrebu močno obiskan sestanek Feniksovih zavarovancev, ki je bil sklican glede na izjavo trgovskega ministra o bližnji rešitvi vprašanja Feniksa. Sestanek je sklical začasni akcijski odbor. Po preditanju referata se je razvila živahna diskusija o bivšem in današnjem Feniksu. Sprejeta je bila daljša resolucija, nakar je bil izvoljen akcijski odbor, ki je dobil nalogo, da izroči resolucijo trgovinskemu ministru dr. Andreju in da vodi akcijo do končne ureditve tega vprašanja. Resolucija pravi v glavnem naslednje:

1) Ker dosedanje delo uprave Feniksa ni zadovoljivo, je treba današnji upravni in nadzorstveni odbor na osnovi členov 4. in 5. uredb o Jugoslovenskem Feniksu spremeniti in takoj postaviti nov upravni in nov nadzorstveni odbor, ki ga naj tvorijo v prvi vrsti zavarovalci s potrebnim številom zavarovalnih strokovnjakov. 2) Ker je triletno delo Jugoslovenskega Feniksa s sedežem v Beogradu pokazalo popoln neuspeh, zahtevamo, da se sedež družbe brezpogojno in takoj prenese v Zagreb; to zahtevo upravičuje tudi razlog, da je pretežni del Feniksovih zavarovancev s področja banovine Hrvatske. 3) Ker današnji Feniks ne dela nič drugega, kakor, da kasira premije kolikor so jih za zavarovalci pripravljali plačati, in da likvidira one police, ki so dospele ali je nastopil smrtni primer, je dovolj, da ima Feniks samo en urad za inkaso; zato je treba čim prej reducirati uradništvo, zlasti ravnanje, in obdržati samo ono najnujnejše število uradnikov, posle ravnatelja, ki so minimalni, pa naj prevzame eden od članov upravnega odbora. 4) Ker je bilo z uredbo priznana zavarovalnem pravica, da lahko po 1. januarju 1938. dobe posojila na police in da mora družba police na zahtevo

odkupiti, se ta obveznost družbe ne sme v bodoče več odlagati. 5) Ker so zavarovalci docela neinformirani o stanju Feniksa, je treba da takoj objavijo bilanco za pretekli čas. 6) Ker se upravni in nadzorstveni odbor in odbor bivšega Feniksa niso držali zakonskih predpisov, je treba člane teh odborov takoj pozvati na odgovornost. 7) Potrebno je, da je novi upravni odbor v soglasju z nadzorstvenim odborom točno prouči stanje današnjega Feniksa, da ugotovi njegovo imovino ter korigira odstotek izplačila police, kakor je to predvideno v členu 10. uredb, da bodo zavarovalci končno vedeli, koliko so vredne njihove police. 8) Ker ni prav, da bi utrpeli enake izgube gospodarsko šibki zavarovalci kakor gospodarsko močni, naj se ob priliki določanja vrednosti police prizna policam do 10.000 din polna vrednost. 9) Končno je potrebno, da novi upravni in nadzorstveni odbor predlagata v najkrajšem času trgovinskemu ministru likvidacijo današnjega Feniksa in da predložita v odobritev poročilo o prenosu vseh aktiv in pasiv današnjega Feniksa na eno ob obstoječih zavarovalnic, ker ni nobenih pogojev, da bi današnji Feniks posloval samo zaradi tega, da postopno likvidira obstoječe police. 10) Zavarovalci Feniksa prosijo trgovskega ministra dr. Andreja, da sprejme zahteve, iznesene v tej resoluciji, v novih razmerah naj se Feniks dovede v pravilno stanje, da bodo lahko zavarovalci rešili svoje prihranke.

Na koncu poziva resolucija vse Feniksove zavarovalce, ki soglašajo s to resolucijo, da z dopisnico javijo ime naslov število police in zavarovani znesek na naslov: Rikard Fuks gospodarski svetnik, Zagreb, Washingtonov trg 4, da bodo lahko v bodoče obveščeni o storjenih ukrepih.

Vprašanje nostrifikacije obveznic naših zunanjih posojil

O vprašanju nostrifikacije obveznic naših zunanjih posojil smo prinesli v nedeljo 24. septembra daljši članek, nakar je tudi zagrebški »Jugoslovenski Lloyd« povetil pažnjo temu vprašanju. V večerajšnji številki je objavil »Jugoslovenski Lloyd« nov prispevek k temu vprašanju. Iz članka na uvodnem mestu posnemamo naslednje:

Vprašanje nostrifikacije obveznic naših zunanjih posojil, o katerem so nedavno razpravljali slovenski in hrvatski listi, je izjavila pozornost zlasti v banovini Hrvatski, kajti z njenega teritorija je bilo več pršenj za nostrifikacijo javnih posojil. Postavlja se načelno vprašanje, ali se sme odobravati nostrifikacija enemu delu lastnikov obveznic, drugemu delu pa ne, če so imele obveznice enih in drugih enake kvalifikacije. Ze sama misel na tako možnost bi morala biti absurdna. Posli javnega in občega interesa, kakor so državna posojila slonijo na zakonskih predpisih, ki morajo biti za vse državljane enaki. Ali si moremo zamisliti, da se slične transakcije vršijo brez določene zakonske podlage, brez znanih in vsem dostopnih zakonskih norm?

Sigurnost je računati, da je bilo v času od leta 1932. do leta 1936. v naši državi nostrificiranih za preko 850 milijonov din obveznic, ki tvorijo danes tako zvani »nacionalni blok« domačih lastnikov obveznic (čeprav je znano, da je v tem bloku precej inozemcev). Številni domači lastniki obveznic zunanjih posojil so bili brez razloga zavrnjeni, ko pa so se pritožili na višjo oblast, je bilo ugotovljeno, da ni zakonskih predpisov, ki bi vsem lastnikom obveznic zagotovili enake pravice, temveč se nostrifikacije vršijo po nekem diskrecijskem pravu. To je bil edinstveni primer, pri čemer je treba poudariti, da je šlo za transakcije, katerih vrednost gre na stotine milijonov dinarjev. Nostrifikacije so bile izvedene mimo zakonskih norm in so bili lastniki obveznic odvisni od volje organov in finančnega ministarstva, ki so suvereno odločali, katere obveznice se nostrificirajo in katere ne, kar je enim prineslo koristi drugim pa škodo. Znan je primer, da je bil del obveznic iz iste partije, ki so bile kupljene v istem času in pod istimi pogoji enemu lastniku nostrificiran, drugemu pa je bila nostrifikacija zavrnjena, čeprav sta oba lastnika imela iste kvalifikacije za nostrifikacijo, kar je z dokumenti ugotovljeno. Da okodovane osebe in ustanove ne bi preko

sodišča zahtevale odškodnine zaradi očitno nepravilnega postopanja prejšnjih režimov, je bil v finančni zakon za leto 1939-40 vnešen amandma, po katerem naši državljani, ki so lastniki nostrificiranih obveznic, ne morejo tožiti preko rednega sodišča. Ker je s tem postopanjem okodovanih mnogo lastnikov obveznic je treba brez odlašanja izvesti revizijo nostrifikacij in izvesti ukrepe, ki bodo zapostavljenim domačim lastnikom obveznic omogočili naknadno nostrifikacijo. Obenem pa je treba ugotoviti odgovornost za prej izdane nostrifikacije.

Nova faza borbe za agrarno reformo na Madžarskem

Odkar se je končala svetovna vojna gre v Madžarski borba za agrarno reformo. Leta 1920 je bil napravljen pod vlado sedanjega ministrskega predsednika Telekija prvi poskus. Takratni zakon o zemljiški reformi pa je odvzel veleposestnikom le 1 milijon katastralnih orolov zemlje in je veleposestnikom ostalo še 5 milijonov orolov tako da je še danes skoro ena tretjina obdelane zemlje v rokah veleposestnikov. L. 1936 je predsednik vlade Gombós napravil nov poizkus rešitve agrarne vprašanja, ki pa se je nanašal le na 300.000 orolov in ni uspel, ker je bila izvedba preprečena na 25 let. Pri reformi v letu 1920 je bila vrhu vrhu napravljen osnovna napaka da se razlašeno zemljo dodelili 700.000 kmetom in so bila ustvarjena miniatura posestva s površino 1-2 hektarja zemlje, kar je povzročilo, da se je vprašanje zemljiške reforme še bolj poostrojilo.

Najnovejši dogodki v Severni Evropi pa so sedaj postavili vprašanje agrarne reforme nenadoma v ospredje. Madžarska vlada si prizadeva, da bi vprašanje čim hitreje rešila. Za Madžare je danes svrilen zgleđ Poljske, ki tudi ni znala pravočasno rešiti agrarne vprašanja. Tako se čuje sedaj iz vseh tabornikov kot po takojšnji rešitvi tega vprašanja. Rusija je postala sosed Madžarske, kar ni ostalo brez vpliva na razpoloženje obojestranih vprašanj. V tem pogledu so značilni komentarji, ki jih prinašajo razni madžarski listi. Glasilo levega krila madžarske vlade »Magyar Nemzet« pravi: »Zemljiška politika mora ustrezati sedanjim situaciji, ki je nastala s tem, da se danes Madžarska ne more izogniti svetovni silni, ki se razvijajo v njeni sosedini.« Glasilo desnega krila madžarske vlade »Új Magyar-szak« pravi: Socialna državna politika je za-

hteva časa, ki se ji ne more Madžarska nekanzovano izogniti, kar tudi ne bi bilo priporočljivo v času, ko moramo računati s tem, da imata sosedni velesili na razpolago številna propagandistična sredstva.

Madžarska vlada je te dni v naglici predložila parlamentu načrt zakona o agrarni reformi, ki sicer ne predvideva takojšnje razlastitve veleposestniške zemlje v korist kmetov, temveč hoče ustvariti za prvih 10 let le zakupno razmerje med državo in veleposestniki v korist kmetom. Vladni predlog pa se nanaša le na okrog 1,5 milijona orolov, od tega naj bi odpadlo 0,5 milijona orolov na židovska posestva v celoti, 1 milijon orolov pa na nežidovska veleposestva, ki bi se zmanjšala le od 5 na 4 milijona orolov, torej le za 25%. Zahteve kmetov pa gredo mnogo dalje. Kmetiško prebivalstvo namreč računa s tem, da se veleposestnikom vzame najmanj 3 milijone orolov zemlje, mnogi pa zahtevajo, da je treba razdeliti najmanj 4 milijone orolov. V borbi za agrarno reformo pomeni predlog vlade nasproti dosedanjemu razpoloženju sicer velik korak naprej, vendar vse kaže, da se bo razvila huda borba, ker je kmetiško prebivalstvo v svojih zahtevah zelo odločno.

Gospodarske vesti

Težkoče »Putnikaa«. Zaradi vojne v Evropi se je letošnja turistična sezona zaoključila mnogo prej, nego druga leta, kar je prineslo občutno škodo zlasti turističnim krajem v Dalmaciji, kjer traja sezona najdalje. Razumljivo je, da je popolni zastoj tujeskega prometa z inozemstvom spravil v težko situacijo tudi družbo »Putnikaa«, ki vzdržuje številne podružnice doma in v raznih evropskih mestih. Pričakovati je, da se bodo dohodki »Putnikaa« zaradi pomanjkanja inozemskih turistov hudo skrčili. Zato so se razširile vesti, da bo prišlo do večjih redukcij, da bodo ukinjene nepotrebne podružnice, če pa bi današnja situacija trajala dalje časa, da je treba računati z likvidacijo »Putnikaa«. Predstavniki našega turizma zastopajo miselnost, da ni misliti na to, da bi se likvidirala ta važna turistična ustanova. Zato je treba najti tako rešitev, da se zajamči obstoj ustanove, ki nam bo nujno potrebna, ko se bo po končani vojni spet začel razvijati tviski promet.

Novi bankovci. Iz Beograda nam poročajo, da pripravila Narodna banka nove bankovce po 50 in 20 din. Očitno bodo ti bankovci natisnjeni le za rezervno, če bi nastopilo pomanjkanje kovancev. Ze o priliki izdaje novih kovancev smo opozorili javnost, da nima smisla tesavirati srebrnike, saj znaša njihova kovinska vrednost le 16 do 24% nominalne vrednosti.

Vprašanje našega izvoza jabolk v Nemčijo. Iz Maribora nam poročajo: Pogajanja, ki se trenutno vršijo v Beogradu v okviru jugoslovensko-nemškega stalnega gospodarskega odbora se nanašajo tudi na izvoz jabolk v Nemčijo. Po informacijah, ki so prišle iz Beograda, zahteva Prizad višje cene za naša jabolka medtem ko Nemci ponujajo 20 mark za 100 kg namiznih jabolk, odnosno 7,50 marke za jabolka za prežanje. Prizad pa je nemško ponudbo odklonil in zahteva za namizna jabolka 22 mark; izvoz jabolk za prežanje pa je odklonil. Kakor se zdi, hoče Prizad vsiliti Nemčiji suhe češnje, ki jih ima v velikih količinah pripravljene za izvoz. Ta vest je vzbudila med sadnimi izvozniki vznemirjenje, ker se je bati, da bo nastal zastoj pri izvozu jabolk, kar bi prizadelo znaten del Slovenije.

Dobave. Stab mornarice kr Jugoslavije v Zemunu sprejema do 9 t m ponudbe za dobavo 10.000 kg fiziola, modrega amerikan-platina, težkega in lahkega mornarskega sukna in modre polvolnene tkanine; do 10 t m pa za dobavo lanene platna — Stab za utrjevanje v Ljubljani sprejema do 9 t m ponudbe za popravilo in razširjenje centralne delavnice na Vrhniki; dne 16 in 17 t m pa bo licitacija za dobavo 20 drobilnic lahkega tipa in 18 t m za dobavo tirnega materiala.

Borze

6 oktobra

Na jugoslovenskih borzah notirajo nemški kilnirski čeki nespremenjeno 14.30. Grški boni so se v Zagrebu trgovali po 31.50 in v Beogradu prav tako po 31.50. Tečaj na svobodnem trgu se ravna po tečaju 55 din za dolar.

Na zagrebškem efektm tržišču je Volja — škoda pri mirni tendenci notirala 385 — 387. Do zaključkov pa je prišlo v 7% investicijskem posojilu po 85 — 7% Blair-ov posojilo po 70 in v delnicah PAB po 170.

Devize

Ljubljana. Oficijelni tečaji: London 178.20 — 181.40. Pariz 100.75 — 103.05. New York 4396.75 — 4456.75. Curih 995 — 1005. Amsterdam 2351 — 2389. Bruselj 740.20 — 752.20. Tečaji na »svobodnem trgu«: London 220.68 — 225.88. Pariz 124.82 — 127.12. New York 5480 — 5520. Curih 1231.30 — 1241.30. Amsterdam 2911.03 — 2949.03. Bruselj 916.52 — 928.52.

Curih. Pariz 10.18. London 17.9650. New York 445. Bruselj 74.50. Milan 22.45. Amsterdam 237. Berlin 177.50. Stockholm 106. Oslo 101. København 86.

Efekte

Zagreb. Državne vrednote: Vojna škoda 385 — 387. 4% severne agrarne 51 bl. 6% beguške 57 bl. 6% dalm. agrarne 59 den. 6% šumske 56 bl. 7% invest. 85 — 90. 85% 7% Blair 69.50 — 70.50. 70% Blair 81 bl. delnice: PAB 165 — 170. 170% Trboveljska 157.50 — 160. 160% Beograd. Vojna škoda 385.50 — 386.50. 4875 — 3871. 6% beguške 60.50 — 61.50. 60.50 6% dalm. agrarne 57.50 — 58.50. 54.75 — 57.50. 7% invest. 91 den. 7% Blair 71 den. 8% Blair 80 — 82. PAB 172 — 174. 172%.

Blagovna tržišča

Zito

+ Novosadska blagovna borza (1. t. m.) Tendence nespren Pšenica: baška 1001. Novi Sad in Sombor 157; goribeaška 59 šlep Tisa I 165. rz: baška 127 — 129. 129% — 130% sremski in savonski 137.50 — 140. 140% baški in sremski 64.65 — 64.14. 142.5% Koroza: baška 114 — 115. banatska 111 — 113; pariteta Indija 103 — 114. Moka: baška in banatska 210 — 208% 230 — 240; 240 — 210. 220% 240 — 200. 240% 170 do 180; 210 — 145. 155% 240 — 117.50 do 122.50. 120% baški sremski belh brez vrec novi 315 — 325. Otrubi: baški in sremski 106 — 108, banatski 104 — 106.

Madžarska in Jugoslavija

Italijanski list o velikem pomenu zblizanja Madžarske z Jugoslavijo za ves Balkan

Milan, 6. okt. 6. Današnji »Corriere della Sera« objavlja daljše poročilo iz Budimpešte, ki napoveduje skorajšnji sporazum med Jugoslavijo in Madžarsko. Poročilo pravi med drugim:

V madžarskih političnih krogih pričakujejo v bližnjih dneh važen dogodek, ki bo pomenil korak naprej v medsebojnem zblizanju Madžarske in Jugoslavije. Po mnenju poročevalca je na razvoj madžarsko-jugoslovenskih odnosov vplivalo predvsem italijansko zadržanje. Znano je, piše list, da se je Italija vedno prizadevala, da bi zblizala obe sosedni državi ter razčistila njune medsebojne odnose, ki bi lahko služili za osnovo pristranske so-

delovanja med Rimom, Budimpešto in Beogradom. Dve stranici novega trikotnika sta tvorili že dosedanja pakta med Italijo in Jugoslavijo na eni ter Italijo in Madžarsko na drugi strani; potrebna je bila še tretja stranica, ki naj jo predstavljata madžarsko-jugoslovenski sporazum. Novi razvoj ne bo pomemben samo za obe državi, ki sta na tem neposredno zainteresirani, temveč za ves Balkan sploh in za Italijo še prav posebej. Po madžarsko-jugoslovenskem sporazumu bo gotovo tudi Rumunija pohitela, da na novo uredi odnose s sosedo, kar ne bo brez pomena za nadaljnji razvoj na Balkanu.

Naša poročila po polnoči

Zaščita vojnih obveznikov

Ukinjenje izvršb in odlog plačevanja stanarine za časa vojaške službe — Dve važni uredbi vlade

Beograd, 6. oktobra. p. Ministrski svet je že pred dnevi sprejel dve važni uredbi, ki se nanašata na zaščito interesov vojnih obveznikov. Prva določa ukinitve vsake izvršbe proti njim za ves čas, dokler so v vojaški službi, druga odlog plačevanja stanarine za njihova stanovanja in poslovne prostore. Obe uredbi sta sedaj objavljene.

Uredba o odlogu izvršbe proti vojnim obveznikom določa, da se izvršba ne more voditi proti osebam, pozvanim v vojaško službo, za ves čas njihovega vojaškega službovanja in še za 30 dni potem, ne glede na to, ali gre pri izvršbi za plačilo denarnih terjatev, ali za izpraznitve ali predajo uporabljenih predmetov kakor stanovanj, lokalov, zemljišč itd. ali pa za osebno delo. Tudi že pričetke izvršbe se morajo službeno odgoditi, čim sodišče izve, da je

bil prizadeti pozvan v vojaško službo. Izvzete pa so obveznosti iz službenega razmerja, terjatve trgovcev in obrtnikov za blago, ako niso višje ko 1000 din, ter terjatve nasproti osebam, ki so imovitejše od upnikov, toda pod pogojem, da se njihovi dohodki po njihovem pozivu v vojaško službo niso zmanjšali.

Uredba o odlogu plačevanja stanarine določa, da se stanarina ne da iztožiti, dokler je najemnik v vojaški službi in še tri mesece po odpustu iz vojske. Ta določba se ne nanaša le na stanovanja, temveč tudi na prostore, ki jih je vpoklicani obveznik rabil za svoje poslovanje. Pogoj pa je ta, da so se zaradi poziva v vojaško službo obveznikovi dohodki dejansko zmanjšali. Tudi že pričetki postopek se bo moral prekiniti do poteka navedenega časa.

Usoda baltiških držav

Z novimi političnimi in gospodarskimi pogodbami z baltiškimi državami hočejo Rusi uvesti tudi dalekosežne socialne reforme

Milan, 6. okt. z. »Corriere della Sera« poroča iz Revela, da so baltiške države dejansko že v razpadu. Rusija ne prikriva svojih ciljev in se čuti že popolnega gospodarja. To se je pokazalo tudi pri raznih protestih Estonске proti postopanju ruskih vojaških krogov. Na pritožbo zaradi kršitve estonskih mej po ruskih letalcih je Stalin izjavil, da je to pač posledica navdušenja mladih ruskih pilotov, ki ne pazijo tako strogo na mejo.

Boljševiška penetracija baltiških držav se bo začela najbrže s pomočjo rdeče vojske. Ruska vlada si je v tem pogledu pridržala proste roke in bo poslala v baltiške države, s katerimi ima že sklenjene pogodbe, na svoja oporišča čim večje številne zanesljivih oficirjev in vojakov, ki bodo obenem komunistični agitatorji. Motolov je estonskemu zunanjemu ministru odkrito izjavil, da bo morala Estonka naglo izvesti obsežne socialne reforme, da razlika med Rusijo in Estonko ne bo preveč očitna. Rusija se sicer ne misli vmešavati v notranje zadeve, vendar pa je so razmerna evolucija na Estonskem zaradi prijateljskega sožitja nujno potrebna. V Revelu se že čuti komunistična propaganda in morda ni več daleč čas, ko bo proglašena diktatura proletariata. Dočim je Rusija prisilila estonsko vlado, da bo odredila takojšnjo demobilizacijo svoje vojske, stremi Rusija za tem, da spravi na Estonsko čim več svojega vojaštva.

Furinska »Stampa« govori o boljševiški nevarnosti na Baltiku. Drama se je po mnenju lista že začela. Inteligenca in premožnejši sloji iz Estonске in Letonske so že začeli bežati v inozemstvo. Včeraj so se razširile vesti, da je predsednik Estonske resno zbolel zaradi dogodkov zadnjih dni, o katerih sodi, da so započeli usodo samostojne države.

»Stampa« tudi beleži vesti, ki so razširjene v Revelu, da bo Rusija po ureditvi odnosov z Litvo zahtevala tudi Klaipėdo, ki je prej pripadala Litvi in ki jo je lansko jesen okupirala Nemčija.

Helsinki, 6. oktobra. z. V moskovskih diplomatskih krogih tolmačijo včeraj sklenjeno pogodbo Rusije z Letonsko kot hud udarec za Nemčijo. Libava, ki pripada po tej pogodbi Rusiji kot vojaško in pomorsko oporišče, je takorekč v neposredni bližini nemškega pomorskega oporišča v Memelu (Klaipėdi). Podrobna pogajanja glede izvedbe te pogodbe se bodo začela v najkrajšem času, trgovinska pogodba med Rusijo in Letonsko pa bo podpisana pozneje.

V litovskih krogih so nekoliko bolj optimistični. V Kovnu so razširjene vesti, da so ruske čete baje že dobile naloge, naj pripravijo vse potrebno za odstop Vilna. Litovski listi že pripravljajo prebivalstvo na ta dogodek in naglašajo prijateljske odnose Litve do Rusije.

Göring: Kakor bo odločil Hitler

Berlin, 6. oktobra. AA. (DNE.) Maršal Göring je imel danes v državnem zboru krajši govor, v katerem je dejal: »Ako naš nasprotnik še vedno misli, da se bo proti našemu narodu in našemu ljubljenu voditelju in oboževanemu državniku ter proti nemškim vojakom še dalje mogel boriti z letaki ter s smešno izvaljeno propagando, potem to samo dokazuje, da naši sovražniki ne poznajo nemškega naroda ali pa ne želijo, da bi ga spoznali. Nemčija je danes močna kot granitna skala ter bo žel nemški narod v svojem edinstvu tja, kamor ga vodi vodja, pa naj bo to v smeri začelnega miru ali v smeri odločnega odpora. Vodja odredi, mi ga pa poslušamo.«

Berlin, 6. oktobra. AA. (DNE.) V vseh nemških, pa tudi inozemskih krogih, ki živijo v Nemčiji, je bil prvi vtis v Hitlerjevem govoru ta, da je Hitler široko odprl

vrata, ki vodijo k miru. Splošno prepričanje je, da je navedel tudi praktične možnosti za obnovitev miru ter srečnejše bodočnosti za vse narode. Hitler je tudi tokrat dokazal svojo dobro voljo. Z vseh strani še čuje mnenje, da še noben njegov govor ni bil tako močan in tako globok kakor današnji, dasi se prizna zgodovinski pomen tudi vsem njegovim dosedanjim govorom. Navedel je prepričevalne argumente ter je o vseh vprašanih govoril odkrito in jasno vsemu svetu o miru, opozoril pa je obenem na posledice, ki bi lahko nastale zaradi nadaljevanja vojne.

Daladierova izjava po Hitlerjevem govoru

Pariz, 6. okt. p. Ekspoz, ki ga je ministrski predsednik Daladier podal danes popolne na seji senatnega zunanjepolitičnega odbora, je trajal dve uri. Med drugim je Daladier dejal, da bosta Anglija in Francija sprejeli tudi totalno vojno proti Nemčiji, če bo to potrebno, in predvsem če bi Nemčija hotela doseči absolutno nadvlado v Evropi.

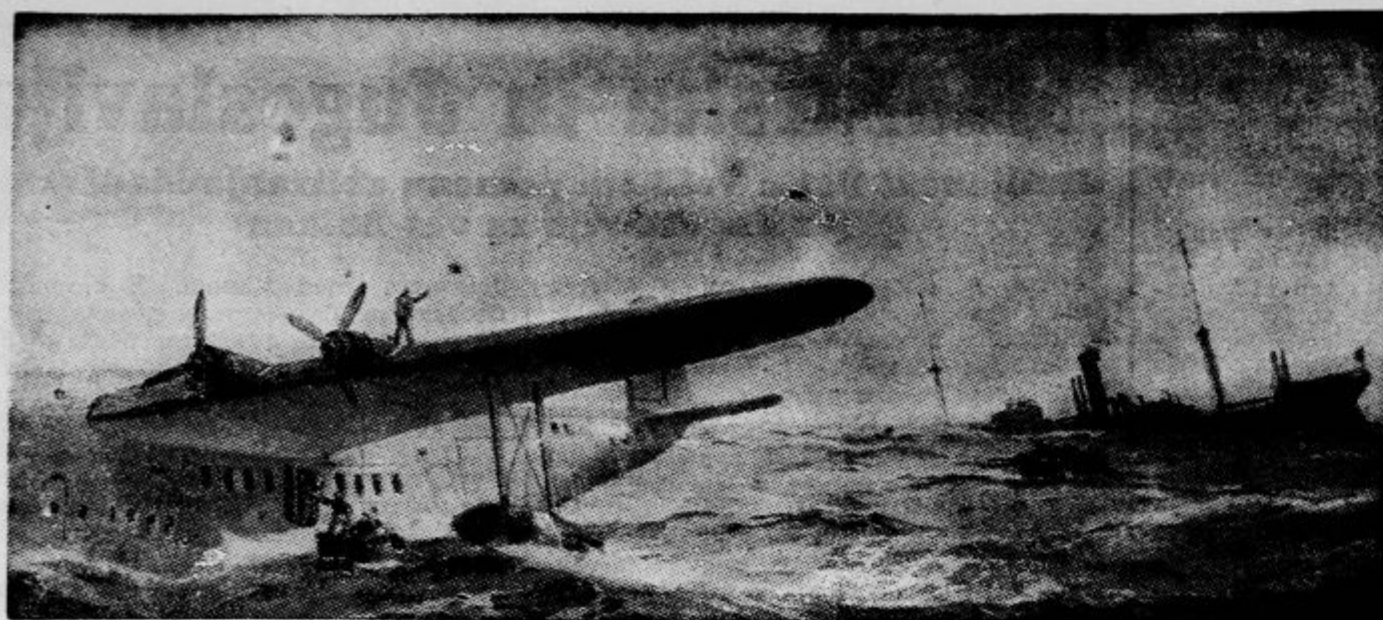
Pariz, 6. okt. br. V francoskih političnih krogih presoja današnji Hitlerjev govor v nemškem državnem zboru popolnoma negativno, ker ni po njihovem mnenju v njem nobenih predlogov, ki bi se mogli upoštevati kot podlaga za morebitna mirova pogajanja. Hitlerjev govor se lahko razčleni v tri dele. V prvem je tolmačil, zakaj se je Nemčija odločila, da je napadla Poljsko, ki je odklonila predloge, po katerih bi se morala odrediti svojim suverenim pravicam. V drugem delu je pojasnjeval zveze med narodnim socializmom in komunizmom ter poudarjal, da je končovalen sklep Nemčije in Rusije, da bosta sami odločali o svojih interesih na Poljskem, ni pa povedal nobenih obveznosti, ki bi jih Rusija prevzela v tem pogledu. V tretjem delu svojega govora je izrazil Hitler željo po sklicanju mednarodne konference, ki ne bi imela nobenega drugega namena, kakor sankcionirati nemške in ruske sklepe in pristati na nove zahteve, ki bi jih postavil le Hitler sam. Za sklicanje te konference zahteva ukinitve blokade, s čim pa naj bi se bavila ta mednarodna konferenca, o tem je molčal. Možnost miru na podlagi Hitlerjevih izjav po mnenju merodajnih francoskih krogov sploh ni mogoča, ker niso bili podani nobeni konkretni predlogi. V francoski javnosti poudarjajo tudi kot značilno, da ni Hitler z nobeno besedo omenil možnosti vojaškega sodelovanja Nemčije z Rusijo in Italijo.

Odmev Hitlerjevega govora v Moskvi

Moskva, 6. oktobra. AA. (DNE.) Današnji Hitlerjev govor so pričakovali v moskovskih političnih krogih z največjim zanimanjem. Jasna in nedvoumna izjava nja vodje rajha ter njegovega tolmačenja potrebe miru in besede, naslovljene na zapadne velesile, so našle močan odmev. Posebno je bil zapažen del govora, v katerem je Hitler očitno o pomenu nemško-sovjetskega sodelovanja ter v prvi vrsti o pomenu tega sodelovanja glede reorganizacije vzhodne Evrope. V moskovskih političnih krogih izjavljajo, da bosta zapadni vesleji morali odgovoriti na Hitlerjeve navedene ponudbe.

Angleško-turški pakt parafiran

London, 6. okt. p. Danes je bil parafiran angleško-turški pakt o vzajemni pomoči na vzhodnem delu Sredozemskega morja in na Balkanu. Svečani podpis pakta bo v najbližjih dneh.



Večni popotniki

Zden, ki ga dediščina 50 tisoč dolarjev ne spravi iz ravnotežja

Pred kratkim je umrl v zapadni Virgiji neki možak, ki je ostavil veliko imetje. 50.000 dolarjev od tega naj bi prejel njegov bratranec, neki 55letni Fred Sharpe. O tem niso točneje vedeli, kje se mudi, baje je bil nekje okrog Chicaga. Ker dediščine brez njegove navzočnosti in pristanka niso mogli razdeliti, se je neki drugi dedič odpravil na pot v Chicago ter se je tam obrnil na policijo, da bi poiskala moža, ki naj bi mu sporočila veselo vest, da je podedoval 50.000 dolarjev. Po daljšem iskanju so Freda v resnici našli, njegovo stanovanje je bilo v nekem — parku in ležal je baš na postelji — na klopi. Ko ga je policist zbudil in mu povedal o dediščini ter ga pozval, naj bi odšel takoj k razdelitvi imovine, je odgovoril Sharpe popolnoma brezbrzično: »Tako? Saj se vendar tako ne mudi. Preložimo na jutri — danes grem ribarit...«

Ta Fred Sharpe, ki ga 50.000 dolarjev ne spravi iz ravnotežja, pripada tipično ameriški čelvi »hobbycevi«, ljudi, ki v svojem življenju nikoli ne delajo, temveč samo potujejo in potujejo. To so ljudje, ki so malo pesniki, malo umetniki, malo muziki. Živijo v svojem posebnem svetu. Kako prav za prav živijo, nihče ne ve, a tisto malo, kar potrebujejo za življenje, dobe vedno na svojih potovanjih. Pravi hobbycevi ni nikoli zločinec, po krivici mu včasih pripisujejo kaj nezakonitega. Na lov ne hodijo, kvečjemu poberejo tu ali tam kakšno »izgrubljeno« kokuško ali goloba, kakšno melono ali grozd. Imajo pa neko posebno nagubeno do ribarjenja, kajti to je delo, ki pospešuje filozofiranje.

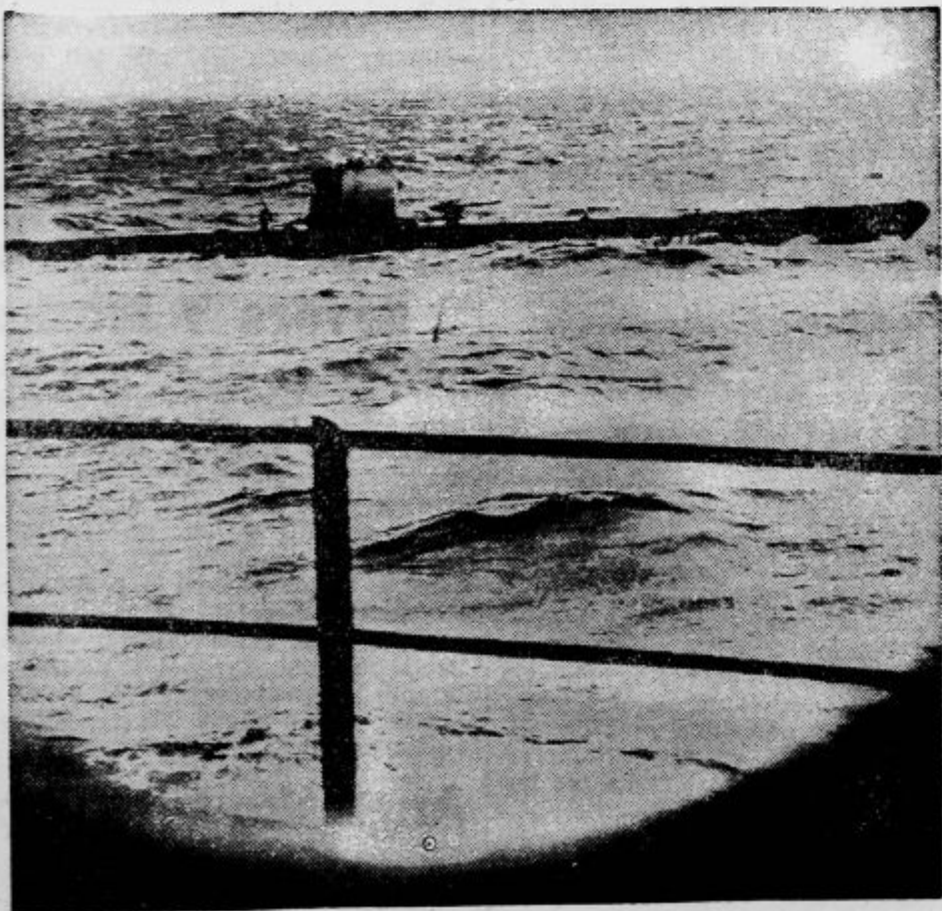
V Zedinjenih državah je dosti takih hobbycevi, ki so medsebojno tovariško povezani in drug drugega takoj spoznajo, kadar se srečajo. Imajo svoj časnik, svoja društva in celo svojega »kralja«, ki si ga izvolijo vsako leto. Vsi čutijo do bogastev tega sveta prezir, kakor naš Fred Sharpe. Ko so drugi hobbycevi zvedeli za njegovo »srečo«, so mu dejali, da se ne me »prodati«. Vse, kar potrebuje, je od časa do časa kakšen dolarček, ki si ga lahko pridobi na ta ali na oni način, v ostalem pa naj mu bo zadosti, da uživa sonce. Res se Sharpe zavoljo umazanih 50.000 dolarjev ni hotel odpovedati takšnim užitek, tako da so njegovi sodečini na zadnje zahteve in dosegli od oblasti, da so ga vtaknili v nekakšen častni zapor, kjer ne more uživati sonca in kjer bo ostal toliko časa, dokler ne sprejme 50.000 dolarjev in omogoči tako tudi ostalim dedičem, da poberejo svoje. Njegovi tovariši z belih cest pa so prepričani, da se ne bo vdal, kajti s toliko tisočaki v žepu ne more nihče ostati hobbycevi.

Hobbycevi niso edini romarji po ameriških cestah, temveč predstavljajo samo najvišjo stopnjo teh potovalcev. Poleg njih imamo še navadne »trampe«, ki ljubijo potovanje samo od časa do časa, vmes pa sprejmejo zdaj tu zdaj tam kakšno delo. Ti trampci ne prosjajo, nimajo pa ničesar proti temu, če jim kdo kaj podari. Ko je neka stara dama nekemu trampu ponudila nekoč 10 centov za obed, se ta ni zahvalil,

Električni jetniški paznik

V prosluli ameriški kaznilnici Sing-Sing so v zadnjem času vsa celnična vrata oborožili z »električnimi očmi«, ki sprožijo takoj posebne svarilne naprave, če nosijo mimo njih kakšen kovinski predmet. Na ta način je praktično nemogoče, da bi nekdo kaznjencem neopazno prinesel kakšno orožje, pile ali druge reči podobne vrste.

Nemške podmornice v Atlantiku



Kapitan ameriške ladje »Bahosta« je na svoji vožnji srečal in fotografiral nemško podmornico

Hidroplani rešujejo brodolomce

V sodanji vojni na morju, ki ne pozna nobenih človeških obzirov ter mednarodnih norm — igrajo pri potopitvah ladij veliko vlogo pri reševanju ogroženih posadk vodna letala

Osem žrtev zavoljo ljubezni

V vasi Villadi pri Rosariu v Argentini je 35letni dninar Colombo ponudi vdri v hišo nekega posestnika Barrere, ki ga je bil nekoliko dni prej odpustil, ker je delavec z ljubezenskimi ponudbami zasledoval njegov mladoletno hčer. Lajanje psov je Barrero zbudilo, a preden se je dvignil in postavil v bran, ga je Colombo ubil s strelom iz puške.

Morilec je nato ustrelil tudi Barrerovo ženo in nekega hlapca, ki mu je hotel iztrgati orožje. Nato je zvezal vseh pet otrok svojega bivšega delodajalca k hišni opravi in je štiri izmed otrok pobil s sekuro. Odšel je nato v kuhinjo, da si pripravi malo jedi. Med tem je zadnjemu otroku, deklici, uspelo, da se je rešila vzel in je stekla k nekemu sosedu. Ko je dospela policija, je našla zverinskega morilca mrtvega. Pognal si je bil kroglo v glavo.

Lahki francoski tanki



na poti na bojišče

Potovanje v smrt

Množestveni samomor postrušnikov

Na Danskem in v drugih skandinavskih deželah je mogoče v teh dneh opazovati nenavadne prizore. Začela so se potovanja lemingov (postrušnikov). Dansko ime »leming« označuje hrčku podobnega glodalca, ki je doma posebno v Grenlandiji in v arktični Evropi. Kakor razni drugi glodalci ima navado, da prireja množestvena potovanja, samo da so ta potovanja pri njem še vse bolj skrivnostna. Predstavljajo namreč neke vrste množestveni samomor.

Povsem nenadno se neke, zlasti v gorah, zberejo tisoči in tisoči teh malih glodalcev in se odpravijo potem v preni črti na potovanje, ki vodi skozi nižine in se končuje večinoma v morju. Če se armadi lemingov pri tem postavi na pot kakšna ovira, jo bodisi zgolodajo in uničijo ali pa obidejo v majhnem loku. Tisoči živali poginejo že na poti, deset tisoči pa nadaljujejo svoje potovanje skozi zidove in zemeljske nasipe, kakor plaz, ki razdira vsako oviro.

Po nekem čudnem zakonu narave je smoter tega nepremagljivega potovalnega nagona smrt. Za človeštvo je nedvomno sreča, da se selitve lemingov, ki se dogajajo v

presledkih več let, končujejo običajno v morju. Čim dosepejo živali do obale, se ne obrnejo, temveč se spuste v dolgih vrstah v morje in plavajo v isti smeri naprej in naprej, dokler jih ne minejo moči. Če ne dosepejo do kakšnega otoka, potonejo.

Ta fantastični in skrivnostni prizor narave spominja malo na selitve kobilicnih rojev, ki so ponekod šiba božja za dežele in ki se tudi odlikujejo po tem da ne spreminjajo svoje smeri, tudi če se končujejo nazadnje na odprtem morju s sigurno smrtjo.

Električno oko nadomestuje ključ

Da bi se roke zobozdravnikov in njihovih pomočnikov pri odpiranju omari in predalov z instrumenti ne okužile z bacili, so v Ameriki zgradili novovrstno omario za instrumente, ki nima sploh nobenih ročajev in ključev. Svetlobna stanica, tako zvano električno oko, je tu prevzela vlogo ključa.

Če se z gibom roke prekine žarek, ki pada na električno oko, se sproži mehanizem, ki odpre omario, z večkratno ponovitvijo tega giba, pa se odprejo posredni predali. Zdravniku sploh ni treba, da bi se omare dotaknil, zato se je možnost, da bi s svojimi rokami prenesel bacile v pacientova usta, zelo zmanjšala.

200 nemških tehnikov za Rusijo

»United Press« poroča, da je odpotovalo dvesto nemških tehnikov v Rusijo. Zaposleni bodo v oboroževalni industriji. Nemci bodo za svetovalce v kovinarskih, železarskih in elektrotehničnih obratih v sverdlivskih in uralskih tvornicah.

Orel iz Varšave priletel v Italijo

Neki italijanski lovec iz Savone je ujel živega orla, ki meri z razpetimi krili nad dva metra v širino. Na nogi ima orel dva obročka z napisom: Živalski vrt v Varšavi 16. II. 1939. Baje gre za roparico, ki je pobegnila iz Varšave o priliki bombardiranja poljske prestolnice. Orel je preletel razdaljo 1200 km, kolikor znaša proga v zraku od Varšave do Genova.

Vsa španska ministrstva zopet v Madridu

Sredi oktobra se vsa španska ministrstva preselijo v Madrid. Burgos, ki je bil dosedaj sedež Francove vlade, postane zopet provincialno mesto, kakršno je bilo pred državljansko vojno. Vlada pa ga namerava proglasiti za duhovno središče Španije.

Ovire proti tankom



na belgijskem mejnem ozemlju proti Nemčiji

Dobrote iz gozda

Koristna jesenska navodila za dobre gospodinje

Trnule nas spomladi razveseljujejo s svojimi krasnimi belimi cveti. Jeseni nam dajejo sad, iz katerega si lahko pripravimo slasten sok. Jagode same na sebi so sicer zelo kisle, a to ne škodi. Dobro dozorele jagode operimo s toliko vrele vode, da je v enaki višini z njimi. V tej vodi jih pustimo 24 ur. Ko se ta sok popolnoma ohladi, ga prelijemo, jagode pa operimo potem še dvakrat na isti način in jih pustimo 24 ur v vodi. Sok, ki smo ga tako pridobili, in je krasne temno rdeče barve, pomešamo nato s 375 g sladkorja na vsak liter in vkuhamo. Zadostuje pa tudi, da damo nekaj več sladkorja in steriliziramo sok pri 70 stopinjah Celzija. Sok je zelo osvežujoč, pobarva vsak drug sadni sok krasno rubinasto rdeče in je znano zdravilo.

Lešniki, ki jih dobimo toliko v naših gozdovih, so posebno redilni. Vsebujejo nad 17 odstotkov beljakovin, nad 62 odstotkov maščob in 7 odstotkov ogljikovih hidratov.

Žir, ki ga dajejo bukke v tolikšni množini, je enako okusen in redilen kakor lešniki, a ljudje to premalo vedo.

Iz robidnic se da pripraviti zelo dober sok. V vsak liter tega soka damo po 500 gramov sladkorja, nato ga steriliziramo 25 minut pri 80 stopinjah Celzija. Ta sok zelo pospešuje potenje in spušča sluze. Mezga iz robidnic je ena najboljših mezg in jo je priporočati tudi pomešano z drugimi mezgami.

Bezgovne jagode dajejo s sagom ali žitnimi kosmi osvežujoče hladne sadne juhe, pozimi pa s klinčki, cimetom in citronovo ploščico sijajen ogrevajoč punč, ki prežene začetek vsakega prehlada. Iz bezgovih jagod, ki se pomešajo z drugimi jagodami ali sadjem lahko pripravimo tudi izvrstno meezo. Bezgove jagode obiramo najbolje tako, da odrežemo vso kobulo, ki jo sestavljajo.

Brusnice, ki jih dušimo s sladkorjem, dajejo fin, malo trpek kompot. Priporočati je njih sok, ki mu primešamo na vsak liter 150 gr sladkorja in ki ga pri 80 stopinjah steriliziramo 15 minut. Do-

bro ga je pomešati tudi s jabolčnim sokom. Če hočemo iztisnjene ostanke porabiti za marmelado, jih moramo pomešati s čim slajšim sadjem.

Šipek je najbolje pobrati po prvem mrazu. Šipkova mezga je zelo redilna in okusna in ker vsebuje izredno mnogo vitaminov C, bi morala pozimi vsak dan na mizo. Pripravimo jo tako-le: Plodove prerežemo po dolgem in izdrgnemo jedra, ki da do posušena zelo okusen čaj. Oprane polovice plodov kuhamo v vodi, da se omečajo, potem jih stisnemo najprvo skozi bolj grobo, potem skozi finejšo sito. Na vsakega pol kilograma mezge damo 375 g sladkorja, vse skupaj kratko vkuhamo, napolnimo v kozarce in steriliziramo.

Zobje in značaj

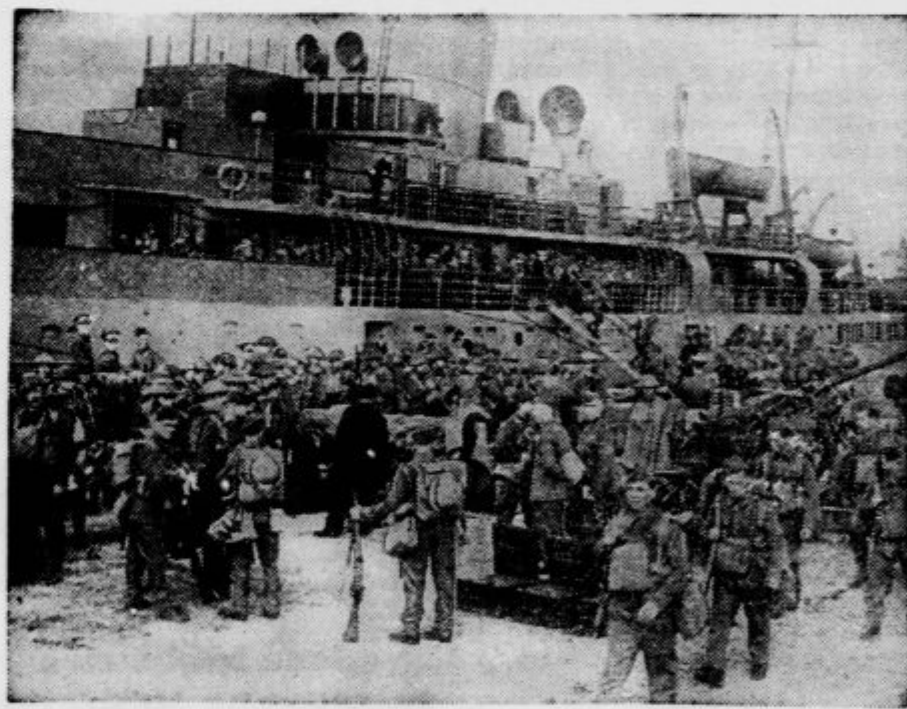
Menda ga ni dela človeškega telesa, ki bi ga ne uporabili že za ugotovitev človeškega značaja. Sem spadajo oblika lobanje, pogled oči, roke, nos, usta, čeljusti, ušesa i. t. d. A sedaj naj bi po odkritjih nekega ameriškega zobozdravnika podobno ulogo imeli tudi zobje.

Po njegovem naziranju kažejo tako zvaní »zajčji zobje« skop in slaboten značaj, zelo beli, kratki in šibki zobje izdajajo neraven, notranje nemiren in raztrgan značaj, kratki zobje z visokimi dlesni pa nizkotno mišljenje in trmoglavost. Slabo oblikovani in neravni zobje so zanesljiv znak za šibko inteligenco, narazen stoječi zobje pa za čutnost. I. t. d. Sedaj naj pride še tisti zobozdravnik, ki bo dognal, kakšne značaje izdajajo umetni in plombirani zobje...

Najdaljši most v Španiji

Pri Amposti, pokrajina Tarragona, so izročili prometu nov most čez reko Ebro. Stari most je bil razbit v španski državljanski vojni. Novi most meri v dolžino 134 m, širok pa je 10 m in je največji višiči most na španskem ozemlju. Dogotovili so ga v 104 dneh.

Angleži se izkrcavajo v Franciji



Vsak dan prihajajo v francoska pristanišča angleške ladje s transporti mostva, ki se izkrcava na suho, da odrine na zapadno bojišče

Nič plinov in nič bakterij

Nemška vlada je po švicarskem poslaniku v Londonu obvestila angleško vlado, da se bo držala ženevske določbe in ne bo uporabljala v vojni plinov ne bakterij, če se bo teh določb držala s svoje strani tudi Anglija.

Smrt češkega zemljepisca

V Pragi je umrl nestor čeških geografov, prof. dr. Václav Švambera, redni profesor na Karlovi univerzi in predsednik Geografskega instituta v Pragi. Učakal je 75 let.

Kralj diamantov umrl

V Johannesburgu v Južni Afriki je umrl sir Thomas Cullinan, ustanovitelj in ravnatelj prvih diamantnih rudnikov v Južni Afriki. Učakal je 74 let. Po njem se imenuje znameniti diamant.

Smrt poljske koloraturne pevke

Iz Varšave poročajo, da je bila ubita pri nekem bombardiranju mesta znana koloraturna Eva Bandrowska-Turska. Pokojnica je bila med najslavnejšimi koloraturnimi sedanosti in je gostovala nekajkrat tudi v Jugoslaviji.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

A NEKDOTA

Friderik Veliki je za Novo leto prejel voščilo v verzih. Pozval je voščilca k sebi in ga vprašal: »Ali ste sami naredili te verzice?«

Pod njegovim ostrim pogledom se mož, ki je pričakoval nagrado, ni mogel zlagati in je zajecjal:

»Oprostite, veličanstvo, ne!«
»To je vaša sreča,« je odvrnil kralj. »Tako mi ni potrebno, da vas dam vtakniti v — norišnico.«

VSAK DAN ENA



»Gospa, vaš sin je gotovo zelo muzikalen?«

»To še vprašate! Kose za četveroročno igranje absolvira z enim prstom!«
(»Tidens Tegn«)